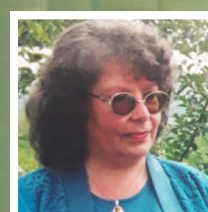
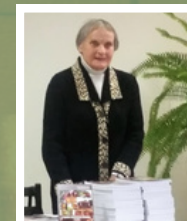
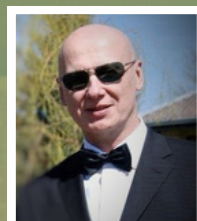
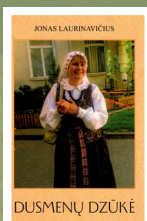
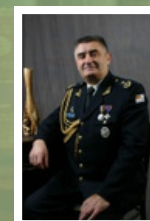
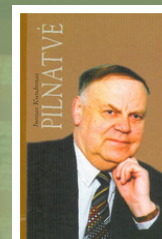
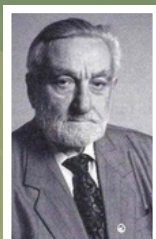
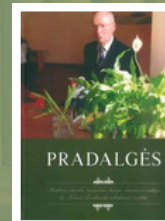
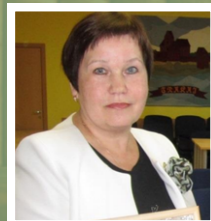
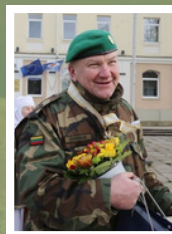

VILNIJOS KRAŠTOTYRININKAI

Antroji dalis

VILNIAUS APSKRITIES ADOMO MICKEVIČIAUS VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Vilnijos kraštotyrininkai: biobibliografija

ANTROJI DALIS

Vilnius
2024

VILNIAUS APSKRITIES
ADOMO MICKEVIČIAUS
VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Sudarė

Nijolė Sisaitė

Redagavo

Zita Tiukšienė

Maketavo

Jurgita Lazauskaitė

ISBN 978-609-95710-9-6

© Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, 2024

Trakų pilis. Iliustracija iš Canva: <https://bit.ly/4gbdG6N>.
Vienkartinio naudojimo licencija

Turinys

<u>Pratarmė</u>	6
<u>Švenčionių rajonas</u>	8
<u>Balčiūnienė Violeta</u>	8
<u>Bučelienė Danutė</u>	11
<u>Čebručenko Ramunė Vilhelmina</u>	13
<u>Gemburo Stefanas</u>	17
<u>Juodagalvis Jonas</u>	19
<u>Kadzevičius Stasys</u>	24
<u>Karmonas Antanas</u>	28
<u>Kazakevičius Izidorius</u>	32
<u>Lapėnienė Viktorija</u>	37
<u>Mikštienė Aldona</u>	44
<u>Pauliukevičius Petras</u>	48
<u>Piotrovič Voicech</u>	51
<u>Pivoriūnaitė Teresė</u>	59
<u>Striužas Valdas</u>	62
<u>Šimkavičius Povilas</u>	67
<u>Trakų rajonas</u>	71
<u>Banevičienė Danguolė</u>	71
<u>Banuševič Valentina</u>	75
<u>Dzencevičienė Jadvyga</u>	80
<u>Kulikienė Jadvyga</u>	84
<u>Laurinavičius Jonas</u>	90
<u>Lozovski Viktor</u>	96
<u>Pilienė Aldona</u>	99
<u>Račkauskas Kazimieras</u>	102
<u>Selickaitė Rasa</u>	107
<u>Tinfavičius Romualdas</u>	112
<u>Trepuilaitė-Virginavičienė Ona</u>	116
<u>Vercinkevičius Juozas</u>	122
<u>Zajančkovskaja Nadežda</u>	128
<u>Žilinskienė Elena</u>	134

<u>Ukmergės rajonas</u>	139
<u>Astikienė Sigita</u>	139
<u>Katinaitė-Navickienė Albina</u>	143
<u>Kriaučiūnienė Zita</u>	147
<u>Povylienė Rasa</u>	152
<u>Talutytė Stasė</u>	157
<u>Vaitkūnienė Genė</u>	161
<u>Zareckas Julius</u>	168

Pratarmė

Kraštotyra – tai žinių visuma apie atskirą kraštą, jo dalį arba apie tam krašte gimusius ar su juo susijusius žmones. Gali būti išsamus arba teminis krašto tyrimas. Kraštotyros baruose darbuojasi tiek valstybinių įstaigų (muziejų, archyvų, institutų, bibliotekų) darbuotojai, tiek ir kraštotyros entuziastai visuomenininkai, įvairių profesijų atstovai. Pastarieji nusipelno ypatingos pagarbos, nes laisvu nuo darbo metu kaupia medžiagą dažniausiai apie savo gimtinę ir jos žmones, rengia darbus apie vietovės istoriją, kultūrą, gamtą, nusipelnčius savo kraštui asmenis ir viešina šią informaciją, dažnai savo lėšomis išleidžia knygas.

Šioje biobibliografijoje surinkta medžiaga apie žymius, taip pat apie plačiau visuomenei mažai žinomus Vilniaus apskrities kraštotyrininkus, dirbančius valstybinėse įstaigose, daugiausia bibliotekose, muziejuose, mokyklose, taip pat apie žmones, besidarbuojančius kraštotyros baruose laisvu nuo darbo metu. Apsiribota jų veikla atkurtos Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiu, t. y. nuo 1990 metų iki šių dienų. Vienas pagrindinių kriterijų atrenkant aprašomus asmenis buvo jų kraštotyrinės publikacijos. Daugiausia rašoma apie žmones, jau išleidusius savo knygas ar spausdinusius straipsnius leidiniuose. Nors čia pateikiamos biogramos ir kraštotyrininkų, kurių parengti darbai nebuvo publikuoti. Kai kurie šių darbų yra suskaitmeninti ir prieinami Vilniaus apskrities bibliotekų kraštotyros svetainėje „Vilnijos vartai“ (daugiau informacijos: <https://www.vilnijosvartai.lt/krastotyros-darbai/>).

Specialiai ieškant, žinoma, galima rasti įvairios informacijos apie kai kuriuos Vilnijos kraštotyrininkus. Tačiau vieno šaltinio šia tema kol kas nėra. Todėl nutarta parengti šią biobibliografiją, savotišką Vilniaus apskrities kraštotyrininkų sąvadą. Mintis parengti šį darbą kilo Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vadovei Aldonai Jeleniauskienei.

Šiame leidinyje rašoma apie visų Vilniaus apskrities regionų, t. y. Elektrėnų savivaldybės, Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių, Trakų, Ukmergės ir Vilniaus rajonų bei Vilniaus miesto, kraštotyrininkus. Tekstas suskirstytas į 3 dalis. Pirmojoje dalyje rašoma apie Elektrėnų savivaldybės, Šalčininkų ir Širvintų rajonų, antroje dalyje – apie Švenčionių, Trakų ir Ukmergės rajonų, trečioje – apie Vilniaus rajono ir Vilniaus miesto kraštotyrininkus. Vienuose regionuose jų yra daugiau, kituose – mažiau. Pateikiamos asmenų biogramos, aptariama jų kraštotyros veikla, anotuojamos kai kurios jų išleistos knygos, pridedami literatūros ir šaltinių sąrašai apie aprašomą asmenį, nurodomos kraštotyros darbų recenzijos. Vienos biogramos yra gana išsamios, o kitos, deja, labai lakoniškos, nes nepavyko rasti daugiau duomenų. Dėl publikuotų biografinių duomenų stokos teko atsisakyti kai kurių biogramų parengimo. Į kelis kraštotyrininkus buvo kreiptasi asmeniškai, ir jie sutiko pateikti informacijos, reikalingos parengti biogramą.

Į šią biobibliografiją įtraukti ir autoriai, kilę iš Vilniaus miesto ar Vilniaus apskrities, rašantys tik lenkų kalba (A. A. Bajor, H. Borkovski, I. Fedorovič-Vasilevska, H. Paserbska, J. Šostakovski ir kt.). Jų knygos nėra išverstos į lietuvių kalbą, ir apie juos pačius informacijos lietuvių kalba labai mažai arba išvis nėra.

Žinoma, kiekviena atranka būna gana subjektyvi ir ribota, priklausanti nuo įvairių aplinkybių. Ne kitaip buvo ir rengiant šį darbą. Be abejo, galima būtų įtraukti į šią biobibliografiją dar ne vieną Vilnijos kraštotyrininką. Leidinys iliustruojamas kraštotyrininkų portretais ir knygų viršelių vaizdais.

Norėčiau padėkoti Vilniaus apskrities bibliotekų bibliografams, geranoriškai atsiliepusiems į prašymą suteikti įvairios informacijos, reikalingos rengiant šį leidinį. Taip pat esu labai dėkinga kraštotyrininkams, pateikusiems informacijos apie save.

Leidinio sudarytoja

Švenčionių rajonas

Violeta Balčiūnienė. Nuotr. iš:
<https://bitly.cx/zEzxs>.

VIOLETA BALČIŪNIENĖ – pedagogė, etnografė, kraštotyrininkė.

Gimė 1956 03 09 Švenčionyse. 1972 m. baigė Švenčionių muzikos mokyklą. 1974 m. baigusi Švenčionių Zigmo Žemaičio vidurinę mokyklą, įstojo į Vilniaus valstybinio universiteto Gamtos fakulteto biologijos specialybę. 1980 m. baigusi universitetą ir įgijusi biologės, biologijos ir chemijos dėstytojos specialybę, pagal paskyrimą dirbo Lietuvos Mokslų Akademijos Botanikos

institute laborante, išlaikė stojamuosius egzaminus į aspirantūrą. Kurį laiką gyveno Kėdainių rajone. Dirbo Kėdainių 27-ojoje profesinėje technikos mokykloje biologijos ir chemijos dėstytoja. 1985 m. grįžo į gimtąjį Švenčionių miestą. 1985–1988 m. dirbo Svirkų aštuonmetėje mokykloje (Švenčionių r.) biologijos ir chemijos mokytoja, 1988–1991 m. – Švenčionių rajono Nepilnamečių reikalų komisijos atsakingoji sekretorė. Nuo 1991 m. dirbo Švenčionių rajono savivaldybės Globos ir rūpybos skyriaus vedėja, buvo Švenčionių darbo biržos vyr. specialistė. 1999 m. priimta į Nalšios muziejų etninės veiklos organizatore. 2006–2016 m. – Nalšios muziejaus Etninės veiklos skyriaus vedėja. 2017–2021 m. dirbo Lietuvos užimtumo tarnybos jaunimo projektų koordinatorė.

2003 m. V. Balčiūnienė subūrė Nalšios muziejuje senojo folkloro ansamblių „Dobile“, kurio repertuaro pagrindą sudarė Švenčionių krašto sutartinės. Yra išleistas šio ansamblio garso diskas (CD) „Giesmės Nalšios žemės“ (2007).

Nalšios muziejaus etninės kultūros specialistė V. Balčiūnienė parengė leidinį „**Lazdinių-Adutiškio etnografinis ansamblis**“ (1999). Tai knyga apie 1969 m. įkurtą ansamblį, kurio atliekamos dainos yra įrašytos į UNESCO nematerialaus paveldo sąrašą.

Dirbdama muziejuje, V. Balčiūnienė sudarė straipsnių rinkinį „**Adutiškio kraštas**“ (2003). Jame spausdinami ir keli pačios sudarytojos straipsniai: „Adutiškio krašto sūnus lietuvis gydytojas Baltramiejus Jurgelis“ (p. [295]–297); „Pranė Vileitaitė: [apie tremtinę, liaudies dainininkę] (p. [298]–301); „Gimusi kraštotyrai: [apie kraštotyriminkę, mokytoją Teresę Pivoriūnaite] (p. [310]–314); „Apie bitininkystę Adutiškio krašte“ (p. [440]–450).

Keli šios knygos straipsniai parašyti kartu su žymia Švenčionijos kraštotyriminke Terese Pivoriūnaite: „Adutiškio kraštas per Pirmąjį pasaulinį karą (1914–1918 m.) ir jo tolesnis likimas“; „Kova už lietuviybės išsaugojimą Adutiškio krašte Lenkijos okupacijos metais (1920–1939 m.)“; „Adutiškio kraštas Antrojo pasaulinio karo metais. Pirmieji ir antrieji sovietai (1939–1944 m.)“; „Kolektyvizacija Adutiškio apylinkėje“ (p. [58]–130); „Švietimas Adutiškio krašte XX a.“ (p. [236]–257); „Adutiškio turgus“ (p. [354]–359) ir kt.

Etnografė išleido audiokasetę „Adutiškio krašto dainos“, kompaktinę plokštelę „Švenčionių krašto sutartinės“.

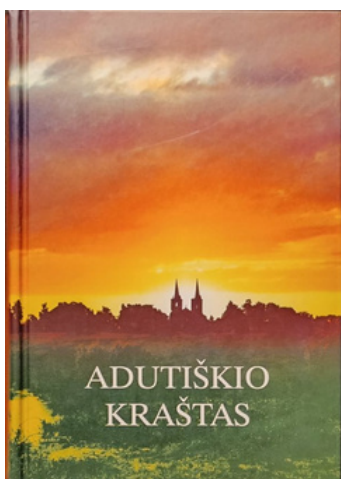
Kartu su kitais V. Balčiūnienė išleido vaizdo diską „Švenčionių krašto sutartinės = Polyphonic songs of Švenčionys region: trys kartos“ (2015).

V. Balčiūnienės straipsnių etnokultūrine, kraštotyros tematika spausdinta žurnaluose „Liaudies kultūra“ „Kultūros aktualijos“, Rytų Aukštaitijos kultūros bei istorijos žurnale „Sietuvos“, laikraštyje „Šiaurės Atėnai“, Švenčionių rajono spaudoje.

[* Informacijos apie Violetą Balčiūnienę pateikė Švenčionių SVB 2023 m. spalį].

Literatūra ir šaltiniai

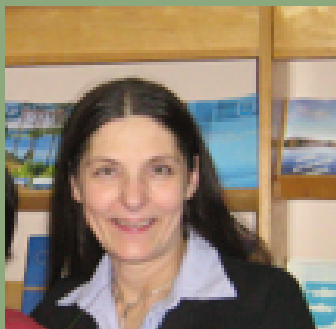
1. Balčiūnienė, Violeta. Kaip gimė knyga „Adutiškio kraštas“. – Iliustr. // Rytas [Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio] Švenčionių rajono tarybos leidinys. – 2003, lapkritis (Nr. 10), p. 1.

Adutiškio kraštas: [straipsnių rinkinys / sudarytoja Violeta Balčiūnienė]. – Vilnius, 2003.

Lazdinių-Adutiškio etnografinis ansamblis / [leidinį parengė Našios muziejaus etninės kultūros specialistė Violeta Balčiūnienė]. – [Švenčionys], 1999.

Danutė Bučelienė.
Nuotr. iš
Švenčionių SVB archyvo.

DANUTĖ BUČELIENĖ – bibliotekininkė, kraštotyrininkė.

Gimė 1959 02 14 Vaiškūnų kaime (Švenčionių r.).
1966 m. pradėjo lankyti Vaiškūnų pradinę
mokyklą. 1970–1974 m. mokėsi Švenčionių
Zigmo Žemaičio vidurinėje mokykloje
(dabar Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija).
1970 m. įstojo į Vilniaus kultūros mokyklą, kurią
baigė 1977 m. Įgijusi bibliotekininkės specialybę

paskirta dirbti į tuometinę Švenčionių rajono centrinę biblioteką. Dirbo
skaitytojų aptarnavimo sektoriaus su jaunimu vedėja, vyr. bibliotekininke.
1996 m. paskirta Švenčionių savivaldybės viešosios bibliotekos (SVB)
vyr. bibliografe. Dirbo Švenčionių SVB iki 2013 m. rugsėjo. Tais pačiais
metais D. Bučelienė emigravo į Londoną (Didžioji Britanija).

Dirbdama įvairiuose Švenčionių SVB darbo baruose, D. Bučelienė
domėjosi įvykiais rajone, rinko kraštotyros medžiagą, sistemino ją. Kartu
su kolege, Švenčionių bibliotekos bibliografe Aldona Mikštiene, parengė
bibliografiją „**Julijonas Sinius. 1911–2011**“ (2011), skirtą Švenčionių
krašte (Vaiškūnuose) gimusio kompozitoriaus, dirigento 100-osioms
gimimo metinėms (prieinamas „Vilnijos vartuose“). Rengiant bibliografiją
naudotasi Lietuvos literatūros ir meno archyvo medžiaga, žiūrėta ir
tarpukario spauda.

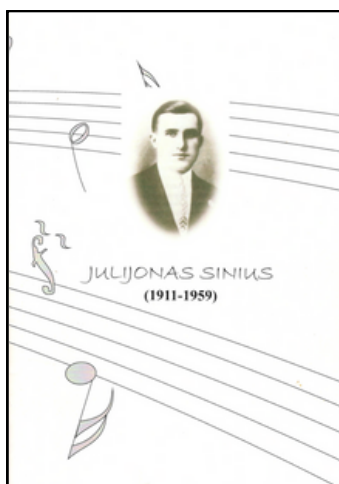
D. Bučelienė parengė kelis kraštotyros darbus: apie krašto literatą,
nusipelnusį fotomenininką Algį Jakštą „Algis Jakštas garsina Lietuvą
pasaulyje, Švenčionys Lietuvoje“ (2009), spaudinių parodos „Kunigas
Jonas Skruodys – lietuvių Vilniuje puoselėtojas“, skirto kunigo,
rašytojo, kraštiečio 130-osioms metinėms, katalogą (2012 m.) ir kt.
D. Bučelienės straipsnių apie Švenčionių biblioteką, kraštotyrą ir
kraštiečius yra rajono spaudoje.

Bibliotekininkė dalyvavo Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešosios
bibliotekos organizuotame tęstiniame Vilniaus apskrities bibliotekų
kraštotyros projekte, rengė tekstus kraštotyros svetainei „Vilnijos vartai“.

Už sąžiningą ir kruopštų darbą, už veiklos metus, paskirtus Švenčionių rajono kultūros vystymui ir plėtojimui D. Bučelienė buvo apdovanota Švenčionių rajono savivaldybės mero, rajono kultūros skyriaus vedėjos, Švenčionių rajono viešosios bibliotekos direktorės Padėkos raštais.

Literatūra ir šaltiniai

1. Jakštas, Algis. Minint Maironio 150-ąsias gimimo metines pagerbtas ir kompozitorius Julius Sinius: [apie Cirklišio kaimo bendruomenės renginį. Minima ir D. Bučelienė, parengusi Maironiui skirtą parodą. Yra D. Bučelienės nuotr.]. – Nuotr. // Švenčionių kraštas. – 2012, gruod. 15, p. 9.
2. Jakštas, Algis. „Sakuolės paukštelės“ šventės metu pagerbti kultūros darbuotojai: [minima ir D. Bučelienė, išdirbusi Švenčionių SVB 35 metus. Yra jos nuotr.] – Nuotr. // Švenčionių kraštas. – 2012, bal. 18, p. 1, 3.
3. Mikštaitė-Čičiurkienė, Regina. Gyvenimas tarp gaidų: [apie Švenčionių SVB išleistą Julijono Siniaus bibliografiją, parengtą Švenčionių SVB bibliografių Aldonos Mikštienės ir Danutės Bučelienės]. – Iliustr. // Žeimenos krantai (Švenčionių r.). – 2012, kovo 14, p. 3.

Julijonas Sinius (1911–1959): bibliografija (skirta 100-osioms gimimo metinėms pažymėti) / [parengė Danutė Bučelienė, Aldona Mikštienė]. – Švenčionys, 2011.

Ramunė Čebučenko.
Nuotr. iš asmeninio
archyvo.

RAMUNĖ VILHELMINA ČEBRUČENKO (Papiniginytė) – pedagogė, menininkė, publicistė, kraštotyrininkė.

Gimė 1952 01 07 Mielagėnų vienkiemyje, eiguvoje (dabar – Ignalinos r.). Vėliau gyveno Pažeimenėje. Nuo 1959 m. gyvena Švenčionėliuose (Švenčionių r.). 1967–1971 m. mokėsi Vilniaus pedagoginėje mokykloje ir baigė ją su pagyrimu. 1972–1977 m. neakivaizdžiai studijavo Šiaulių K. Preikšo pedagoginiame institute ikimokyklinės

pedagogikos ir psichologijos specialybę. Nuo 1971 m. dirbo Švenčionių rajono ikimokyklinėse vaikų įstaigose metodininke, 1978–1994 m. – Švenčionėlių vaikų lopšelio darželio Nr. 1 vedėja. 1985–1989 m. neakivaizdžiai mokėsi Maskvos liaudies meno universiteto Vaizduojamosios dailės fakultete. Studijavo ir baigė tapybos ir grafikos specialybę. 1994–2012 m. – dailės mokytoja metodininke Švenčionėlių vidurinėje mokykloje (dabar – Švenčionėlių Karaliaus Mindaugo gimnazija).

R. Čebučenko domisi gimtojo krašto istorija ir dabarties įvykiais. Ji parengė vertingą leidinį „**Švenčionėlių šv. Edvardo parapijos ir švč. Mergelės Marijos Sopulingosios bažnyčios**“ (2015). Tai trumpa Švenčionėlių Šv. Edvardo parapijos 100 metų istorija. Prieš rašydama, autorė labai kruopščiai rinko parapijos istorijos faktus, naudojosi įvairiais šaltiniais, kalbėjosi su žmonėmis. Aptariamas laikotarpis nuo 1900 m., kai Švenčionėliuose pradėta statyti pirmoji medinė bažnytėlė, kuriai 6 ha žemės padovanojo Mėžionėlių kaimo žmonės, ir baigiama šiomis dienomis bei čia tarnavusių ir tarnaujančių kunigų biografijomis.

R. Čebučenko taip pat išleido gausiai iliustruotą senomis ir naujomis fotografijomis knygą „**Švenčionėliai**“ (2017, 2020, 2-asis papild. leid.). Tai pirmasis leidinys apie šį miestą.

Knygos pradžioje pateikiama informacijos apie 1996 m. patvirtintą Švenčionėlių herbą, kurio etaloną pagal Ramunės Čebučenko idėjas ir eskizą sukūrė Petras Savukynas. Yra skyriai apie senuosius archeologijos paminklus, pirmąjį rašytinį Švenčionėlių paminėjimą, miesto upę Žeimeną, geležinkelio tiesimą XIX a. viduryje, svarbius miesto istorijos laikotarpius, bažnyčias ir cerkvę, kultūros centrą, liaudies teatrą, mokyklas, įvairias įmones ir įstaigas. Nemažas skyrius „Žymūs Švenčionėlių miesto ir jo apylinkių žmonės“ (p. 140–147). Jame paminėtos – 64 pavardės. Knygoje daugiau kaip šimtas nuotraukų, nurodomi jų autoriai ir panaudoti šaltiniai. Leidinio pabaigoje pateikiamas literatūros ir šaltinių sąrašas. Knyga estetiškai apipavidalinta.

Švenčionių rajono spaudoje paskelbta daug R. Čebučenko straipsnių, taip pat ir Švenčionių rajono kraštotyros temomis (apie bažnyčias, dvarus, geležinkelį, žymius kraštiečius ir kt.). Nemažai jos straipsnių išspausdinta su rubrika „Pažinkime savo kraštą ir jo žmones“ ir „Mūsų krašto garbė“.

1997 m. Visagine surengta pirmoji R. Čebučenko personalinė paroda. Menininkės karpiniai eksponuojami Nacionaliniame muziejuje Vilniuje.

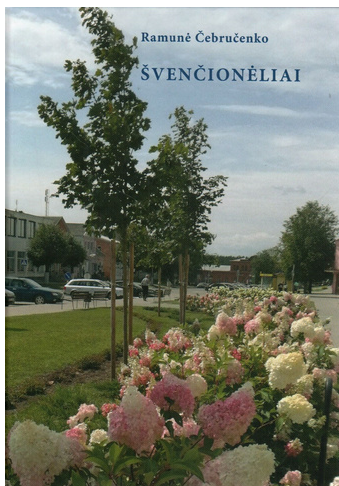
2018 m. rugpjūčio 11 d. vykusioje Švenčionėlių miesto šventėje buvo pagerbti labiausiai nusipelnę miesto gyventojai už aktyvų dalyvavimą kultūrinėje ir švietėjiškoje veikloje, ugdant bendruomenės sąmoningumą bei Švenčionėlių miesto vardo garsinimą – tarp jų ir Ramunė Čebučenko. Ji yra gavusi ne vieną padėką už savo darbą iš Švenčionių rajono savivaldybės ir Švenčionėlių Karaliaus Mindaugo gimnazijos, kurioje dirbo. 2023 m. buvusiai dailės mokytojai R. Čebučenko įteikta gimnazijos direktorės padėka „Už gyvenimo įprasminimo pavyzdį jaunajai kartai, už norą įamžinti Švenčionėlių istoriją ateinančioms kartoms...“

Literatūra ir šaltiniai

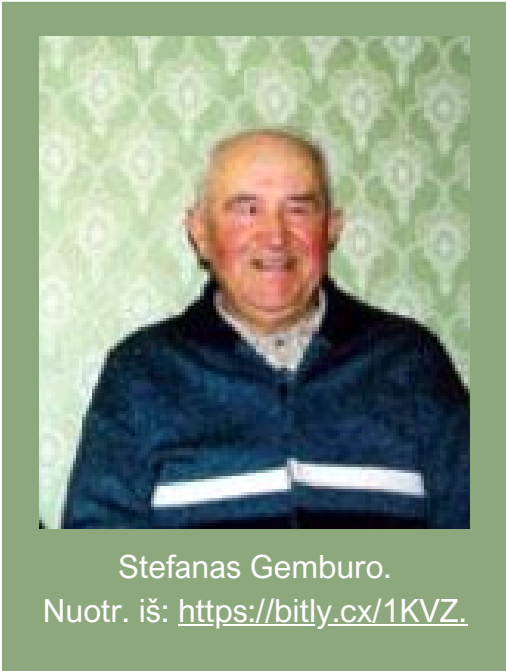
1. Jakštas, Algis. Pristatyta [Ramunės Čebučenko] knyga apie Švenčionėlius. – Iliustr. // Švenčionių kraštas. – 2017, lapkr. 22, p. 1–2; Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/HXOj>.
2. Kondratas, Benjaminas. R. Čebučenko – dailės mokytoja, kraštotyrininkė, kelių knygų autorė: [autobiografija] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2021. – Kn. 21: Vilniaus ir Švenčionių krašte p. 83–84.
3. Mačerauskienė, Janina. „Esu Ožiaragė: ką susiplanuojau – būtinai padarysiu“: [apie Švenčionių 1-osios vidurinės mokyklos (Švenčionių r.) dailės mokytoją Ramunę Čebučenko]. – Portr // Žeimenos krantai (Švenčionių r.). – 1996, lapkr. 13.
4. Požėlienė, Irena. Švenčionių bažnyčios istorija – knygelėje: [apie Švenčionių bibliotekoje pristatytą knygą „Švenčionių Šv. Edvardo parapijos ir Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios bažnyčios istorija“, kurią parengė Ramunė Čebučenko]. – Iliustr. // Švenčionių kraštas. – 2015, lapkr. 7, p. 5; Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/jTWO>.
5. Švenčionėliuose miesto šventės metu apdovanoti nusipelnę šio miesto gyventojai: [minima ir R. Čebučenko]. – Iliustr. // Žeimenos krantai (Švenčionių r.). – 2018, rugp. 25, p. 2.

Čebučenko, Ramunė. Švenčionėlių šv. Edvardo parapijos ir švč. Mergelės Marijos Sopulingosios bažnyčios istorija. – Vilnius, 2015.

Čebučenko, Ramunė. Švenčionėliai. – 2-asis papild. leid. – Vilnius, 2020.

Stefanas Gemburo.

Nuotr. iš: <https://bitly.cx/1KVZ>.

STEFANAS GEMBURO (1928–2010) – pedagogas, kraštotyrininkas.

Gimė 1928 m. Švenčionyse ir visą laiką čia gyveno. Nuo vaikystės buvo silpnaregis. Mokėsi vietinėje lenkų mokykloje. Pasitraukus lenkams, perėjo į lietuvių mokyklą. Mokėsi su pertraukomis. Paskutines klases baigė dirbdamas meteorologijos stotyje. 1950 m. baigė Švenčionių vidurinę mokyklą. Tais pačiais metais įstojo į Vilniaus pedagoginį institutą. Neakivaizdžiai studijavo istoriją.

Dirbo įvairiose Švenčionių rajono mokyklose. 1956 m., kai laikė baigiamuosius egzaminus, regėjimas dar labiau nusilpo. Po kelerių metų gavo invalidumo grupę. Vėliau turėjo pirmos grupės regėjimo negalią. Nepaisydamas silpstančio regėjimo, S. Gemburo mokytojavo: Švenčionių rajono mokyklose išdirbo trisdešimt aštuonerius metus. Dėstė įvairius dalykus: istoriją, geografiją, matematiką, užsienio kalbą. Vėliau dėstė istoriją Švenčionių vakarinėje mokykloje.

Nuo 1956 m. S. Gemburo pradėjo domėtis Švenčionių rajono kraštotyra ir rinkti istorinę bei etnografinę medžiagą apie rajono praeitį, čia gyvenusius žymius žmones.

S. Gemburos iniciatyva Švenčionių vidurinėje mokykloje buvo įsteigtas krašto istorijos muziejus. Ilgamečio istorijos mokytojo surinkta medžiaga pasinaudojo ne vienos knygos autorius.

S. Gemburo straipsnių kraštotyros tema spausdinta Švenčionių rajono spaudoje.

1979 m. S. Gemburo buvo priimtas į Lietuvos aklujų ir silpnaregių sąjungą (LASS). Buvo aktyvus LASS Švenčionių rajono filialo narys. 1984 m. vadovavo LASS Švenčionių rajono filialui.

S. Gemburo buvo apdovanotas vyriausybiniais apdovanojimais, padėkomis, o 1976 m. – Lenkijos Respublikos „Aukso žvaigžde“.

S. Gemburo mirė 2010 m. rugpjūčio 19 dieną, eidamas 83-uosius metus.

Literatūra ir šaltiniai

1. Jakštas, Algis. Jeigu po tavęs kažkas lieka žmonėms, vadinasi, gyventa ne veltui: [apie Švenčionių mokytoją, kraštotyrininką Stefaną Gemburo]. – Iliustr. // Švenčionių kraštas. – 2002, vas. 9, p. 4.
2. Netekome: [Stefano Gemburo (1928–2010 08 19), LASS Švenčionių r. filialo nario nekrologas] // Mūsų žodis. – 2010, Nr. 9, p. 24; Prieiga per internetą: <http://www.musuzodis.lt/mz/201009/str14.htm>.
3. Stukas, Henrikas. Lėlių namai: [apie sutuoktinių Stefano ir Irenos Gemburo šeimą, jų mezgamas ir siuvasas lėles. Švenčionių r.]. – Iliustr. // Mūsų žodis. – 2000, Nr. 5, p. 17–18; Prieiga per internetą: <https://musuzodis.lt/mz/200005/str10.htm>.

Jonas Juodagalvis. Portr.
iš kn.: 100 Tėviškės žinovų. –
Vilnius, 2001, p. 42.

**JONAS JUODAGALVIS (1929–2022) –
humanitarinių mokslų daktaras, istorikas,
pedagogas.**

Gimė 1929 06 17 Kazliškės vienkiemyje, netoli Mielagėnų (Ignalinos r.). Tuo metu Mielagėnų valsčius buvo Lenkijos okupuoto Vilniaus krašto dalis. J. Juodagalviui teko gyventi Lenkijos okupacijos metais, pajusti stiprų lenkinimo politikos poveikį. Vaikystėje lankė valdišką, t. y. lenkišką, Valėnų pradžios mokyklą. Toliau mokėsi Švenčionių gimnazijoje. Kai vokiečių okupacijos metais

ji buvo uždaryta, tęsė mokslus Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijoje. Po karo, kai Švenčionių I gimnazija buvo atkurta, J. Juodagalvis grįžo į ją ir 1948 m. baigė. Ignalinos vidurinėje mokykloje dirbo istorijos mokytoju. Bet darbą nutraukė šaukimas į kariuomenę – tarnavo 16-oje divizijoje. Grįžęs mokytojavo, direktoriavo Ceikinių septynmetėje mokykloje (Ignalinos r.). 1959 m. su šeima persikėlė į Mielagėnus, kur jau veikė vidurinė mokykla. Čia dirbo istorijos mokytoju, vadovavo turizmo ir kraštotyros būreliui. Įstojo į Vilniaus pedagoginį institutą studijuoti istorijos. 1963 m. baigė institutą su pagyrimu ir 15 metų dirbo Kauno A. Kvedaro miškų technikume. Dirbdamas parašė ir apsigynė disertaciją. 1978 m. persikėlė į Vilnių, kur iki 1992 m. Vilniaus inžineriniame statybos institute studentams dėstė istoriją. Išėjęs į pensiją, dar keliolika metų dirbo istorijos mokytoju Trakų r. Paluknio vidurinėje mokykloje.

J. Juodagalvis buvo vadinamas Švenčionių ir Mielagėnų krašto metraštininku. Jis nuolat gilinosi į Lietuvos istoriją, domėjosi gimtosios Švenčionijos praeitimi, rašė šia tema.

1996 m. buvo išleista pirmoji Jono Juodagalvio knyga „**Švenčionių kraštas**“. Kaip rašoma pratarinėje, „Ši knygelė nepretenduoja į išsamų, mokliškai dokumentuotą traktatą, o siekia enciklopedinių duomenų pagrindu pateikti istorinę (iš esmės iki 1945 m.) Švenčionių rajono apžvalgą“. Didžioji knygos dalis skirta keturis dešimtmečius Švenčionių gimnazijoje mokytojavusiam lituanistui Stasiui Kadzevičiui (1928–1992), kuris visą laisvalaikį skyrė kraštotyros veiklai, Švenčionių istorijai pažinti ir populiarinti. Pateikiama informacijos apie šio pedagogo gyvenimą ir veiklą, jo eilėraščių, publicistikos, atsiminimų apie šį krašto šviesuolį. Knyga susilaukė kelių recenzijų.

J. Juodagalvis taip pat išleido knygą „**Paluknys [Trakų rajonas]: (istorijos bruožai)**“ (1998).

Vėliau išleista J. Juodagalvio istorinė apybraiža „**Švenčionys: dvaras – miestelis – miestas**“ (2001). Beje, istorikas yra sakęs, kad jam būtų labiau priimtina Švenčionis vadinti Šventėnais.

Tais pačiais metais pasirodė nedidelės apimties istoriko knygelė „**Sukilėlis kunigas Anupras Labutis: Švenčionys, 1831 metai**“ (2001). A. Labutis – buvęs Ceikinių klebonas, gimęs Senojoje Pašaminėje, palaidotas Švenčionių bažnyčios šventoriuje.

Pedagogas parengė biografinį žinyną „**Švenčionių krašto savanoriai 1918–1920 metais**“ (2005). Kartu su Vytautu Lekavičiumi išleido knygą „Juos pašaukė Tėvynė“ (2007). Knygos pirmoje dalyje rašoma apie Lietuvos pasieniečius, kilusius iš Ignalinos–Švenčionių krašto. Abėcėlės tvarka pateikiamos pasieniečių biografijos. Antroji knygos dalis pasakoja apie Rytų Lietuvos sienos apsaugą 1990–2006 metais.

Knygoje „**Adučiškio kraštas**“ (2003) spausdinamas J. Juodagalvio straipsnis „Adučiškio parapijos kunigai“ (p. 258–288), kurį rašant naudotasi daugelio archyvų medžiaga ir spausdintais šaltiniais.

Periodikoje paskelbta nemažai J. Juodagalvio straipsnių Švenčionių kraštotyros tema. Istoriko knygose ir straipsniuose remtasi dokumentais, tiksliais faktais.

Išleido kelis gimtiesiems Mielagėnams (Ignalinos r.) skirtus leidinius: „Mielagėnai: (istorijos bruožai)“ (1998), „Mielagėnai: sukaktys 2005“ (2005) ir kt.

Dr. J. Juodagalvis buvo aktyvus visuomenininkas. Jis buvo Švenčionijos klubo narys, Ignalinos kraštiečių klubo, Tėvynės pažinimo draugijos narys. Dalyvavo ir kitose veiklose.

2019 m. minint istoriko 90-metį, dr. J. Juodagalvis buvo apdovanotas Ignalinos rajono mero Justo Rasiko dovana ir padėka už istorinės atminties išsaugojimo darbus bei Švenčionių mero Rimanto Klipčiaus padėka.

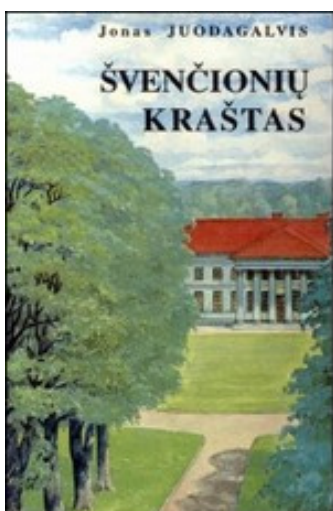
Jonas Juodagalvis mirė 2022 09 16. Palaidotas Vilniaus Karveliškių kapinėse (daugiau informacijos [Vilniaus miesto kapinių registre](#)).

Literatūra ir šaltiniai

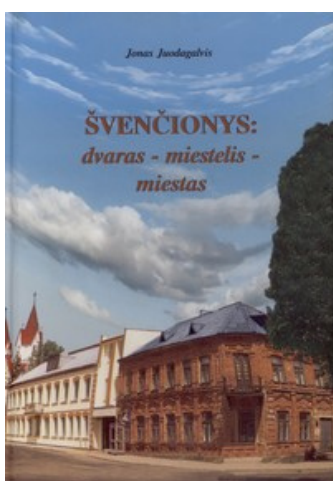
1. Apie autorių [Joną Juodagalvį]. – Portr. // Juodagalvis, Jonas. Švenčionių kraštas. – Vilnius, 1996, III virš. p.
2. Doc., dr. Jonas Juodagalvis. – Iliustr. // 100 Tėviškės žinovų. – Vilnius, 2001. – P. 42.
3. Dzidzevičiūtė, Vida. Kad nepasiglemžtų užmarštis: [recenzija] / Vida Dzidzevičiūtė, – Rec. kn.: Švenčionių kraštas / J. Juodagalvis. Vilnius: Diemedis, 1996 // Voruta. – 1996, lapkr. 23–30 (Nr. 44), p. 4.

Literatūra ir šaltiniai

4. Jonas Juodagalvis (1929–2022): [mokytojas, istorikas, žurnalistas, humanitarinių mokslų daktaras]: [nekrologas] / „Mūsų Ignalinos“ redakcija. – Iliustr. // Mūsų Ignalina. – 2022, rugs. 20, p. 2.
5. Juodagalvis, Jonas. Švenčionių krašto metraštininkas Jonas Juodagalvis: Tautos lobynuose – tautos dvasios stiprybė: [pokalbis su istoriku, hum. m. dr. J. Juodagalviu apie jo Švenčionių kraštui skirtas knygas] / [kalbėjosi] Algis Jakštas. – Iliustr. // Švenčionių kraštas. – 2011, lapkr. 19, p. 3; Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/cTWKu>.
6. J. Juodagalvis: Neužsirašysi antkapio lenkiškai – nuodėmių atleidimo nebus. alkas.lt [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2023-11-24]. Prieiga per internetą: <https://alkas.lt/2017/03/21/j-juodagalvis-neuzsirasysi-antkapio-lenkiskai-nuodemiu-atleidimo-nebus/>.
7. Juodagalvis, Juozas. Jono Juodagalvio darbštumas, kuklumas, tvarkingumas broliams visada buvo pavyzdys; autoriaus nuotr. – Iliustr. // Švenčionių kraštas. – 2019, kovo 9, p. 3, 9; Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/DMro>.
8. Kaltenis, Vytautas. Dvi baltos seliavos mėlyname fone: [recenzija] / Vytautas Kaltenis. – Iliustr. – Rec. kn.: Švenčionių kraštas / J. Juodagalvis. Vilnius: „Diemedis“, 1996 // Diena. – 1996, rugpj. 23, p. 12.
9. Pro memoria Jonas Juodagalvis. – Portr. // Švenčionių kraštas. – 2022, rugs. 24, p. 4.
10. Sveikinimai Švenčionių ir Mielagėnų krašto metraštininkui Jonui Juodagalviui. Ignalinos savivaldybės viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2018–2019 [žiūrėta 2023-11-24]. Prieiga per internetą: <https://ignalinosvb.lt/2019/07/08/sveikinimai-svencioniu-ir-mielagenu-krasto-metrastininkui-jonui-juodagalviui/>.

Juodagalvis, Jonas. Švenčionių kraštas. – Vilnius, 1996.

Juodagalvis, Jonas. Švenčionys: dvaras – miestelis – miestas. – Vilnius, 2001.

Stasys Kadzevičius.
Nuotr. iš kn.:
Juodagalvis, Jonas.
Švenčionių kraštas. –
Vilnius, 1996, p. 40.

STASYS KADZEVIČIUS (1928–1992) – pedagogas, kraštotyrininkas.

Gimė 1928 01 03 Naujajame Strūnaičiuje (Švenčionių r.) lenkų okupacijos metais. Lankė lenkišką Strūnaičio pradžios mokyklą. 1941 m. atvyko į vokiečių okupuotą Vilnių. Buvo priimtas į Vilniaus 3-osios gimnazijos pirmą klasę. 1942 m. persikėlė į Švenčionių 1-ąją gimnaziją. Neturėdamas materialinių galimybių studijuoti, pradėjo mokytojauti ir mokytis neakivaizdiniu būdu. 1948 m. gavo paskyrimą dėstyti lietuvių kalbą Švenčionių 2-ojoje rusiškoje gimnazijoje. Kitais metais buvo perkeltas į Strūnaičio septynmetę mokyklą. 1951–1988 m. (iki pensijos)

mokytojavo Švenčionių 1-ojoje (nuo 1970 m. – Zigmo Žemaičio) vidurinėje mokykloje (dabar Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija). Derino darbą su studijomis Vilniaus pedagoginiame institute, kur įgijo lietuvių kalbos ir literatūros mokytojo specialybę.

Mokytojas lituanistas S. Kadzevičius visą laiką domėjosi Lietuvos, ypač savo gimtojo Švenčionių krašto, istorija. Pats kaupė ir kitus skatino rinkti „senienas“: spaudinius, buitines reikmenis, laiškus, atsiminimus, numizmatiką. Vadovavo savo mokyklos kraštotyros būreliui, mokinių kraštotyros ekspedicijoms, bendravo su Švenčionių kraštotyros muziejumi.

Rinko informaciją apie Švenčionių krašto mokyklas, Švenčionių lietuvių gimnaziją, jos vadovus, buvusius mokytojus ir mokinius. Bendravo su pirmuoju gimnazijos direktoriumi Zigmu Žemaičiu. Užrašė jo atsiminimų, kai kurias jo kalbas. Nemažai prisidėjo, kad šio žymaus kraštiečio vardu būtų pavadinta mokykla.

Pedagogas parengė jubiliejinio lankstinio tekstą „**Švenčionių Zigmo Žemaičio vidurinė mokykla, 1919–1989**“ (1989).

S. Kadzevičius surinko daug istorinės ir etnografinės medžiagos apie Švenčionijos praeitį: prancūzmetį, 1831 ir 1863 metų sukilimus, spaudos draudimo laikotarpį, knygnešius, Švenčionių knygyną, lenkų okupacijos metus, „Ryto“ švietimo draugijos veiklą, savo gimtąjį Strūnaitį ir kt. Taip pat rinko medžiagą apie žymius Švenčionių krašto žmones, ypač dirbusius gimnazijoje. Spausdino daug straipsnių kraštotyros tema periodinėje, ypač rajono, spaudoje. Daug šių S. Kadzevičiaus straipsnių perspausdinta Jono Juodagalvio knygoje „Švenčionių kraštas“ (1996), skyriuje „Stasio Kadzevičiaus publicistika“ (p. 44–131). Šioje knygoje spausdinami ir iki šiol niekur neskelbti, 1945–1948 m. sukurti S. Kadzevičiaus eilėraščiai.

S. Kadzevičius rūpinosi kraštiečių atminimo pagerbimu. Jis daug prisidėjo, kad Švenčionių kapinėse paminkliniais kryžiais būtų pagerbti šio krašto knygnešiai, Sibiro kankinys, kompozitorius, mokytojas Antanas Šerėnas, kad būtų pastatytas kenotafas sovietų kalėjimuose žuvusiam Švenčionijos patriotui, Švenčionių apskrities gydytojui Aleksandrui Rymui (1876–1945). Rūpinosi ir kitų paveldo objektų atkūrimu ar sutvarkymu.

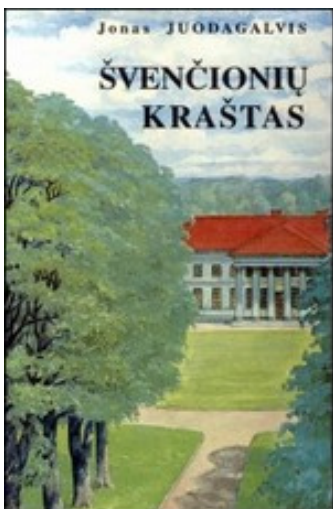
Sovietmečiu reiklus pedagogas, diegęs mokiniams pagarbą gimtajai kalbai ir krašto istorijai, S. Kadzevičius negavo apdovanojimų, bet susilaukdavo tarnybinių priekaištų už nepakankamai aktyvų komunistinį moksleivių auklėjimą.

S. Kadzevičius buvo Lietuvos kraštotyros ir „Vilnijos“ draugijų narys, pastarosios draugijos Švenčionių skyriaus pirmininkas. Aktyviai dalyvavo Lietuvos Atgimimo Sąjūdyje.

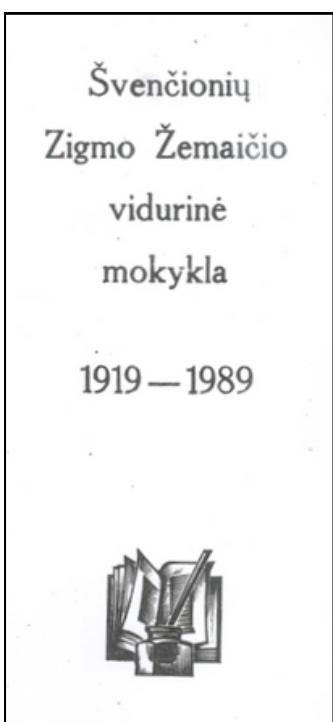
Neilgai pagyvenęs Nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje, Stasys Kadzevičius mirė 1992 01 07, palaidotas Švenčionyse.

Literatūra ir šaltiniai

1. Juodagalvis, Jonas. Stasys Kadzevičius: Asmenybė ir darbai. – Iliustr. // Juodagalvis, Jonas. Švenčionių kraštas. – Vilnius, 1996. – P. 36–43.
2. Kadzevičius, Stasys. Strūnaitis: [apie Naujojo Strūnaičio bažnytkaimį, Švenčionių r.: Su red. prier. apie aut.] / Sp. parengė Jonas Juodagalvis. – Iliustr // Voruta. – 1994, vas. 1–9 (Nr. 5), p. 7.
3. Kondratas, Benjaminas. Litanistas, spaudos bendradarbis, kraštotyrininkas ir poetas Stasys Kadzevičius... // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2021. – Kn. 21: Vilniaus ir Švenčionių krašte, p. 145–146.
4. Mokytojas – litanistas – kraštotyrininkas: (apie Stasį Kadzevičių) / sudarė Aldona Mikštienė. – Švenčionys, 1999. – 148 lap.: iliustr. (prieinamas „Vilnijos vartuose“).

Juodagalvis, Jonas. Švenčionių kraštas. – Vilnius, 1996.

Švenčionių Zigmo Žemaičio vidurinė mokykla, 1919–1989: [jubilinejinis leidinys; lankstinys] / tekstą paruošė Stasys Kadzevičius. – Švenčionys, 1989.

Antanas Karmonas.
Nuotr. iš kn.: Vardą
rašysim ant laiko delnų.
– [Kaunas], [2018],
p. 200.

ANTANAS KARMONAS – pedagogas, kraštotyrininkas, literatas

Gimė 1936 08 09 Dvilonių kaime (Švenčionių r.). 1952 m. įstojo į Švenčionėlių pedagoginę mokyklą. 1956 m. ją baigė ir buvo paskirtas mokytoju į Adutiškio seniūnijos Lazdinių septynmetę mokyklą (Švenčionių r.). 1957 m. įstojo į Vilniaus pedagoginio instituto Fizikos-matematikos fakulteto matematikos specialybę. Įgijo matematikos-braižybos mokytojo kvalifikaciją. Baigęs institutą mokytojavo Utenos rajono Užpalių mokykloje. Nuo 1970 m. dirbo Daugėlišio vidurinės mokyklos (Ignalinos r.) direktoriaus pavaduotoju, 1987–1988 m. –

direktoriumi. Nuo 1988 m. buvo Ignalinos Česlovo Kudabos vidurinės mokyklos matematikos mokytojas. 2012 m. persikėlė gyventi į Vilnių.

A. Karmonas domisi krašto istorija. Yra parašęs kelias knygas. Knygoje „**Istorijos mįslės (Šiaurės Rytų Lietuva)**“ (2000) yra 4 skyriai: „Užžėlusiais protėvių keliais“, „Dvilonių respublika“, „Švenčionys – karaliaus Mindaugo sostapilis“ ir „Pasakotojai“. Juose aprašomos etninės lietuvių gyvenvietės abipus dabartinės Lietuvos ir Baltarusijos sienos, pateikiama informacijos apie archeologinius paminklus, keliami hipotezė apie Vorutos pilį.

A. Karmono knygoje „**Lietuvių genties didkelis (Šiaurės Rytų Lietuva)**“ (2005) rašoma apie XIII a. laikotarpį, karaliaus Mindaugo valdymo metus, analizuojamos kelio, ėjusio per lietuvių etnines žemes, formavimosi priežastys. Abiejuose leidiniuose autorius pateikia įdomias hipotezes apie Švenčionių pilį bei kitas Švenčionių apylinkės istorines vietas. Kaip pažymi leidinio recenzentai, stebina šaltinių gausa – tai ir archyvinė medžiaga, ir archeologų, istorikų, geografo darbai, ir paties autoriaus surinkta kraštotyros medžiaga, tautosaka. 2004 m. už šios knygos rankraštį autorius tapo Rytų Lietuvos literatų konkurso laureatu.

Istorinėje-kraštotyrynėje apybraižoje „**Lietuvos pakraštys**“ (2008) pasakojama apie išnykusius kaimus. Didžioji knygos dalis skirta A. Karmono gimtajam Dvilonių kaimui (Švenčionių r.). Straipsnyje „Sakraliniai-mitologiniai akmenys“ pateikiamos legendos apie Dvilonių kaimo (Švenčionių r.) apylinkių vardinius akmenis. Straipsnyje „Piliakalnio likimas“ apžvelgiama Dvilonių piliakalnio, vėliau vadinto Pakartuvės kalnu, istorija.

Biografinių apybraižų apie Šiaurės Rytų Lietuvos matematikos mokytojus rinkinyje „**Matematikos aruodų turtintojai**“ (2011) surinkta išsami informacija apie iš Ignalinos ir Švenčionių rajonų kilusius matematikus-mokslininkus ir šiame krašte dirbančius matematikos mokytojus. Pirmoje knygos dalyje „Laiko uždangą praskleidus“ pateikiama istorinė Šiaurės Rytų Lietuvos apžvalga, aptariamos krašto švietimo ištakos, Švenčionių pedagoginės mokyklos reikšmė visam kraštui. Antroje dalyje „Matematikai“ prie daugelio gyvenimo aprašymų pateikiama autobiografijų epizodų, prisiminimų, mokinių pasakojimų. Tai vertinga informacija krašto švietimo istorijai.

A. Karmonas taip pat išleido istorinę kraštotyrynę apybraižą „**Šiaurės Rytų Lietuvos pakraštys istorijos verpetuose**“ (2012). Pastarojoje daugiausia rašoma apie Ignalinos rajono vietas.

A. Karmonas yra išspausdinęs daugybę straipsnių kraštotyros klausimais.

2-ajame Rytų Lietuvos mokytojų kūrybos almanache „Ties spalio taku“ (2006) spausdinamas A. Karmono straipsnis apie Švenčionių rajono kaimų pavadinimų kilmę „Kilmingieji“ vietovardžiai“ (p. 30–33).

Daugybė A. Karmono straipsnių kraštotyros tema spausdinta periodikoje. Publikacijos dažnai iliustruojamos autoriaus darytomis nuotraukomis.

A. Karmonas dalyvauja visuomeninėje veikloje. Priklauso kelioms nevyriausybinėms organizacijoms ir draugijoms. Yra Ignalinos literatų klubo „Lelija“ narys. Gimtinėje sutelkė kaimynų aktyvą ir subūrė Dvilonių kaimo bendruomenę, buvo jos pirmasis pirmininkas. 2008 m. organizavo pirmąjį kraštiečių suvažiavimą.

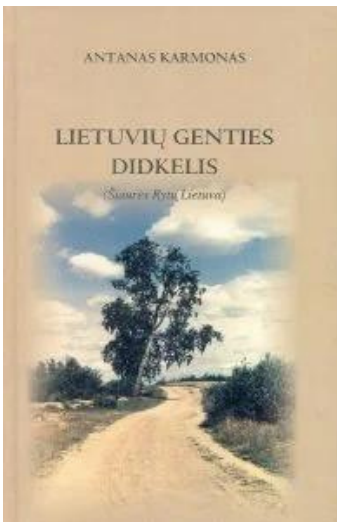
A. Karmono veikla yra įvertinta įvairiais apdovanojimais. 1996 m. jis gavo Lietuvos istorijos draugijos diplomą už darbą „Dvilonių respublika“, dalyvaudamas konkurse „Mūsų praeitis“. 2008 m. vykusiame antrajame Rytų Lietuvos moksleivių menų festivalyje „Rytų Lietuvos žiedas 2008“ tuometiniam Ignalinos Česlovo Kudabos pagrindinės mokyklos mokytojui A. Karmonui buvo įteikta Tautinių mažumų ir išeivijos departamento įsteigta Stanislovo Rapalionio premija už Rytų Lietuvos kultūros ir švietimo sklaidą bei lietuviybės puoselėjimą.

Literatūra ir šaltiniai

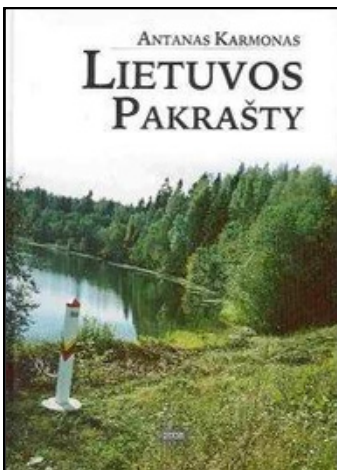
1. Dobrovolskienė, Vilija. Antanas Karmonas: [apie pedagoga, kraštotyrininką A. Karmoną]. – Portr. // Vardą rašysim ant laiko delnų. – [Kaunas], [2018]. – P. 200.
2. Įteikta Stanislovo Rapalionio premija: [A. Karmonui Rytų Lietuvos moksleivių menų festivalyje 2008 m.]. – Nuotr. // Mūsų kraštas. – 2008, geg. 20, p. 5.
3. Kondratas, Benjaminas. A. Karmonas – kraštotyrininkas, istorikas, literatas: [pasakoja Valentas Šiaudinis] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2021. – Kn. 21: Vilniaus ir Švenčionių krašte, p. 150–152.

Literatūra ir šaltiniai

4. Mokyklos direktoriai. Ignalinos r. Didžiasalio „Ryto“ gimnazijos Naujojo Daugėliško skyrius [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-07-05]. Prieiga per internetą: <https://www.daugeliskio.ignalina.lm.lt/index.php/mokyklos-direktorisi>.
5. Šiaudinis, Valentas. Antanui Karmonui – 75: [apie ignalinetį mokytoją ir kraštotyrininką Antaną Karmoną]. – Portr. // Voruta. – 2011, rugpj. 6, p. 16.

Karmonas, Antanas. Lietuvių genties didkelis (Šiaurės Rytų Lietuva). – Švenčionys, 2005.

Karmonas, Antanas. Lietuvos pakraštys: [istorinė-kraštotyrinė apybraiža]. – Vilnius, 2008.

Izidorius Kazakevičius. Nuotr. iš kn: Reškutėnai: Reškutėnų kaimo žmonės, istorija, kultūra. – Vilnius, 1999, p. [48].

IZIDORIUS KAZAKEVIČIUS (1925–1994) – pedagogas, gydytojas, muziejininkas, kraštotyrininkas.

Gimė 1925 03 25 Raudonės kaime (Švenčionių r.) neturtingų valstiečių Domicelės ir Mykolo Kazakėnų šeimoje. Dėl tuo metu vykdytos polonizacijos jo pavardė buvo pakeista, jis tapo Kazakevičiumi. 1939 m. baigė Reškutėnų „Ryto“ draugijos pradinę mokyklą. 1940–1945 m. mokėsi Švenčionių gimnazijoje. 1945–1949 m.

mokytojavo Švenčionių rajono Kūrinių ir Kaltanėnų mokyklose. 1950–1953 m. dirbo kolūkyje buhalteriu. 1953–1954 m. eksternu baigė Švenčionių vidurinę mokyklą. 1954–1956 m. mokėsi Švenčionių medicinos mokykloje. 1956–1961 m. dirbo Švenčionių rajono Strūnaičio kaimo, 1961–1962 m. – Reškutėnų kaimo ambulatorijos vedėju. Dirbdamas Strūnaitėje, įstojo į Maskvos užsienio kalbų universitetą, neakivaizdiniu būdu studijavo vokiečių kalbą. 1964 m. įstojo į Vilniaus valstybinio universiteto Medicinos fakulteto vakarinį Pediatrijos skyrių. Išstojęs iš penkto kurso, pradėjo studijuoti biologiją tame pačiame universitete. Vargoninkavo keliose Švenčionių rajono ir kitų parapijų bažnyčiose. Mokėjo groti ir kitais muzikos instrumentais. Nuo 1963 m. pradėjo dirbti Reškutėnų mokykloje. Dėstė daugelį dalykų: matematiką, chemiją, fiziką, vokiečių kalbą, biologiją, muziką. 1971 m. mokytojas pradėjo kurti prie Reškutėnų mokyklos botanikos sodą.

1974 m. I. Kazakevičius įsteigė Reškutėnų mokykloje muziejų. Muziejus įsikūręs istoriniame „Ryto“ draugijos tarpukariu įsteigtos Reškutėnų pradžios mokyklos pastate. Sukaupti eksponatai atspindi šio krašto istoriją. Čia galima susipažinti su įvairių laikų lietuviškais leidiniais, pamatyti muzikos instrumentus, senuosius namų apyvokos daiktus, archeologinius radinius, akmenų kolekciją, netgi meteoritą.

Muziejuje taip pat saugoma daug mokytojo I. Kazakevičiaus surinktos kraštotyros medžiagos – užrašytos istorijos ir prisiminimai. Tarp jų – Reškutėnų, Vaiciukiškės, Rėkučių kaimų istorijos, Reškutėnų bažnyčios ir parapijos istorija, mokyklos istorija, atskirų šeimų ir konkrečių žmonių istorijos. Per jas atsiskleidžia daug istorinių įvykių ir faktų. Visi muziejuje saugomi I. Kazakevičiaus rankraščiai suregistruoti jo darbų tęsėjos **Viktorijos Lapėnienės** išleistoje knygoje apie Švenčionių rajono Nalšios muziejaus Reškutėnų filialą „**Išgirskime amžių kuždesį**“ (2004).

Ypač išsamiai kraštotyrininkas buvo ištyrinėjęs Reškutėnų apylinkes. I. Kazakevičiaus sukaupti eksponatai atkreipė archeologų dėmesį. 1976 m. Kretuono ir Reškutėnų apylinkėse buvo atliekami archeologiniai tyrimai.

Reškutėnų mokyklos muziejus sulaukdavo daug lankytojų ir gerų atsiliepimų. I. Kazakevičiaus įsteigtą Reškutėnų mokyklos muziejų vėliau perėmė tvarkyti šios mokyklos direktorė Viktorija Lapėnienė. Jos rūpesčiu muziejus tapo Švenčionių rajono Nalšios muziejaus Reškutėnų filialu.

Mokytojas I. Kazakevičius sukauptė labai daug vertingos medžiagos apie savo kraštą, jo praeitį. Jis buvo tikras Reškutėnų metraštininkas. Gausus jo rankraštinis palikimas, bet publikacijų nėra daug. Knygoje „**Reškutėnai: Reškutėnų kaimo žmonės, istorija, kultūra**“ (1999) spausdinami I. Kazakevičiaus straipsniai „Reškutėnų kaimo istorija“ (p. 57–95), „Reškutėnų kultūra“ (p. 97–108) ir „Reškutėnų bažnyčia ir parapija“ (p. 109–150).

„**Mažojoje Reškutėnų kronikoje**“ (2014, D. 3) spausdinta I. Kazakevičiaus atsiminimų apie gydytoją chirurgę Onytę Barisaitę, jos pagalbą Reškutėnų muziejui, dovanotus paveikslus. Penktoje „**Mažosios Reškutėnų kronikos**“ dalyje (2018) publikuojamas straipsnis apie Bieleniškę – išnykusią sodybą, taip pat Vaiciukiškės ir Rėkučių kaimų istorijos, kurias rinko ir užrašė mokytojas kraštotyrininkas I. Kazakevičius.

Izidorius Kazakevičius mirė 1994 03 02, nesulaukęs savo įsteigto Reškutėnų pagrindinės mokyklos muziejaus 20-mečio šventės, turėjusios vykti gegužės 15 d. Palaidotas Reškutėnų kapinėse (Švenčionių r.).

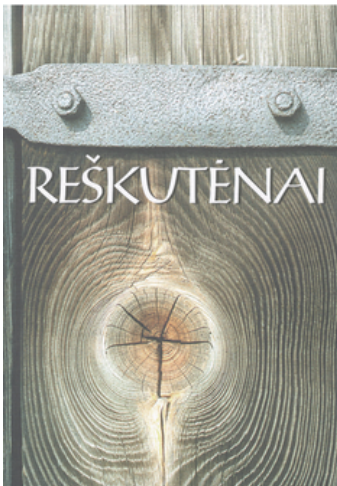
Muziejaus įkūrėjo I. Kazakevičiaus atminimui Reškutėnų mokyklos kieme pastatytas paminklas (skulpt. Juozapas Jakštas). Jame vaizduojama horeljefinė I. Kazakevičiaus skulptūra, su jo veikla susiję simboliai. Atidengta I. Kazakevičiui skirta atminimo lenta.

Literatūra ir šaltiniai

1. Izidorius Kazakevičius, muziejaus įkūrėjas, mokytojas, gydytojas. Reškutėnų muziejus [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-04-18]. Prieiga per internetą: <http://www.reskutenai-museum.com/daiktai-ir-zmones/>.
2. Kondratas, Benjaminas. I. Kazakevičius – pedagogas, Reškutėnų muziejaus kūrėjas // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2021. – Kn. 21: Vilniaus ir Švenčionių krašte, p. 156–157.
3. Lapėnaitė, Laima. Mokytojas Izidorius Kazakevičius ir Reškutėnai. – Iliustr. // Pasilikę tėviškėje: knyga apie Rytų Lietuvos šviesuolius. – Vilnius, 2008. – P. 65–92.
4. Lapėnienė, Viktorija. Istorinės atminties saugotojas – Izidorius Kazakevičius. – Iliustr. // Pasilikę tėviškėje: knyga apie Rytų Lietuvos šviesuolius. – Vilnius, 2008. – P. 93–106.
5. Lapėnienė, Viktorija. Istorinės atminties saugotojas – Kazakevičius Izidorius: [Reškutėnų mokytojo biografija] // Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – Reškutėnai, 2014. – D. 3, p. 43–49.

Literatūra ir šaltiniai

6. Lapėnienė, Viktorija. Išgirskime amžių kuždesį. – Vilnius, 2004, p. 28, 93.
7. Lapėnienė, Viktorija. Izidorius Kazakevičius: [mokytojas, Reškutėnų (Švenčionių r.) metraštininkas, 1925 03 25 – 1994 03 02: Nekrologas]. – Portr. // Naujasis dienovidis. – 1994, kovo 11, p. 16.
8. Paukštytė-Kalantienė, Jadvyga. Gerbiamas, mielas Izidoriau: [ignalinietės straipsnis apie pedagogą Izidorių Kazakevičių] // Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – Reškutėnai, 2018. – D. 5, p. 71–72.
9. Striužas, Valdas. Paminklas (stogastulpis) kraštotyrininkui, mokytojui Izidoriui Kazakevičiui (11 pav.) – Iliustr. // Striužas, Valdas. Ažuolų kalbėjimas Lietuvai: menininko, kryždirbio, ažuolų skulptoriaus Juozapo Jakšto kūryba. – Vilnius, 2006. – P. 64, 122, 170–171.
10. Šaknys, Bernardas. Izidoriaus lobiai sielą apšviečia; Gimtinės metraštininkas; „Mokytojau, leisk tau nusilenkti...“; „Pasekime „Valstiečių laikraščio“ pavyzdžiu!“: [apie Reškutėnų mokyklos pedagogą I. Kazakevičių]. – Persp. iš: Valstiečių laikraštis, 1999, birželio 12, Nr. 46 // Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – Reškutėnai [i. e. Vilnius], 2010. – D. 2, p. 166–169.

Reškutėnai: Reškutėnų kaimo žmonės, istorija, kultūra / sudarė Viktorija Lapėnienė. – Vilnius, 1999.

Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – D. 5. – Vilnius, 2018.

Viktorija Lapėnienė. Nuotr. iš:
<https://bitly.cx/5o0t>.

**VIKTORIJA LAPĖNIENĖ (Jarmalytė) –
pedagogė, muziejininkė, publicistė,
kraštotyrininkė.**

Gimė 1935 07 13 Anykščių rajone (kai kur klaidingai rašoma Švenčionėliuose, žr. Vertelkos B. straipsnį), nuo ankstyvos vaikystės gyveno Švenčionėliuose. Čia mokėsi vidurinėje mokykloje. Dėl sunkių materialinių sąlygų jos nebaigusi pradėjo dirbti Švenčionių rajono švietimo skyriuje. Mokėsi Švenčionių darbo jaunimo mokykloje. 1956 m. gavo brandos atestatą.

1957 m. rugsėjį pradėjo dirbti mokytoja Reškutėnų septynmetėje mokykloje (vėliau – Reškutėnų „Ryto“ katalikiška mokykla). 1962–2000 m. ėjo šios mokyklos direktorės pareigas. 1965 m. Vilniaus pedagoginiame institute neakivaizdiniu būdu baigė lietuvių kalbos ir literatūros studijas. 1995 m. Vytauto Didžiojo universitete Katalikų teologijos fakultete įgijo vidurinių mokyklų tikybos ir etikos mokytojos kvalifikaciją. Iki mokyklos uždarymo 2006 m. dirbo tikybos mokytoja.

Nuo 1996 m., daugiau kaip du dešimtmečius, V. Lapėnienė vadovavo 1974 m. įkurtam Reškutėnų kraštotyros muziejui, kuris 2001 m. jos iniciatyva tapo Švenčionių Nalšios muziejaus filialu. Jame atidaryta nauja ekspozicija. V. Lapėnienė buvo šio muziejaus įkūrėjo mokytojo Izidoriaus Kazakevičiaus darbų tęsėja. Naujoji muziejaus vadovė papildė muziejaus fondą, buvo įrengtos naujos ekspozicijos – audinių, sakralinė, atidaryta mažoji paveikslų galerija, tremtinių ir rezistentų kampeliai, nedidelė kaimo seklyčia.

1994 m. išleistas V. Lapėnienės parengtas lankstinys „**Švenčionių rajono Reškutėnų „Ryto“ draugijos pagrindinės mokyklos muziejui – 20 metų**“ (Vilnius, 1994).

1999 m. išleista V. Lapėnienės sudaryta knyga „**Reškutėnai: Reškutėnų kaimo žmonės, istorija, kultūra**“. Joje spausdinama Laimos Lapėnaitės parengta publikacija „Mokytojas Izidorius Kazakevičius ir Reškutėnai“ ir Reškutėnų metraštininko Izidoriaus Kazakevičiaus trys straipsniai: „Reškutėnų kaimo istorija“, „Reškutėnų kultūra“, „Reškutėnų bažnyčia ir parapija“ (p. 109–150).

2004 m. išėjo V. Lapėnienės knyga apie Švenčionių rajono Nalšios muziejaus Reškutėnų filialą „**Išgirskime amžių kuždesį**“ (2004). Leidinyje išsamiai aprašoma muziejaus, kuriame daugiau kaip 2000 eksponatų, ekspozicija, pateikiamas muziejuje saugomų rankraščių sąrašas (jame daugiausia Izidoriaus Kazakevičiaus ir Viktorijos Lapėnienės darbų), prisiminimų apie Reškutėnų muziejaus įkūrėją Izidorių Kazakevičių ir Reškutėnų mokyklą, jos mokytojus, eilėraščių, laiškų, svečių atsiliepimų apie muziejaus veiklą.

Išleistas V. Lapėnienės sudarytas Švenčionių rajono kryžių katalogas „**Kryžių sakmė**“ (2005). Rengdama šį leidinį, V. Lapėnienė apėlė 14 Švenčionių rajono seniūnijų, aprašė miesteliuose, kaimuose, vienkiemiuose, kapuose stovinčius kryžius. Nurodė jų aukštį, pastatymo metus, autorius ir iniciatorius. Reškutėnų kryžiaus pastatymą organizavo pati V. Lapėnienė, švenčiant mokyklos 80 metų sukaktį.

Straipsnių rinkinyje „**Pasilikę tėviškėje: Knyga apie Rytų Lietuvos šviesuolius**“ (2008) spausdinamas V. Lapėnienės straipsnis apie Reškutėnų muziejaus įkūrėją „Istorinės atminties saugotojas – Izidorius Kazakevičius“ (p. 93–106).

Labiausiai V. Lapėnienė žinoma nuo 2006 m. Maždaug kas porą metų Reškutėnų muziejaus leidžiama, jos sudaryta knygų serija „Mažoji Reškutėnų kronika“. 2020 m. išleista jau šeštoji šio leidinio dalis. Keletą dešimtmečių gyvenanti Reškutėnuose kraštotyrininkė labai kruopščiai renka medžiagą apie šį seną, turtingos praeities kaimą ir jo žmones. Kronikoje atsispindi Reškutėnų istorija ir dabartis, rašoma apie paminklus, mokyklą, muziejų, gyventojus, tremtinius ir rezistentus ir kt.

Tai „Reškutėnų krašto žmonių gyvenimo prisiminimai istorijos vingiuose“, – rašoma pirmoje serijos knygoje. Leidinys gausiai iliustruotas.

Knygoje „**Sesuo Ada: pašaukta ginti Tautos sielą**“ (2010) užrašytas Viktorijos Lapėnienės pasakojimas apie tris Reškutėnų kunigus: Karolį Garucką, Joną Lauriūną ir Napoleoną Norkūną.

2021 m. V. Lapėnienė parengė ir išleido kraštotyrinį leidinį apie Reškutėnų mokykloje dirbusius mokytojus „**Mokytojau, leisk tau nusilenkti...**“

2-ajame Rytų Lietuvos mokytojų kūrybos almanache „**Ties spalio taku**“ (2006) spausdinami du V. Lapėnienės straipsniai Švenčionijos istorijos tema.

2017 m. V. Lapėnienė išleido savo mirusio vyro, pedagogo Kazimiero Algirdo Lapėno poezijos knygą „Šaukiu dienas sugrįžti atgalios“. Ji yra sudariusi ir 2019 m. išleidusi Reškutėnų kunigo, kalbininko Napoleono Norkūno kūrybos rinktinę „Kunigas Napoleonas Norkūnas: myliu, mylėjau ir mylėsiu“.

V. Lapėnienė laikoma Muziejaus naktų pradininke Lietuvoje. Paminklai, paminkliniai akmenys – muziejinių idėjų kūriniai. Tūkstantmečio paminklas ant Veršelio kalno tapo reškutėniškių švenčių susibūrimo vieta. Tarp Rėkučių ir Pakretuonės išlikusi Mindaugo gynybinės sienos atkarpa paženklinta atminimo akmeniu ir nuorodomis. Pastatyta meniška nuoroda ir į Tūkstantmečio paminklą ir į partizanų bunkerį Juodyne. Reškutėnų muziejaus kieme V. Lapėnienės iniciatyva pastatytos kelios medinės skulptūros – baltiški simboliai.

2008 m. vykusiame antrajame Rytų Lietuvos moksleivių menų festivalyje „Rytų Lietuvos žiedas 2008“ V. Lapėnienei buvo įteikta Tautinių mažumų ir išeivijos departamento įsteigta Stanislovo Rapalionio premija už Rytų Lietuvos kultūros ir švietimo sklaidą bei lietuviybės puoselėjimą.

Literatūra ir šaltiniai

1. Adomavičienė, Sigita. Kaip reikia mylėti tėvynę: portretai: [apie buvusią Reškutėnų pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoją, dabar Švenčionių rajono Nalšios muziejaus Reškutėnų filialo vedėją V. Lapėnienę]. – Iliustr. // Nalšios žinios (Švenčionių r.). – 2008, geg. 30, p. 3.
2. Girininkas, Algirdas. Mokytoja: [apie Reškutėnų mokyklos direktorę V. Lapėnienę, Švenčionių r.]. – Portr. // Apžvalga. – 1997, birž. 6–12 (Nr. 21), p. 3.
3. Jakštas, Algis. Graži sukaktis – gražūs ir jubiliatei skirti žodžiai: [apie V. Lapėnienę] // Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – Reškutėnai [i. e. Vilnius], 2018. – D. 5, p. 111–112.
4. Kondratas, Benjaminas. Pedagogė, publicistė, kultūros puoselėtoja Viktorija Lapėnienė... // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2021. – Kn. 21: Vilniaus ir Švenčionių krašte, p. 175–176.
5. Lapėnienė, Viktorija. Viktorija Lapėnienė, „Kryžių sakmė“: rajono kronika; nauja knyga: [apie sudarytą Švenčionių rajono kryžių katalogą] // Rytas (Švenčionių r.) – 2005, rugsėjis (Nr. 8), p. 4.
6. Viktorija Lapėnienė, mokytoja, vadovė, kraštotyrininkė, muziejininkė. Reškutėnų muziejus [interaktyvus]. 2023 [žiūrėta 2023-12-03]. Prieiga per internetą: <http://www.reskutenai-museum.com/daiktai-ir-zmones/>.
7. Lapėnienė, Viktorija. Trumpam užsukęs į Reškutėnų muziejų, Irvis Šeinius pamilo šitą kraštą: [pokalbis su pedagoge, muziejininke V. Lapėniene apie pažintį ir bendravimą su lietuvių rašytoju, diplomatu, visuomenės veikėju Irviu Šeinium ir apie savo gyvenimą ir darbą] / [kalbėjosi] Algis Jakštas. – Iliustr. // Švenčionių kraštas. – 2023, rugp. 19, p. 5–6; Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/SxRVi>.

Literatūra ir šaltiniai

8. Norkaitytė, Unė. Dviejų žmonių gerumo tiltas: [apie Reškutėnų „Ryto“ katalikiškos mokyklos direktorę V. Lapėnienę bei mokytoją I. Kazakevičių, Švenčionių r.]. – Iliustr. // Dienovidis. – 1998, saus. 30 – vas. 5 (Nr. 5), priedas „Vilniaus balsas“.
9. Pačkauskienė, Jurgita Kristina. Leidiniai, gimę iš meilės kryžiui: [taip pat apie V. Lapėnienės sudarytą Švenčionių rajono kryžių katalogą „Kryžių sakmė“ (2005)]. – Iliustr. – Bibliogr.: 10 pavad. // Kultūros aktualijos. – 2008, Nr. 4, p. 28–32.
10. Pauliukevičienė, Irena. Nusilenkti Mokytojui. Ar daug kam šiandieną ateina tokia mintis?: [apie mokytojos, buvusios ilgametės Reškutėnų mokyklos direktorės, muziejininkės V. Lapėnienės knygą „Mokytojau, leisk Tau nusilenkti“ (2021), skirtą Reškutėnų mokytojams]. – Iliustr. // Švenčionių kraštas. – 2021, liep. 10, p. 1–2; Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/4HGcK>.
11. Puplauskienė, Roma. Mokytojai visam gyvenimui: [apie Reškutėnų mokyklos buvusį mokytoją I. Kazakevičių ir mokyklos direktorę V. Lapėnienę, Švenčionių r.]. – Iliustr. // Dialogas. – 1997, birž. 27, p. 4.
12. Savickaitė, Dalia. Šviesa, sklindanti iš Reškutėnų: [apie Švenčionių r. muziejaus filialo Reškutėnuose vadovę, buvusią mokyklos direktorę, knygų sudarytoją V. Lapėnienę, jos kultūrinę veiklą ir indėlį garsinant Reškutėnus]. – Iliustr., portr. // Respublika. – 2020, birž. 13/19 (Nr. 24), p. 7; Prieiga per internetą: https://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/portretai/sviesa_sklindanti_is_reskutenu/.
13. Šaknys, Bernardas. Reškutėnų mokyklos šviesa: [apie Reškutėnų „Ryto“ draugijos pagr. mokyklą ir jos dir. V. Lapėnienę]. – Iliustr. // Valstiečių laikraštis. – 1994, spal. 25, p. 5.

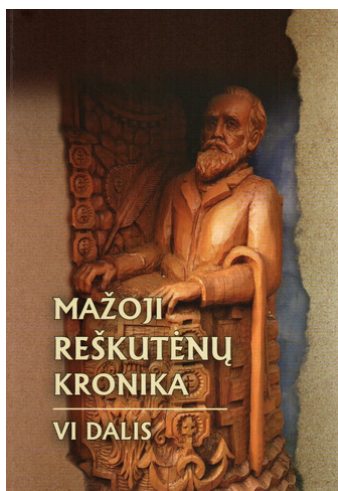
Literatūra ir šaltiniai

14. Urbonienė, Skaidrė. [Recenzija] / Skaidrė Urbonienė. – Santr. angl. – Rec. leid.: Kryžių sakmė / Švenčionių rajono Našios muziejaus Reškutėnų filialas. [Vilnius: Firidas], 2005 // Etnografija. – [Nr.] 15 / 16 (2005 / 06). – 2007, p. 276–278.

15. Vertelka, Bronius. Tvirtais saitais susijusi su Reškutėnais: [apie Švenčionių „Našios“ muziejaus filialo Reškutėnuose muziejinkės V. Lapėnienės kraštotyrinę veiklą]. – Iliustr. // XXI amžius. – 2010, lapkr. 5, p. 12–13; Prieiga per internetą: https://www.xxiamzius.lt/numeriai/2010/11/05/gkras_03.html.

Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – Švenčionys, 2006. – [D. 1].

Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – Utena, 2020. – D. 6.

Lapėnienė, Viktorija. Išgirskime amžių kuždesį. – Vilnius, 2004.

Kryžių sakmė: [katalogas / sudarė Viktorija Lapėnienė]. – Vilnius, 2005.

Aldona Mikštienė. Nuotr. iš Švenčionių SVB archyvo.

ALDONA MIKŠTIENĖ (Stuglytė) – bibliotekininkė-bibliografė, Garbės kraštotyrininkė.

Gimė 1949 12 14 m. Trečiūnų kaime (Švenčionių r.). 1972 m. neakivaizdiniu būdu baigė Vilniaus kultūros mokyklą, įgijo bibliotekininkės specialybę. Dirbo gimtajame Švenčionių krašte Strūnaičio, Bačkininkų kaimo bibliotekose. 1977 m. pradėjo dirbti

Švenčionių centrinėje bibliotekoje (dabar Švenčionių rajono savivaldybės viešoji biblioteka) bibliografe. Dirbo iki 2011 m. rugpjūčio. Iš viso A. Mikštienė dirbo bibliotekose 43 metus.

A. Mikštienė sudarė leidinį „**Švenčionys per amžius skambės: eilėraščiai apie Švenčionis**“ (2001, prieinamas „Vilnijos vartuose“), skirtą Švenčionių vardo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 515-osioms metinėms. Jame – Vytauto Barkausko, Algimanto Cimbolaičio, Roberto Čepulio, Algio Jakšto, Alfonso Maldonio ir kitų poezijos kūriniai.

2011 m. kartu su kolege, Švenčionių bibliotekos bibliografe Danute Bučeliene parengė bibliografiją „**Julijonas Sinius (1911–1959)**“ (2011), skirtą Švenčionių krašte (Vaiškūnuose) gimusio kompozitoriaus, dirigento, pedagogo 100-osioms gimimo metinėms (prieinamas „Vilnijos vartuose“). Rengiant bibliografiją naudotasi Lietuvos literatūros ir meno archyvo medžiaga, žiūrėta ir tarpukario spauda.

Bibliotekininkė daug bendravo su kraštiečiais, rinko medžiagą apie rajoną ir įžymius krašto žmones, nuolat kaupė medžiagą apie Sąjūdžio veiklą Švenčionių rajone, 2002–2006 m. rašė Švenčionių viešosios bibliotekos metraščius.

A. Mikštienė parengė nemažai kraštotyros darbų. Minėtini šie: „Tavo lyra visuomet skambės“ – apie kompozitorių, dirigentą, pedagogą, kraštiečių J. Sinių, „Prakalbinusi ugnį ir saulę“ bei „Žadinusi meilę ir pagarbą savosios tautos vertybėms“ – apie etnografę profesorę P. Dundulienę.

„Vilnijos vartų“ svetainėje pateikiami šie suskaitmeninti nepublikuoti A. Mikštienės kraštotyros darbai: „Mokytojas – lituanistas – kraštotyrininkas“ (1999) – apie Stasį Kadzevičių, „Meilė – tai vieškelis į saulę: [apie tautodailininkę Juzefą Martinkėnienę]“ (2000), Švenčionių rajono bibliotekų, mokyklų, Našios muziejaus kraštotyros darbų katalogas „Kur gimėm, kur augom, kur žemė gimta...“ (2000), „Į gyvenimą per mirties lagerius: [Preiso Moisiejaus prisiminimai apie konclagerių pragarą]“ (2002), „Lietuvą ant delno pasidėsiu: [skirta Algimanto Cimbolaičio kūrybai]“ (2002), „Gulagų košmaro istorija: [tremtinio Vytauto Tautvaišos prisiminimai]“ (2003), „Aš ateinu pas jus savo širdies žodžiu (Saulė Sadeckaitė)“ (2006).

2007 m. kelis kraštotyros darbus A. Mikštienė parengė kartu su dukra, etnologe, muziejininke, dr. Regina Mikštaite-Čičiurkiene: „Šventos dvaro istorija“, „Užgavėnės Švenčionių apylinkėse“, „Švenčionių rajono sentikiai“.

Kraštotyrininkė parengė kraštotyros tematikos aplankų: apie 1991 m. Sausio 13-osios įvykius, Lietuvos Nepriklausomybės kovų savanorius, knygnešius ir daraktorius, rinko medžiagą apie lietuvių mokyklas Švenčionių apskrityje 1931–1933 m., prisiminimus apie Švenčionyse gimusį lakūną Francišką Žvirką (Franciszek Żwirko, 1895–1932) ir kt.

Bibliografė aktyviai dalyvavo kuriant Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos kraštotyros duomenų bazę „Vilnijos vartai“, rengė tekstus apie rajono vietas.

1988 m. A. Mikštienė įsijungė į Švenčionių krašto atgimimo Sąjūdį. Dalyvavo slaptuose Sąjūdžio susirinkimuose, konferencijose. Stengėsi įsigyti nelegaliai leidžiamą Švenčionių rajono Sąjūdžio aktyvistų laikraštį „Rytas“ ir, sudariusi laikraščio komplektus, padovanojo juos rajono viešajai bibliotekai. Nemažai A. Mikštienės sukauptos kraštotyros medžiagos saugoma Švenčionių bibliotekos fonduose. Dažnai ja naudojasi įvairių sričių specialistai, moksleiviai, studentai, rašydami darbus, rengdami renginius, parodas, ekskursijas, ekspedicijas.

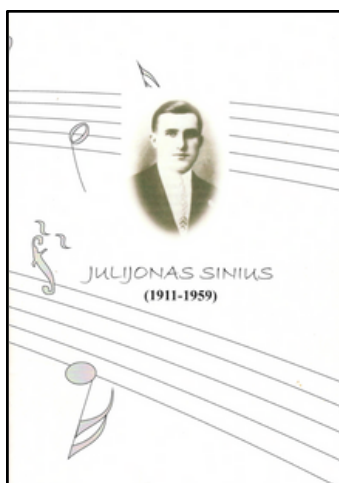
1999 m. Lietuvos Sąjūdžio dešimtmečio proga A. Mikštienė buvo apdovanota Padėkos raštu už aktyvią ir prasmingą veiklą. 2000 m. Lietuvos kraštotyros draugijos 10-ajame suvažiavime jai suteiktas Garbės kraštotyrininkės vardas. 2001 m. bibliotekininkė apdovanota Lietuvos Sąjūdžio jubiliejiniu medaliu už aktyvų bendradarbiavimą su Švenčionių rajono Sąjūdžio laikraščiu „Rytas“ bei moralinę ir dalykinę paramą laikraščiui. 2008 m. ji buvo apdovanota Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto Padėkos raštu. Veikli kraštotyrininkė Aldona Mikštienė ne kartą apdovanota Švenčionių rajono savivaldybės administracijos, Kultūros ir švietimo skyriaus Padėkos raštais.

Literatūra ir šaltiniai

1. Kraštotyros darbai [taip pat A. Mikštienės]. Švenčionių rajono savivaldybės viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2023 [žiūrėta 2023-12-12]. Prieiga per internetą: <https://www.svencioniuvb.lt/lt/krastotyra/krastotyros-darbai/135>.
2. Mikštaitė-Čičiurkienė, Regina. Gyvenimas tarp gaidų: [apie Švenčionių SVB išleistą Julijono Siniaus bibliografiją]. – Iliustr. // Žeimenos krantai (Švenčionių r.). – 2012, kovo 14, p. 3.
3. Mikštaitė-Čičiurkienė, Regina. Iš lūpų – į lūpas, iš patirties – į patirtį: [pokalbis su Ignalinos krašto muziejaus direktore, etnologue, dr. R. Mikštaite-Čičiurkiene, kuri pasakoja apie save, savo darbą, šeimą, taip pat mamą, bibliotekininkę, kraštotyrininkę Aldoną Mikštienę] / [kalbėjosi] Lina Raginytė; autorės nuotr. – Iliustr. // Mūsų Ignalina. – 2023, spal. 13, p. 1, 4–5; Prieiga per internetą: <https://www.mignalina.lt/2023/10/13/is-lupu-i-lupas-is-patirties-i-patirti/>.

Literatūra ir šaltiniai

4. Mikštienė, Aldona. Pasakojo Aldona Mikštienė (Stuglytė): [autobiografija] / užrašė anūkė Irvyda Čičiurkaitė. – Iliustr. – Tekstas lygiagreč. liet., angl. // Gyvoji istorija = Oral history: [tarptautinio projekto medžiaga] / Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija. – Švenčionys, 2015. – P. 119–123.
5. Stasys Tumėnas. Labiausiai nusipelnę „Rytui“; „Ryto“ talkininkai: [minima ir A. Mikštienė]. – Iliustr. // Rytas. – 2006, liepa (Nr. 7), p. 2–3.

Julijonas Sinius (1911–1959): bibliografija (skirta 100-osioms gimimo metinėms pažymėti) / Švenčionių rajono savivaldybės viešoji biblioteka; [parengė Danutė Bučelienė, Aldona Mikštienė]. – Švenčionys, 2011.

Švenčionys per amžius skambės: eilėraščiai apie Švenčionis / sudarė Aldona Mikštienė. – Švenčionys, 2001.

Petras Pauliukevičius.
Nuotr. iš kn.:
Pauliukevičius, Petras.
Strūnaičio kryžkelės. –
Švenčionys, 2002, p. 164.

PETRAS PAULIUKEVIČIUS (1944–2023) – kultūros darbuotojas, korespondentas, Lietuvos savanoris, Sausio 13-osios dalyvis, Garbės kraštotyrininkas.

Gimė 1943 07 18 (kai kur rašoma 1944 m.) Naujo Strūnaičio kaime (Švenčionių r.). Baigė Cirklišio žemės ūkio technikumą, vėliau – Vilniaus kultūros mokyklą. Dirbo kultūros įstaigose, rajono laikraščio „Žeimenos krantai“ redakcijoje.

Didesnę gyvenimo dalį praleido bendraudamas su savo krašto žmonėmis, domėjosi jų likimais ir krašto istorija. Nepriklausomybės atgavimo

aušroje aktyviai dalyvavo Sąjūdžio veikloje. Vienas iš pirmųjų savanorių, kuriantis Krašto apsaugai (pasienio tarnybai). 1991 m. Sausio 13-osios įvykių dalyvis.

1998 m., pažymint gimtojo kaimo 100 m. jubiliejų, P. Pauliukevičius Naujo Strūnaičio klube atidarė kraštotyrinę ekspoziciją (muziejų). Vėliau, remdamasis dokumentais, senbuvių prisiminimais ir savo išgyventais įspūdžiais, surinktą kraštotyrinę medžiagą pateikė platesniam skaitytojų ratui rajono laikraštyje „Žeimenos krantai“.

2002 m. P. Pauliukevičius išleido knygą „**Strūnaičio kryžkelės**“. Pasak autoriaus, „tai informatyvi, nepolitizuota, liudininkų atsiminimais iliustruota istorinė publicistinė knyga“. Knygoje pateikiama anksčiau spaudoje publikuota kraštotyrinė medžiaga. Leidinyje yra 3 skyriai: „Dvarai“, „Strūnaičio novelės“ ir „Laikas ir žmonės“. Dalį surinktos medžiagos autorius perdavė saugoti Našios muziejui Švenčionyse.

P. Pauliukevičiaus straipsnis „Strūnaičio atgimimas“ spausdinamas 1998 m. išleistame leidinyje „**Švenčionių rajono Sąjūdžio ir Atgimimo kronika**“ (p. 61–62).

Periodikoje spausdinama P. Pauliukevičiaus straipsnių.

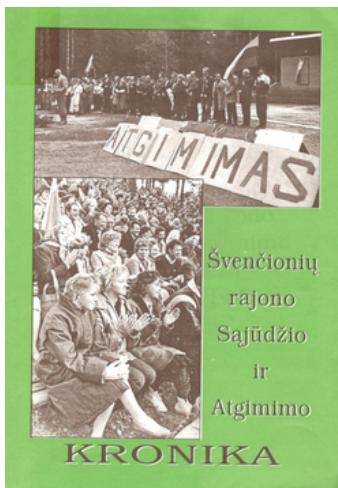
2000 m. Lietuvos kraštotyrininkų 10-ajame suvažiavime Petro Pauliukevičiaus kraštotyros darbai buvo teigiamai įvertinti. Autoriui suteiktas Lietuvos Garbė kraštotyrininko vardas. 2001 m. jis buvo apdovanotas Lietuvos Sąjūdžio jubiliejiniu medaliu.

P. Pauliukevičius mirė 2023 m. vasario 19 d. Palaidotas Strūnaičio kapinėse (Švenčionių r.).

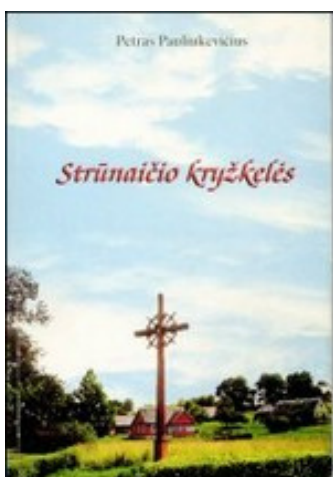
Literatūra ir šaltiniai

1. In memoriam Petras Pauliukevičius (1944–2023): [nekrologas] / Strūnaičio kaimo bendruomenė „Merkūna“. – Portr. // Žeimenos krantai (Švenčionių r.). – 2023, vas. 24, p. 24.

2. Karmonas, Antanas. Pamąstymai perskaičius knygą: [recenzija] Antanas Karmonas. – Iliustr. – Rec. kn.: Strūnaičio kryžkelės / Petras Pauliukevičius. Švenčionys [i. e. Vilnius]: Firidas, 2002 // Žeimenos krantai (Švenčionių r.). – 2003, kovo 19, p. 2.

Švenčionių rajono Sąjūdžio ir Atgimimo kronika. –
Utena, 1998.

Pauliukevičius, Petras. Strūnaičio kryžkelės. –
Švenčionys, 2002.

Voicech Piotrovič. Nuotr. iš:
<https://bitly.cx/co1A>.
Nuotr. Krystynos Koneckos.

VOICECH PIOTROVIČ (Wojciech Piotrowicz, pseud. Wojciech Radłowski) – matematikas, rašytojas, vertėjas, žurnalistas, visuomenės ir kultūros veikėjas.

Gimė 1940 06 18 Abejučiuose (Švenčionių r.). 1958 m. baigęs dabar jau neegzistuojančią Vilniaus rajono Tarakonių vidurinę mokyklą, įstojo ir po dvejų metų, 1960 m., baigė mokytojų instituto Naujojoje Vilnioje Matematikos-fizikos

fakultetą. 1964 m. baigė matematikos-fizikos studijas Vilniaus universitete.

Kurį laiką dirbo lenkiškose mokyklose. 1966–1968 m. –

Skaičiavimo centre Vilniuje, 1970–1981 m. – inžinieriumi ir skyriaus vedėju Lietuvos Centrinėje statistikos valdyboje. 1981–1983 m. dirbo žurnalistu lenkų dienraštyje „Czerwony Sztandar“ (dabar –

„Kurier Wileński“). 1983–1991 m. buvo Lietuvos radijo programų lenkų kalba redaktoriumi. 1991–2000 m. – panašių programų redaktorius Lietuvos televizijoje.

V. Piotrovič yra išleidęs keletą knygų, tarp jų ir leidinių apie savo gimtąjį kaimą Švenčionių rajone, Vilnių ar Vilniją.

Jis parengė knygą apie meno istoriką, archyvo darbuotoją, visuomenės veikėją, nuo 1926 m. gyvenusį Vilniuje, čia mirusį ir palaidotą Senosiose Rasų kapinėse, Ježį Ordą (1905–1972) „**Jerzy Orda – wilnianin z wyboru**“. Knyga išleista Varšuvoje 1999 m. V. Piotrovič parinko anksčiau spausdintus įvairių autorių, taip pat paties J. Ordos, tekstus ir redagavo leidinį. Knygoje spausdinamas ir V. Piotrovičiaus straipsnis „Realny sen o piękne“ (p. 68–71). V. Piotrovič yra ne kartą rašęs apie šią dramatiško likimo asmenybę periodikoje.

2012 m. V. Piotrovič su Henryku Mažuliu (Henryk Mażul) išleido Vilniuje knygą „**Wilno po polsku**“. Tai gausiai iliustruotas leidinys, supažindinantis su lenkišku kultūros paveldu, esančiu Lietuvos sostinėje.

Knygos pradžioje pateikiama gana išsami V. Piotrovič parengta Vilniaus istorijos apžvalga, pradedama nuo legendinių Didžiojo kunigaikščio Gediminio laiškų paminėjimo. Apžvalgoje ypač pabrėžiamas lenkų ryšys ir jų vaidmuo miesto raidai. Knygoje pateikiamos senos ir naujos nuotraukos ir piešiniai. Kai kurie iš jų turi gana išsamius komentarus. Leidinyje nemažai vietos skirta žymioms asmenybėms: A. Mickevičiui, J. Slovackiui, S. Konarskiui, S. Moniuškai, J. K. Vilčinskiui ir daugeliui kitų lenkų visuomenės, kultūros ir meno veikėjų.

2015 m. pasirodė V. Piotrovičiaus poetinės, autobiografinės prozos rinktinė, skirta jo gimtajam kraštui **„Moja czasoprzeźren: w głąb i z bliska“** („Mano erdvėlaikis: į gilumą ir iš arti“). Leidinį sudaro anksčiau publikuoti ir visai nauji, dar nespausdinti tekstai, kuriuos rašytojas yra pavadinęs „vilnietiškais pašnekesiais“ – „gawędy wileńskie“.

Neminėdamas vietovardžio, autorius rašo apie savo gimtinę. Prisimena nelengvus vaikystės metus pokario kaime, pasakoja apie tėvus, kaimo žmonių darbus, šventes, tradicijas ir papročius, priverstinę lenkų emigraciją iš Lietuvos ir kt. Kūrėjo tikslas – apsaugoti nuo užmaršties svarbiausius žmogaus gyvenimo dalykus, priminti praeitį, kuri jau nebegrįš ir išlikusi tik žmonių atmintyje. Kaip pažymi recenzentai ir kritikai, ypač vertinga ir savita yra šių V. Piotrovičiaus tekstų kalba, kurioje daug dialektizmų ir regionalizmų, tarminės pokario Švenčionių rajono apylinkių leksikos.

Vilniuje išleista puikiai iliustruota trikalbė knyga-albumas **„Palmy Wileńszczyzny = Vilniaus krašto verbos = Palms from Vilnius region“** (2017). Leidinio tekstų autoriai – V. Piotrovič ir Henryk Mažul, nuotraukos – Slavomiro Subotovič (Sławomir Subotowicz) ir Leono Šalkovski (Leon Szałkowski). Knygoje spausdinamas V. Piotrovič straipsnis apie Vilnijos verbas „Od sacrum do artyzmu = Nuo šventumo iki meniškumo = From sanctity to artistry“ (p. 5–34). Jame aptariama verbų atsiradimo istorija religijoje, rašoma apie verbas tapiusius dailinikus, jas tyrinėjusius lietuvių etnografus ir kt.

V. Piotrovič yra kelių poezijos rinkinių („Nec megitur“, „Nad zgiełk“) autorius. Poeto kūrybos spausdinta rinkiniuose „Sponad Wilii cichych fal“ (1985), „Współczesna polska poezja Wileńszczyzny“ (1986), įvairių tautų poetų Lietuvos sostinei skirtame leidinyje „Przenieść Wilno do serca: portret miasta: [poetycka vilniana]“ (2009) ir kt. Dažna poeto eilėraščių tema – Vilnius, Vilnija, Adomas Mickevičius, I. K. Galčynski, F. Ruščyc ir kt. žymūs, susiję su Vilniumi, žmonės. V. Piotrovič yra išleidęs autobiografinės prozos rinkinius „Igła i spowiedź: gawędy wileńskie“ (1998) ir „Podzwonne sośnie“ (1998).

Kartu su buvusiu Vilniaus Adomo Mickevičiaus muziejaus vadovu Rimantu Šalna jie yra išleidę knygas „Adomas Mickevičius Vilniuje“, „Adomas Mickevičius tremtyje“, „Adomas Mickevičius ir moterys“ (lietuvių ir lenkų kalbomis).

Tarp V. Piotrovič darbų yra ir vertimų iš lietuvių kalbos (M. Mažvydo giesmės, K. Donelaičio, Zitos Šalnienės, Rimanto Šalnos ir kt. kūryba), taip pat iš ukrainiečių ir baltarusių kalbų.

1964–1979 m. V. Piotrovič dainavo lenkų dainų ir šokių ansamblyje „Wilia“, kūrė šiam ansambliui dainų tekstus, rengė programas. Yra ansamblio „Wilia“ Veteranų klubo narys. Dalyvavo Lenkų mėgėjų teatro ir Lenkų sąjungos Lietuvoje veikloje.

V. Piotrovič suprojektavo antkapinį paminklą J. Ordai Rasų kapinėse. Pagal V. Piotrovič brėžinius sukurtas paminklas Vilniuje 1939–1956 m. lenkų tremtiniam.

1990 m. V. Piotrovič yra gavęs literatūrinę Barbaros Sadovskos premiją, 1997 m. – apdovanojimą „Polcul Foundation“. 1997 m., 1999 m. ir 2015 m. už informacijos apie Vilniją sklaidą apdovanotas Lenkijos literatūrine Vitoldo Hulevičiaus (Witold Hulewicz) premija, 2006 m. – Lenkijos Respublikos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerijos garbės ženklu „Nusipelnęs lenkų kultūrai“.

Literatūra ir šaltiniai

1. Kondratas, Benjaminas. Voicechas Piotrovičius: [poetas, vertėjas, žurnalistas]: [biografija] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2021. – Kn. 21: Vilniaus ir Švenčionių krašte, p. 251–252.
2. Piotrovič, Wojciech. Didžiųjų šešėlyje: [pokalbis su Vilniuje gyvenančiu lenkų poetu ir vertėju Voicechu Piotrovičiumi / užrašė] Gediminas Zemlickas // Lietuvos aidas. – 2006, vas. 15, p. 6.
3. Adamowicz, Honorata. Wojciech Piotrowicz: Uważam, że tych lat nie zmarnowałem: [poeto, vertėjo V. Piotrovičiaus 80-osioms gimimo metinėms]. – Portr. // Kurier Wileński. – 2020, 11/17 lip. (nr 79), p. 20–21.
4. Adamowicz, Kristyna. Proza poetycka Wojciecha Piotrowicza. – Ilustr. // Kurier Wileński. – 2005, 8–10 października (nr 195), p. 10.
5. Brodowski, Leon. Jerzy Orda – wilnianin z wyboru: (1905–1972) / Leon Brodowski. – Rec. leid.: Jerzy Orda – wilnianin z wyboru / praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Piotrowicza. Warszawa: Ogólnopolski Klub Miłośników Litwy, 1999 // Wileńskie Rozmaitości. – 1999, nr 4, p. 16.
6. Bżozowska, Lucja. Wojciecha Piotrowicza spojrzenie w głąb: [recenzja] / Łucja Brzozowska. – Rec. leid.: W głąb i z bliska / Wojciech Piotrowicz // Magazyn Wileński. – 2005, nr 10, p. 30–31.
7. Dwilewicz, Barbara. Dialektyzacja w prozie W. Piotrowicza. – Santr. angl. – Bibliogr.: 5 pavad. // Meninis tekstas: suvokimas, analizė, interpretacija. – 2006, Nr. 5, p. 335–340.
8. Geben, Kinga. Idiolekt Wojciecha Piotrowicza: słownictwo prozy autobiograficznej: [Voiciecho Piotrovičiaus idiolektas: autobiografinės prozos žodynas] / Kinga Geben, Irena Fiedorowicz // Slavistica Vilnensis. – 2020, vol. 65 (1), p. 87–102; Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/a8Vg>.

Literatūra ir šaltiniai

9. Maksymowicz, Edyta. Wilno po polsku. Wilnoteka.lt [interaktyvus]. 2010–2024 [žiūrėta 2024-05-12]. Prieiga per internetą: <http://www.wilnoteka.lt/artykul/wilno-po-polsku>.
10. Mažul, Henryk. Zwycięska potyczka z pamięcią / Henryk Mažul. – Iliustr. – Rec. leid.: Moja czasoprzestrzeń / Wojciech Piotrowicz. Wilno [i. e. Bareikiškės, Vilniaus r.]: Muzeum Władysława Syrokomli, 2015: [taip pat apie knygos pristatymą Bareikiškėse, Vilniaus r.] // Magazyn Wileński. – 2015, nr 6, p. 26–27.
11. O Autorze: [apie V. Piotrovič]. – Portr. // Piotrowicz, Wojciech. Moja czasoprzestrzeń. – Wilno, 2015. – P 187–188.
12. Piotrowicz Wojciech, pseud. Wojciech Radłowski // Wileńska encyklopedia, 1939–2005. – Warszawa, 2007. – P. 458–459. – Parašas: W. Piotrowicz.
13. Wojciech Piotrowicz: [biografija]. – Portr. // Przenieść Wilno do serca: portret miasta: [poetycka vilniana] / zebrał i opracował, wykonał zdjęcia Romuald Mieczkowski. – Wilno, 2009. – P. 154.
14. Podmostko, Jadwiga. „Moja czasoprzestrzeń“ – nowa książka Wojciecha Piotrowicza / Jadwiga Podmostko. – Iliustr. – Rec. leid.: Moja czasoprzestrzeń / Wojciech Piotrowicz. Wilno [i. e. Bareikiškės, Vilniaus r.]: Muzeum Władysława Syrokomli, 2015: [taip pat apie V. Piotrovičiaus knygos pristatymą Bareikiškėse, Vilniaus r.] // Kurier Wileński. – 2015, 23–25 maja (nr 96), p. 4.

Literatūra ir šaltiniai

15. Podmostko, Jadvyga. Wydarzenie, na które oczekiwano od dawna / Jadwiga Podmostko. – Iliustr.. – Rec. leid.: Palmy Wileńszczyzny / [tekst: Henryk Mażul, Wojciech Piotrowicz]. Borejkowszczyzna, Rej. Wileński: Muzeum Władysława Syrokomli, 2017 // Kurier Wileński. – 2018, 10 kwietnia, p. 7.

Apie albumo „Palmy Wileńszczyzny” pristatymą ir Lenkijos miesto Braniewo delegacijos viešnagę Maišiagaloje, Vilniaus rajonas.

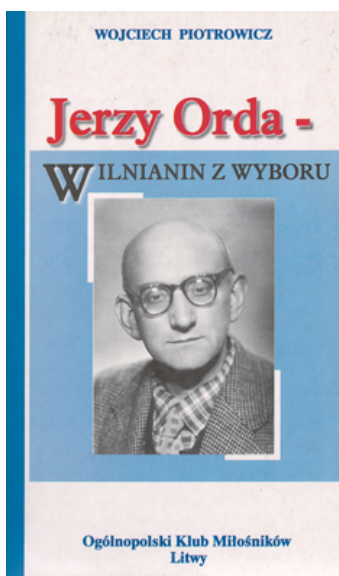
16. [Recenzja]. – Rec. leid.: Jerzy Orda – wilnianin z wyboru / praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Piotrowicza. Warszawa: Ogólnopolski Klub Miłośników Litwy, 1999 // Lithuania. – 1999, nr 1/2, p. 223.

17. Sosno. Barbara. Prezentacja albumu „Palmy Wileńszczyzny”. Wilnoteka.lt [interaktyvus]. 2010–2024 [žiūrėta 2024-06-17]. Prieiga per internetą: <http://wilnoteka.lt/artykul/prezentacija-albumu-palmy-wilenszczyzny>.

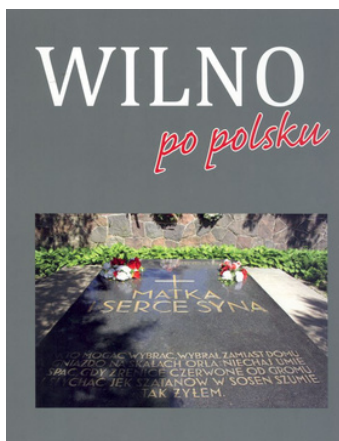
18. Turkiewicz, Halina. „(...) nazwałbym Ją piątym żywiołem“: (Wojciech Piotrowicz): [V. Piotrovičiaus biografija ir poetinės kūrybos apžvalga]. – Portr. // Magazyn Wileński. – 2005, nr 8, p. 12–16.

19. Turkiewicz, Halina. Wojciech Piotrowicz – syn i piewca Ziemi Wileńskiej. Wilnoteka.lt [interaktyvus]. 2010–2024 [žiūrėta 2024-05-12]. Prieiga per internetą: <http://www.wilnoteka.lt/artykul/wojciech-piotrowicz-%E2%80%93-syn-i-piewca-ziemi-wilenskiej>.

20. Źdanowicz, Zygmunt. Pomnik Wileńszczyźnie: prezentacja książki Wojciecha Piotrowicza [„Moja czasoprzestrzeń: w głąb i z bliska“ (2015)] w Borejkowszczyźnie. – Iliustr. // Tygodnik Wileńszczyzny. – 2015, 28 maja – 3 czerwca (nr 22), priedas „Rota“ (nr 840), p. 4.

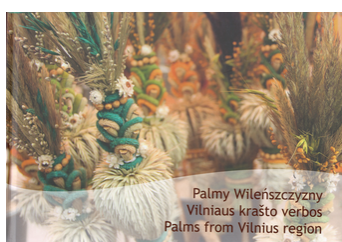
Jerzy Orda - wilnianin z wyboru / praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Piotrowicza. – Warszawa, 1999.

Piotrowicz, Wojciech. Wilno po polsku / [Wojciech Piotrowicz, Henryk Mażul]. – Wilno, 2012.

Piotrowicz, Wojciech. Moja czasoprzestrzeń: w głąb i z bliska. – Wilno, 2015.

Mażul, Henryk. Palmy Wileńszczyzny = Vilniaus krašto verbos = Palms from Vilnius region / [tekst: Henryk Mażul, Wojciech Piotrowicz]. – Wilno, 2017.

Teresė Pivoriūnaitė.
Nuotr. iš:
Žeimenos krantai. –
2019, gruod. 28, p. 2.

TERESĖ PIVORIŪNAITĖ (1934–2019) – pedagogė, Garbės kraštotyrininkė, visuomenininkė.

Gimė 1934 10 07 Bobėnų kaime (Ignalinos r.).
1950 m. įstojo į Švenčionėlių pedagoginę
mokyklą. 1954 m. paskirta dirbti į Skuodo rajono
Kaukolikų septynmetę mokyklą. 1957–1962 m.
studijavo Vilniaus pedagoginio instituto
Gamtos ir geografijos fakultete. 1962 m. baigė
institūtą su pagyrimu ir atvyko mokytojauti į
Švenčionių rajono Adučiškio vidurinę mokyklą.
Čia dėstė geografiją, vėliau – istoriją.

Kraštotyra pedagogė domėjosi visada. Nuo 1962 m. T. Pivoriūnaitė pradėjo vadovauti Adučiškio vidurinės mokyklos turizmo ir kraštotyros būreliui. Trejus metus su mokiniais dalyvavo kraštotyros darbų konkursuose „Rytų Lietuva – mūsų valstybės centras“. Darbai buvo premijuoti. 1992 m. Adučiškio vidurinėje mokykloje pedagogė įsteigė kraštotyros muziejų. 1993 m. padėjo įrengti parapijos muziejų.

2003 m. buvo išleista monografija „**Adučiškio kraštas**“, kurios didelę dalį sudaro T. Pivoriūnaitės surinkta medžiaga. Kai kurie straipsniai parašyti su etnografe V. Balčiūniene: „Adučiškio kraštas per Pirmąjį pasaulinį karą (1914–1918 m.) ir jo tolesnis likimas“; „Kova už lietuvių išsaugojimą Adučiškio krašte Lenkijos okupacijos metais (1920–1939 m.)“; „Adučiškio kraštas Antrojo pasaulinio karo metais. Pirmieji ir antrieji sovietai (1939–1944 m.)“; „Kolektyvizacija Adučiškio apylinkėje“ (p. [58]–130); „Švietimas Adučiškio krašte XX a.“ (p. [236]–257); „Adučiškio turgus“ (p. [354]–359) ir kt.

2020 m. išleistoje knygoje „**Išlikti ir nepalūžti. Švenčionių krašto šviesuoliai**“ autorė, istorikė **Rita Regina Trimonienė** aprašo Adučiškio parapijoje kunigavusio B. Krištaponio ir vargonininko L. Bielinio veiklą. Šios asmenybės gyveno ir dirbo Adučiškyje sunkiu tarpukario laikotarpiu, kai šis kraštas buvo okupuotas Lenkijos.

Autorė rašo, kad šioje knygoje panaudojo nemažai kraštotyrininkės T. Pivoriūnaitės surinktos medžiagos apie šias iškilias asmenybes.

1970–1989 m. T. Pivoriūnaitė su moksleiviais rinko kaimų istorijas. Lietuvos mokyklos 600 metų jubiliejui buvo parengta „Adučiškio mokyklos istorija“ ir pristatyta respublikinei kraštotyros darbų parodai. Šis darbas buvo pastebėtas ir gerai įvertintas.

Pedagogė parengė 26 nemažos apimties kraštotyros darbus, 37 aplinkinių kaimų istorijas. Kai kurie darbai kraštiečių tęsiami ir dabar.

Kraštotyrininkė bendradarbiavo su Švenčionių rajono Sąjūdžio aktyvistų leidžiamu laikraščiu „Rytas“. Daug jos straipsnių apie Adučiškio kraštą spausdinta „Vorutoje“.

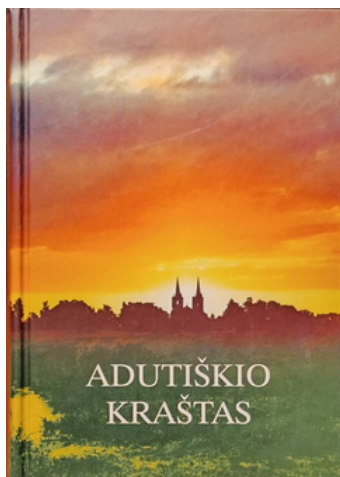
Per ilgametį darbą mokykloje pedagogė išugdė ne vieną kraštotyrininkų kartą. Nemažai T. Pivoriūnaitės mokinių pasirinko istorijos specialybę.

Už savo veiklą T. Pivoriūnaitė buvo apdovanota 35 padėkos ir garbės raštais. 1999 m. Lietuvos Sąjūdžio dešimtmečio proga buvo apdovanota Padėkos raštu už aktyvią ir prasmingą veiklą. 2000 m. X Lietuvos kraštotyros draugijos suvažiavime jai suteiktas Garbės kraštotyrininkės vardas. 2001 m. buvo apdovanota Lietuvos Sąjūdžio jubiliejiniu medaliu.

Teresė Pivoriūnaitė mirė 2019 12 20, palaidota Adučiškio kapinėse (Švenčionių r.).

Literatūra ir šaltiniai

1. Balčiūnienė, Violeta. Gimusi kraštotyrai: [apie kraštotyrininkę, mokytoją Teresę Pivoriūnaite] // Adučiškio kraštas. – Vilnius, 2003. – P. [310]–314.
2. Balčiūnienė, Violeta. Kaip gimė knyga „Adučiškio kraštas“. – Iliustr. // Rytas. – 2003, lapkritis (Nr. 10), p. 1.
3. In memoriam Teresei Pivoriūnaitei (1934–2019): [Adučiškio pagrindinės mokyklos mokytojai]. – Portr. // Žeimenos krantai (Švenčionių r.). – 2019, gruod. 28, p. 2.
4. Sivickienė, Milda. Įamžinta krašto istorijoje: mokytojų portretai: [apie Adučiškio mokytoją, Garbės kraštotyrininkę Teresę Pivoriūnaite]. – Portr. // Žeimenos krantai (Švenčionių r.). – 2005, gruod. 7, p. 1, 2.

Adučiškio kraštas: [straipsnių rinkinys]. – Vilnius, 2003.

Valdas Striužas. Nuotr. iš:
<https://bitly.cx/D9LB4>.

VALDAS STRIUŽAS – istorikas, paminklo saugininkas, kraštotyrininkas, dainininkas.

Gimė 1955 07 23 Dirvonakiuose (Biržų r.). Baigęs Biržų 2-ąją vidurinę mokyklą, dirbo elektriку, vairuotoju. Tarnavo sovietų armijoje. Baigė Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos aukštesniąją muzikos mokyklą (dabar – Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija). Mokėsi dainavimo (yra bosas-baritonas). 1990 m. baigė Vilniaus universiteto Istorijos fakultetą, įgijo istoriko specialybę.

Dirbo Lietuvos kraštotyros draugijoje. 1990–1995 m. ir 2003 m. buvo išrinktas Švenčionių rajono savivaldybės tarybos nariu. Šiuo metu dirba Kultūros vertybių apsaugos departamento Kultūros paveldo centre vyresniuoju specialistu.

V. Striužas domisi Švenčionių kraštotyra. Yra kelių knygų apie Švenčioniją autorius ar sudarytojas. Yra parengęs leidinį „**Švenčionių rajono Sajūdžio ir Atgimimo kronika**“ (1998).

Istoriko knygos „**1941 metų sukilimas Rytų-Pietų Lietuvoje: lietuvių karių ir partizanų 1941 metų sukilimas buvusioje Švenčionių apskrityje, Vilniuje, Varėnos–Valkininkų, Alytaus krašte: (apžvalgos, aukų, sukilėlių sąrašai, atsiminimai, straipsnių santraukos, nuotraukos)**“ (2006) atsiliepime rašoma, „Autorius nuveikė milžinišką darbą, užrašęs daugelio įvykių liudytojų atsiminimus, sugretinęs juose pateikiamus faktus, išaiškinęs kovų vietas, iki šiol buvusius nežinomus karių kapus“ (p. 5).

V. Striužo knygoje „**Ažuolų kalbėjimas Lietuvai: menininko, kryždirbio, ažuolų skulptoriaus Juozo Jakšto kūryba**“ (2006) autorius kėlė sau tikslą „surinkti, aprašyti, apibendrinti, pateikti platesnei visuomenei Juozapo Jakšto (g. 1940 m. Švenčionių r. Jukiškės km.) kūrybą – laikiną ir amžiną medžio drožybos meną, išryškinti menininko individualybę“.

Pateikiama žmogaus, sukūrusio daugybę kryžių, koplytėlių, koplytstulpių, stogastulpių, skulptūrų, bažnytinės tautodailės kūrinių, horeljefų, atminimo lentų, antkapinių paminklų, kūrybos charakteristika, menininko autobiografijos eskizų, jo minčių apie kūrybą, pokalbis apie žmogaus ir ažuolo dvasios sąlytį, rašoma apie J. Jakšto visuomeninę ir politinę veiklą, pateikiama žymių tautodailininkų, mokslininkų, bendražygių laiškų, nuomonių. Spausdinamas Amerikos lietuvės menotyrininkės dr. Mildos Bakšytės-Richardson straipsnis „Tėvynės pašauktas“. Yra 1978–2005 m. sukurtų darbų sąrašas. Leidinys gausiai iliustruotas.

1985–1991 m. V. Striužas užrašinėjo tautosaką ir parengė dainyną su natomis „**Švintų rytų rytelį**“ (1995). Dainas dainavo Anelė Karmonienė-Bureikaitė (1915–1996), gyvenusi Švenčionių savivaldybės Vidutinės kaime. Į leidinį sudėtos 167 A. Karmonienės dainuotos dainos. V. Striužas prisidėjo taip pat prie kompaktinės plokštelės „Anelės Karmonienės dainos“ (2016) išleidimo.

V. Striužo straipsnių yra knygose apie Švenčionių rajono vietas. Knygoje „**Adučiškio kraštas**“ (2003) spausdinami šie V. Striužo straipsniai: „Laisvės kova ir represijos Adučiškio krašte (1863, 1939–1954 m.)“ (p. 131–221), „Adučiškio seniūnijos kultūros paveldas“ (p. 451–458), „Muzikantai, šokėjai, rateliai ir šokiai“ (p. 617–630).

„Lietuvos valsčių“ serijoje išleistoje knygoje „**Pabradė**“ (2017) spausdinamas V. Striužo straipsnis „Laisvės kova Pabradės valsčiuje 1941 metais, pasipriešinimo faktai 1943–1953 metais. 1943–1953 metų Pabradės krašto istorijos ir kultūros paveldas“ (p. 36–58).

Istoriko straipsnių spausdinama Viktorijos Lapėnienės sudarytoje „**Mažojoje Reškutėnų kronikoje**“ (D. 2, 2010; D. 3, 2014).

V. Striužas parengė ir redagavo Viktoro Petkūno knygą „Audringieji metai“ (2019), kurią sudaro buvusio Švenčionių Zigmo Žemaičio vidurinės mokyklos direktoriaus istoriko Viktoro Petkūno atsiminimai ir straipsniai.

Istorikas yra rašęs apie buvusios Švenčionių apskrities apylinkių lietuvių partizanų kūrybą straipsnyje „Adučiškio ir Tverečiaus apylinkių (Antanų girios) partizanų, tremtinių dainos, eilėraščiai“ (Liaudies kultūra. – 2006, Nr. 3, p. 47–55).

Yra užrašęs Aukštaitijos partizanų atsiminimų. Jie spausdinami knygoje „Aukštaitijos partizanų prisiminimai“ (D. 1, 1996; D. 2, 1998–2000).

Parašė straipsnių apie gimtojo Biržų krašto istoriją. Kuria eilėraščius, apsakymus, miniatiūras, rašo esė. Parengė ir išleido savo brolio, poeto Vidmanto Striužo (1952–1995) kūrybos rinktinę „Prabyla raštuose gulėję žodžiai“ (2023).

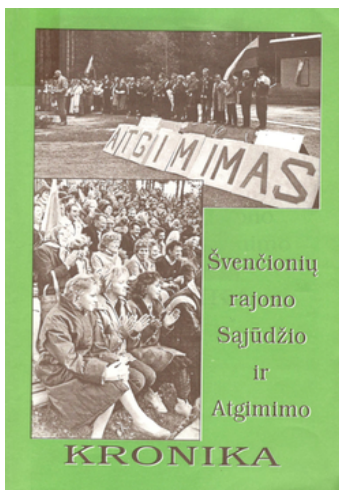
V. Striužas buvo Sąjūdžio Švenčionių rajono tarybos sekretorius, Kraštotyros draugijos Švenčionių rajono pirmininkas. Dalyvauja 2010 m. susibūrusio Laisvės kovų įamžinimo sąjūdžio veikloje, tiria pokario rezistencijos istoriją. Gieda Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčios chore „Giesmė“. Yra išleistas Valdo Striužo dainų, giesmių ir arijų garso diskas „Aglunos pakrantėm“ (2014) ir kt.

2023 m. gegužę šeštoji Adolfo Ramanausko-Vanago premija buvo įteikta Laisvės kovų įamžinimo sąjūdžiui, kurio veikloje dalyvauja ir V. Striužas.

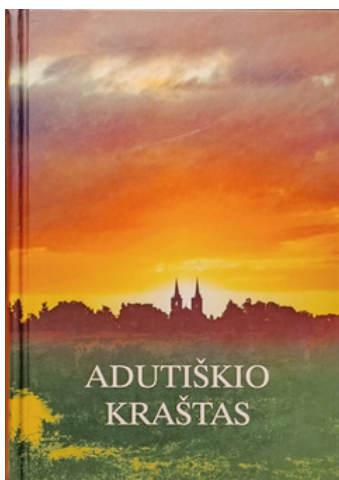
Literatūra ir šaltiniai

1. Aukštaitis, Vytautas. Valdas Striužas švenčionėliškams pristatė savo knygą: panorama: [apie V. Striužo knygos „1941 metų sukilimas Rytų– Pietų Lietuvoje“ pristatymą Švenčionėliuose]. – Iliustr. // Našios žinios (Švenčionių r.). – 2008, geg. 6, p. 2.

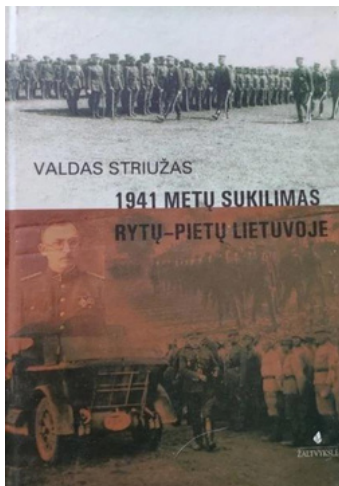
2. Valdas Striužas. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai 2000 [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-07-06]. Prieiga per internetą: <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/n/rinkimai/20001008/kandvl.htm-141505.htm>.

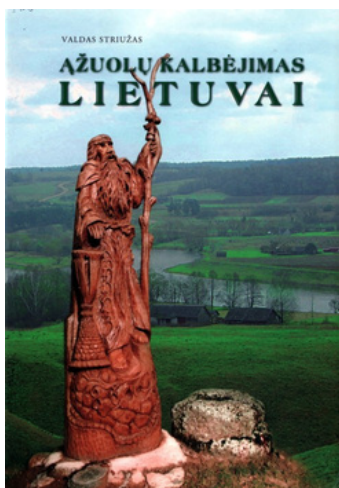
Švenčionių rajono Sąjūdžio ir Atgimimo kronika /
[parengė Valdas Striužas]. – Utena, 1998.

Adutiškio kraštas: [straipsnių rinkinys]. – Vilnius,
2003.

Striužas, Valdas. 1941 metų sukilimas Rytų–Pietų Lietuvoje. – Vilnius, 2006.

Striužas, Valdas. Ažuolų kalbėjimas Lietuvai: menininko, kryždirbio, ąžuolų skulptoriaus Juozo Jakšto kūryba. – Vilnius, 2006.

Povilas Šimkavičius.
Nuotr. iš asmeninio
archyvo.

POVILAS ŠIMKAVIČIUS – karo aviacijos inžinierius, dimisijos pulkininkas leitenantas, žurnalistas, kraštotyrininkas.

Gimė 1956 07 25 Pašaminėje (Švenčionių r., Švenčionių seniūnija). 1987 m. Kijevo aukštojoje karo aviacijos mokykloje studijavo inžineriją, 2001 m. – Vokietijos Bundesvero vadovavimo akademijos generalinio štabo kursą. Buvo Lietuvos karinių oro pajėgų 2-osios bazės štabo viršininkas. Baigęs tarnybą Lietuvos kariuomenėje, pasinėrė į kūrybinę, visuomeninę, kraštotyrinę ir švietėjišką veiklą, žurnalistiką.

2011–2012 m. rengė „Versmės“ leidyklos serijos „Lietuvos valsčiai“ straipsnius. 2012–2015 m. buvo Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovės vyrų choro „Aidas“ laikraščio „Aidas“ redaktorius. Nuo 2017 m. – laikraščio „Lietuvos aidas“ bendradarbis. 2016 m. įstojo į Lietuvos žurnalistų sąjungą.

Dirbdamas laikraščiuose daugiausia rašė karinėmis, kultūros, meno, patriotinėmis, taip pat istorinėmis ir kraštotyros temomis. P. Šimkavičiaus straipsnių yra užsienio lietuvių laikraščiuose, respublikinėje ir Švenčionių rajono spaudoje, internetiniuose portaluose. P. Šimkavičius ypač daug dėmesio skiria kraštotyros temai.

Leidinyje „**Mažoji Reškutėnų kronika**“ spausdinami P. Šimkavičiaus straipsniai: „Legenda apie Praną Žižmarą“ (2014, D. 3, p. 188–189), „Pagerbti Tverečiaus krašto laisvės kovų dalyviai“ (2018, D. 5, p. 129–132). Keli P. Šimkavičiaus straipsniai apie Švenčionių rajoną ir gimtąją Pašaminę bei jų žmones įdėti į svetainę „Bendruomenių kraštotyra. Bičių korys“ ir prieinami per internetą: „Pašaminės kaimo lietuviškos bibliotekos ištakos“ (2016), „Mokytojo Aleksandro Karužos vardas gyvas žmonių širdyse“ (2016), „Adolfas Žygas – karo aviacijos karininkas, sąžiningai tarnavęs tėvynei“ (2017), „Apie Pašaminės kaimo gyventojų pravardes“ (2017).

Kraštotyrininkas yra surinkęs nemažai informacijos apie savo senelį Juozą Šimkavičių (Šimkėną) (1899–1942), kuris buvo aktyvus lietuvių švietimo draugijos „Rytas“, veikusios Vilniaus krašte 1912–1938 m., Pašaminės skyriaus narys, švietėjas ir lietuviybės puoselėtojas, pirmasis Pašaminėje 1925 m įsteigto knygyno vedėjas. Surinktą informaciją autorius sudėjo į straipsnį „Juozas Šimkėnas (Šimkavičius) – lietuviybės puoselėtojas“ (2021).

P. Šimkavičius yra originalaus šeimos laikraščio „**Šimkavičių šeima**“ redaktorius. Laikraštis leidžiamas nuo 2013 m. vasario 6 d. Vilniuje kartą per mėnesį. Laikraštyje fiksuojami ne tik svarbūs Šimkavičių gyvenimo momentai, bet ir atskleidžiamas Švenčionių krašto, Lietuvos įvykių kontekstas, jamžinami krašto praeities įvykiai, žmonės. Redaktoriui talkina šeimos nariai, giminės, kaimynai. Leidinio tiražas 20 egz. Platinamas ir internetu. Iki 2023 išėjo 113 numerių. Šimkavičių šeimos laikraštis ir išradingi kasmetiniai jo pristatymai – unikalus reiškinys Lietuvoje, turintis išliekamąją vertę.

2009–2010 m. P. Šimkavičius buvo Lietuvos atsargos karininkų sąjungos pirmininkas.

P. Šimkavičius yra pelnęs įvairių apdovanojimų. 2017 m. buvo apdovanotas pirmo laipsnio medaliu „Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“, 2020 m. – Latvijos 1991 metų barikadų statytojų Marupės bendrijos atminimo medaliu.

2009 m. jis tapo Tado Dambrausko fotokonkurso „Lietuvos kariuomenė fotografijoje 2008–2009“ laureatu.

[* Biografinių duomenų pateikė Povilas Šimkavičius 2023 m. gruodį].

Literatūra ir šaltiniai

1. Archyvas. Povilas Šimkavičius: Noras rašyti atėjo su genais. LŽS [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2023-12-16]. Prieiga per internetą: http://www.lzs.lt/lt/naujienos/zurnalistas_irgi_zmogus/povilas_simkavicius_noras_rasyti_atejo_su_genais.html.
2. Požėlienė, Irena. Iš metraščių galėtų gimti ir Šimkavičių šeimos saga... Švenčionių kraštas [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-06-04]. Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/vS4r>.
3. Požėlienė, Irena. Šeimos laikraštis skaitytojus nudžiugino jau šimtą kartą. Švenčionių kraštas [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-06-04]. Prieiga per internetą: <https://bitly.cx/qSFz>.
4. Šimkavičius Povilas. – Portr. // Lietuvos žiniasklaidos enciklopedija. – Vilnius, 2024. – P. 354.
5. Šimkavičius, Povilas. „Tikiu, kad laikraščio kūrimas taps šeimos tradicija“: [redaktorius apie mėnesinį šeimos laikraštį „Šimkavičių šeima“ (leidžiamą nuo 2013 m.)]. – Iliustr., portr. // Žurnalistika (2021). – Nr. 2, p. 86–87; Prieiga per internetą: Lietuvos žurnalistų sąjunga: http://lzs.lt/lt/titulinis_puslapis.html.

Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – D. 3. – Vilnius, 2014.

Lapėnienė, Viktorija. Mažoji Reškutėnų kronika. – D. 5. – Vilnius, 2018.

Šimkavičių šeima: Šimkavičių šeimos laikraštis / parengė: Povilas Šimkavičius... [et al.]. – 2013, vas. 6 (Nr. 1)-. – [Vilnius]: Šimkavičių šeima, 2013- Mėnesinis. – Redaktorius: Povilas Šimkavičius.

Šimkavičių šeima: Šimkavičių šeimos laikraštis / parengė: Povilas Šimkavičius... [et al.]. – 2017, vas. 1 (Nr. 49)-. – [Vilnius]: Šimkavičių šeima, 2013- Mėnesinis. – Redaktorius: Povilas Šimkavičius.

Trakų rajonas

Danguolė Banevičienė. Nuotr. iš kn.: 80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka. – [Trakai], 2020, p. 8.

DANGUOLĖ BANEVIČIENĖ (Bulotaitė) – bibliotekininkė, visuomenės veikėja.

Gimė 1959 06 15 Vilniuje. Vilniaus universitete įgijo bibliotekininko ir bibliografo specialybę. 1983 m. Trakų centrinėje bibliotekoje ėjo vyr. bibliografės pareigas. 1986 m. – bibliotekos direktoriaus pavaduotoja. Nuo 2004 m. rugsėjo 30 d. yra Trakų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos (Trakų RSVB) direktorė.

D. Banevičienė yra iniciatorė 2020 m.

išleistos knygos „**80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka**“. Leidinys pasirodė minint Trakų viešosios bibliotekos 80-ąjį jubiliejų. D. Banevičienė yra ir viena iš šios knygos sudarytojų, leidinio pratarmės autorė. Gausiai iliustruotas ir poligrafiškai labai patrauklus leidinys supažindina visuomenę su Trakų viešosios bibliotekos istorija, išradingai pristato vykdomas veiklas, darbuotojus.

D. Banevičienės straipsniai, viešinantys Trakų bibliotekos naujoves ir pokyčius, yra publikuojami įvairiuose leidiniuose.

2009 m. D. Banevičienė ir Trakų viešosios bibliotekos vyr. bibliotekininkė Marijolia Sedlikovska kalbino rašytoją Romualdą Granauską jo namuose Vilniuje, rašytojui minint 70-ąsias gimimo metines. Susitikimo akimirkos buvo įamžintos filme, kurį sumontavo kraštietis Darius Kairaitis. Filmą buvo rodomas rašytojo 70-mečiui skirtame renginyje. Įrašas saugomas Trakų bibliotekos archyve.

Bibliotekininkė dalyvauja profesinėje ir visuomeninėje veikloje: yra savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacijos narė, Lietuvos bibliotekininkų draugijos narė, Vilniaus regiono bibliotekų asociacijos tarybos narė. 2017 m. D. Banevičienės iniciatyva Trakų rajono Būdoso kaime esančioje Angelų kalvoje buvo pastatyta Bibliotekininką globojančio angelo skulptūra, įprasminanti bibliotekininko profesiją.

D. Banevičienės veikla buvo ne kartą įvertinta Vilniaus apskrities viršininko administracijos, Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir kultūros skyriaus, Trakų rajono savivaldybės mero padėkomis. Minėtini ir šie apdovanojimai: LR kultūros ministro Šarūno Biručio padėka (2014), Vilniaus regiono geriausio metų bibliotekininko konkurso „Riešutas“ „Graikinio riešuto“ apdovanojimas geriausiam metų bibliotekos vadovui (2017).

2019 m. Vasario 16-ąją D. Banevičienė buvo apdovanota Trakų rajono savivaldybės Kunigaikščio Vytauto Didžiojo nominacijos I laipsnio diplomu ir medaliu už bendrosios gyventojų kultūros vystymą, etnokultūros tradicijų puoselėjimą, tautinių mažumų kultūros plėtrą bei kultūrinių iniciatyvų įgyvendinimą.

Literatūra ir šaltiniai

1. Danguolė Banevičienė. Vilnijos vartai.lt [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-03-11]. Prieiga per internetą: <https://www.vilnijosvartai.lt/personalijos/danguole-baneviciene/>.
2. D. Banevičienė atvertė naują bibliotekos istorijos puslapį: [apie Trakų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorę D. Banevičienę]. – Portr. // 80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka. – [Trakai], 2020. – P. 116–117.

Literatūra ir šaltiniai

3. Loiba, Edita. Sparnus išskleidė Bibliotekininkų angelas: [apie bibliotekininkus globojančio angelo, pastatyto ant Angelų kalvos Būdos kaime Trakų apylinkėse (idėjos autorė D. Banevičienė), pašventinimą. Su Angelo dovanotojų sąrašu]. – Iliustr. // Tarp knygų. – 2017, Nr. 10, p. 6–7.
4. Narbutienė, Akvilė. Apdovanota direktorė Danguolė Banevičienė: [apie Trakų RSVB dir. D. Banevičienei įteiktą Kunigaikščio Vytauto Didžiojo pirmojo laipsnio medalį ir diplomą]. – Iliustr. // Tarp knygų. – 2019, Nr. 3 (kovas), p. 42.
5. Putnaitė, Gerda. Plečiasi laureatų ratas: [apie Vilniaus regiono „Riešuto“ konkurso 2017 m. laureatus, minima ir D. Banevičienė]. – Iliustr. // Tarp knygų. – 2018, Nr. 1, p. 37.
6. Trakų viešosios bibliotekos direktorei D. Banevičienei – garbinga nominacija: [apie D. Banevičienei įteiktą geriausio metų vadovo apdovanojimą ir Trakų rajono savivaldybės merės padėką] / Trakų rajono savivaldybės informacija. – Iliustr. // Galvė (Trakų r.). – 2017, gruod. 8, p. 2.
7. Vadovo gyvenimo aprašymas. Trakų viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-07-07]. Prieiga per internetą:
<https://www.trakubiblioteka.lt/lt/darbo-laikas-ir-kontaktai/administracija/vadovo-gyvenimo-aprasymas/3506>.

Literatūra ir šaltiniai

8. Vitovičiūtė, Meida. Laiko subrandinti nuopelnai: [apie kultūros ministro Šarūno Biručio D. Banevičienei įteiktą padėkos raštą]. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2014, gruod. 31, p. 1, 8.

80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka. – [Trakai], 2020.

Valentina Banuševič. Nuotr. iš:
<https://bitly.cx/oDYmH>.

VALENTINA BANUŠEVIČ – bibliotekininkė, kraštotyrininkė.

Gimė 1955 07 14 Chabarovske (Rusijos Tolimieji Rytai). Baigusi Kultūros institutą, įgijo viešųjų ir mokslinių bibliotekų bibliotekininkės-bibliografės specialybę. Dirbo pagal paskyrimą Magadano apskrityje, Sinėgorjės miestelyje. Sukūrusi šeimą su vyru, kilusiu iš Lietuvos, 1985 m. apsigyveno Lentvaryje. 1987 m. pradėjo dirbti Lentvario 1-osios vidurinės mokyklos (dabar „Versmės“

gimnazija) bibliotekoje. Tapo šios bibliotekos vedėja. Dirbo šioje bibliotekoje iki 2023 m., iki išėjimo į užtarnautą poilsį.

Apsigyvenusi Lentvaryje, bibliotekininkė pradėjo domėtis šio miesto praeitimi. Su gimnazijos mokiniais buvo parengta daug projektų apie Lentvario istoriją. Su kraštotyros projektais nuolat dalyvaudavo rajoniniuose projektų konkursuose ir laimėdavo prizines vietas.

Rinkdama informaciją V. Banuševič bendravo su miesto senbuviais, naudojosi archyvais, ieškojo įvairių šaltinių. Kai buvo surinkta daug kraštotyros medžiagos, pradėjo leisti knygas. V. Banuševič pati sumaketavo ir savo lėšomis išleido keturias knygas apie Lentvarį rusų kalba.

Pirmoji V. Banuševič knyga „**Лентварис: (краеведческий материал)**“ (2003, liet. „Lentvaris: (kraštotyros medžiaga)“), antroji – „Лентварис. Новый взгляд на прошлое и современность“ (2005, liet. „Lentvaris. Naujas žvilgsnis į praeitį ir dabartį“). Joje apžvelgiama miesto istorija nuo seniausių laikų iki 1850 m. Plačiai rašoma apie čia gyvenusių grafų Tiškevičių giminę (Juozapą ir Sofiją Tiškevičius, jų vaikus, ypač plačiai pasakojama apie sūnų Vladislavą Tiškevičių – visuomenės veikėją, Lentvario bažnyčios fundatorių, sponsorių, kolekcininką, taip pat apie jo vaikus). Aptariama Lentvario Viešpaties Apreiškimo Švč. M. Marijai bažnyčios istorija ir architektūra.

Pateikiama atsiminimų apie grafus Tiškevičius, XIX a. ir XX a. svarbiausių įvykių kronika. Rašoma apie XXI a. Lentvarį ir įvairiais laikotarpiais su šiuo miestu susijusius žmones. Knygoje randame kelias Lentvario legendas, informacijos apie leidinio autorę. Yra literatūros ir šaltinių sąrašas (234 įrašai).

Po dešimtmečio išleista V. Banuševič kraštotyrinė studija **„Лентварис на перекрестках истории: краеведческое исследование (1850–2014 г. г.)“** (2015, liet. „Lentvaris istorijos kryžkelėse: kraštotyrinė studija (1850–2014)“ yra panašios struktūros, kaip ankstesnioji knyga, bet papildyta nauja informacija. Pridėti skyriai apie Lentvario literatus, meno kolektyvus, mieste filmuotus filmus, apie Lentvarį meno kūrinuose. Pastaroji didelės apimties knyga iliustruota retomis nuotraukomis. Nurodomų literatūros ir šaltinių sąrašas – 454 įrašai.

Ketvirtoji V. Banuševič knyga apie Lentvarį **„Страницы памяти листая...: Лентварис в воспоминаниях: краеведческое исследование (1850–2016 г. г.)“** (2016, liet. „Vartant praeities puslapius...: Lentvaris prisiminimuose: kraštotyrinė studija (1850–2016“). Autorė pristato įdomiausias asmenybes, palikusias ryškų pėdsaką miesto istorijoje ar tapusias jo istorijos dalimi. Leidinyje surinkta daug naujos medžiagos. Pateikdama buvusių ir esamų miesto gyventojų ir kolekcininkų nuotraukų, amžininkų pasakojimų apie Lentvariui svarbius įvykius, meninių darbų fragmentų, memuarų ištraukų, kuriuose atsispindi to meto Lentvaris, autorė sugebėjo perteikti skirtingų epochų miesto gyvenimą ir praėjusių metų atmosferą. Jeigu leidžiant pirmą knygą buvo siekta, kad ji būtų tarsi trumpas gidas norintiems pažinti savo gimtąjį miestą Lentvarį, tai su kiekviena nauja knyga autorė siekia surasti kuo daugiau naujos medžiagos ir pateikti Lentvario istoriją iš naujų atskaitos taškų. Autorė ypač dėkinga vietos gyventojams, kurie mielai dalijasi prisiminimais ir taip prisideda prie šios idėjos įgyvendinimo.

Penkiuose 2014 m. laikraščio „Trakų žemė“ numeriuose buvo spausdinamas V. Banuševič straipsnis „Mokyklos istorija: nuo Landvarovo liaudies mokyklos iki „Versmės“ gimnazijos“. Spausdinta ir daugiau bibliotekininkės straipsnių kraštotyros tema.

Daug informacijos apie Lentvarį, jo istoriją, leidinius apie miestą V. Banuševič deda į internetą (youtube ir kt.).

2023 m. Trakų bibliotekos Lentvario filiale veikė V. Banuševič iniciatyva surengta kraštotyros paroda „Lentvaris: miestas ir žmonės“. Rašydama savo knygas, autorė dažnai susitikdavo su miesto senbuviais. Jie dalijosi prisiminimais ir senomis nuotraukomis. Parodoje galima buvo pamatyti 16 retų nuotraukų, atspindinčių skirtingus miesto laikotarpius – nuo 1924 m. iki 2004 m. Paroda parengta įgyvendinant 2023 m. projektą „Interaktyvus Lentvaris QR-2“. Šio projekto tikslas – papildyti jau sukurtą interaktyvų Lentvario miesto žemėlapi. Toliau tęsiant šį projektą, prie esamo interaktyvaus Lentvario miesto 15 objektų žemėlapio bus įtraukti Lentvario miestą garsinę ar dabar garsinantys žmonės.

V. Banuševič prozos ir straipsnių spausdinta almanache „Vingis“ ir antologijoje „Антология русской прозы Литвы“ (leidžiamas nuo 2020 m.).

V. Banuševič yra gavusi ne vieną padėką už savo darbą. „Už svarų indėlį kaupiant medžiagą apie Lentvario miestą ir jį garsinančius žmones bei puoselėjant jaunosios kartos meilę gimtajam kraštui“ bibliotekininkė buvo apdovanota Lentvario seniūno padėka (2003). Yra gavusi Trakų rajono merų padėkas (2004, 2017) ir kt.

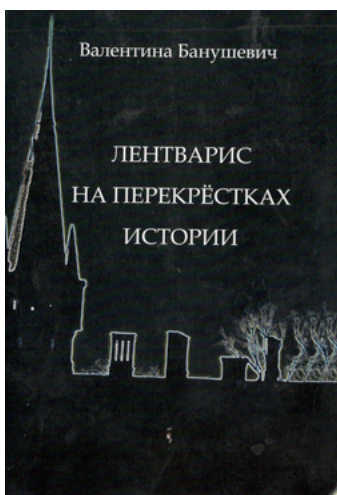
[*Biografinių duomenų pateikė Valentina Banuševič 2024 m. gegužę].

Literatūra ir šaltiniai

1. Valentina Banuševič – Lentvario rašytoja ir knygų apie Lentvarį leidėja: [pokalbis su V. Banuševič] / Kalbėjosi Juozas Vercinkevičius. – Portr., iliustr. – Bibliogr.: 3 pavad. // Vercinkevičius, Juozas. Mūsų Trakų žemė: Publicistika. – [Kn. 1]. – Trakai, 2017. – P. 226–229.
2. Valentina Banuševič – Lentvario rašytoja ir knygų apie Lentvarį leidėja. Klevų alėja. Lentvario miesto laikraštis [interaktyvus] 2022 [žiūrėta 2024-06-10]. Prieiga per internetą: <https://www.klevualeja.lt/2013/07/08/valentina-banusevic-lentvario-rasytoja-ir-knygu-apie-lentvari-leideja/>.
3. Valentina Banuševič rašytoja ir knygų apie Lentvarį leidėja. Trakų viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-04-20]. Prieiga per internetą: https://trakubiblioteka.lt/lentvario-krastas/valentina_banu%C5%A1evi%C4%8D_24/index.html.
4. Dovydaitytė, Vaidilutė. „Lentvaris“ dar kvepia spaustuvės dažais: [apie V. Banuševič knygą „Лентварис“]. – Iliustr. – // Galvė (Trakų r.). – 2003, Nr. 39, p. 5.
5. Girdziušienė, Aušra. Prikelta istorija ir dovana ateities kartoms: [apie V. Banuševič knygą „Лентварис. Новый взгляд на прошлое и современность“]. – Nuotr. // Galvė (Trakų r.). – 2005, rugpj. 26, priedas „Prie Galvės“, Nr. 8, p. 1, 8.
6. Nauja Valentinos Banuševič knyga apie Lentvarį: [apie Lentvario „Versmės“ gimnazijos bibliotekos vedėjos V. Banuševič naujai išleistą knygą „Лентварис на перекрёстках истории“] / „Trakų žemės“ inform. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2015, bal. 30, p. 5.
7. Počepavičius, Jonas. Ar lentvariečiai skaitys Valentinos Banuševič knygą „Lentvaris“? // Trakų žemė. – 2003, spal. 18, p. 4.
8. Sobolevska, Alina. Nowe spojrzenie na przeszłość i teraźniejszość: ukazała się nowa książka o Landwarowie. – Iliustr. – Rec. leid.: Лентварис / Валентина Банушевич. [Вильнюс: В. Банушевич], 2003 // Kurier Wileński. – 2005, 3 czerwca, p. 7.

Банушевич, Валентина. Лентварис. Новый взгляд на прошлое и современность. – Тракай, 2005.

Банушевич, Валентина. Лентварис на перекрёстках истории: краеведческое исследование (1850–2014 г. г.). – Вильнюс, 2015.

Банушевич, Валентина. Страницы памяти листая...: Лентварис в воспоминаниях: краеведческое исследование (1850–2016 г. г.). – Вильнюс, 2016.

Jadvyga
Dzencevičienė. Portr.
iš kn.: Aukštadvario
Kristaus Atsimainymo
parapija, 1913–2013:
[fotoalbumas]. –
Kaunas, 2013, p. 5.

JADVYGA DZENCEVIČIENĖ (Jurgelevičiūtė) – žemės ūkio specialistė, politinė bei visuomenės veikėja, kraštotyrininkė.

Gimė 1953 11 29 Krunio kaime (Trakų r., Aukštadvario seniūnija). 1981 m. baigusi Lietuvos žemės ūkio akademiją Kaune, įgijo žemės ūkio gamybos organizatorės specialybę. Po studijų sugrįžo į Trakų rajoną. Ketverius metus ėjo vyr. ekonomistės pareigas kolūkyje. 27 metus dirbo ekonominių disciplinų vyr. dėstytoja Aukštadvario žemės ūkio mokykloje.

2005–2018 m. buvo Trakų rajono savivaldybės administracijos Aukštadvario seniūnijos seniūnė. 2018 m. pasitraukė iš valstybės tarnybos, bet liko

dirbti Trakų rajono taryboje. Ketverius metus ėjo administracijos vadovės pareigas Trakų kredito unijoje.

J. Dzencevičienė parengė kelis vertingus kraštotyros leidinius.

2013 m. seniūnė buvo viena iš iniciatorių, pažymint Aukštadvario Kristaus Atsimainymo bažnyčios 100-metį ir šia proga išleidžiant jubiliejinę knygą. Kartu su su kitais parašė tekstus 2013 m. Kaune išleistam fotoalbumui **„Aukštadvario Kristaus Atsimainymo parapija, 1913–2013“** (fotografas Vytautas Kandrotas). Knygoje pateikiama informacijos apie miestelio istorinę dalį, Aukštadvario regioninį parką. J. Dzencevičienė rašo apie parapijos gyvenimą. Knygoje yra ir jos darytų nuotraukų.

2018 m. J. Dzencevičienė išleido dviejų dalių knygą **„Aukštadvario krašto šviesuoliai“**. Pirmojoje leidinio dalyje rašoma apie Aukštadvario literatus, tapybos ir meninės fotografijos kūrėjus, rankų darbo meistrus, žymius kraštiečius ir Anapilin išėjusius šviesuolius.

Antroje dalyje pateikiamas žiupsnelis miestelio ir Aukštadvario seniūnijos istorijos, rašoma apie bažnyčią ir kunigą Juožą Bakšį, mokytojus ir vertėjus, medikus, kultūros darbuotojus, bibliotekininkus, gamtininkus, jaunimo atstovus, Tėvynės gynėjus, verslininkus ir kitus šviesuolius. Pateikiamos 1–2 puslapių apimties biografijos.

J. Dzencevičienė prisidėjo prie fotoalbumo „Aukštadvaris per laiko tėkmę“ (2018) rengimo, nors jos pavardė ir nenurodoma. Leidinyje rašoma apie Aukštadvario seniūniją, bendruomenę, Aukštadvario gimnazijos kraštotyros muziejų, įvairias įstaigas ir organizacijas, kaimo sodybas ir kt.

J. Dzencevičienė – aktyvi visuomenininkė. Ji yra 2014 m. įsteigtos asociacijos „Aukštadvario žiburiai“ (iš pradžių vadinosi „Aukštadvario senjorai“) tarybos pirmininkė. Asociacijos tikslas – kultūrinė-švietėjiška veikla, galinti teikti ir laimėti projektus. J. Dzencevičienė taip pat yra Aukštadvario bendruomenės tarybos narė, Trakų kredito unijos valdybos pirmininkė.

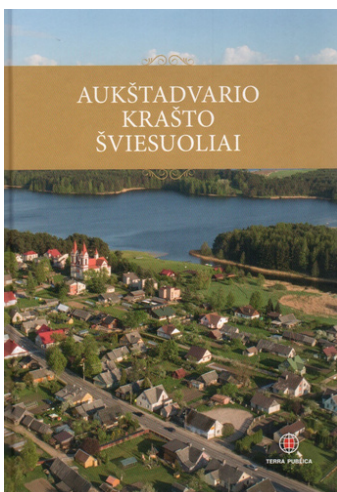
2017 m. Trakų r. Aukštadvario miestelio seniūnė J. Dzencevičienė už kitą visuomeninę veiklą buvo apdovanota I laipsnio Vytauto Didžiojo medaliu. 2020 m. Tarptautinės kredito unijų dienos proga Trakų kredito unijai buvo įteikta nominacija „Metų atradėja – Trakų kredito unija“.

Literatūra ir šaltiniai

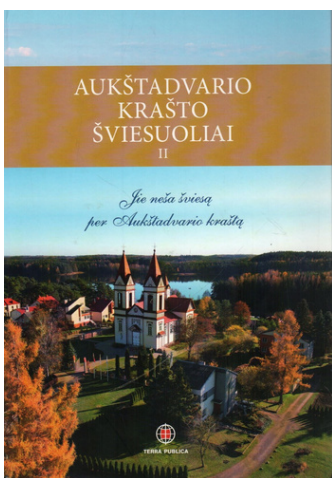
1. Aukštadvaris – mano meilė ir mano gyvenimas: J. Dzencevičienės nuotr.: [apie Aukštadvario seniūnijos seniūnę J. Dzencevičienę]. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2018, rugs. 7, p. 4; Prieiga per internetą: <https://www.traku-zeme.lt/aukstadvaris-mano-meile-ir-mano-gyvenimas/>.
2. Jadvyga Dzencevičienė. Vrk.lt [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-01-17]. Prieiga per internetą: <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/rinkimai/400%20lt/Kandidatai/Kandidatas23341/Kandidato23341Anketa.html>.
3. Dzencevičienė, Jadvyga. Aukštadvario kraštui turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Mano kraštas [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-01-08]. Prieiga per internetą: <https://www.manokrastas.lt/aukstadvario-krastui-turi-buti-skiriamas-ypatingas-demesys/>.
4. Kasperavičius, Vladas. Jadvyga Dzencevičienė: „Geriausia jaučiuosi dirbdama žmonėms“: [apie Aukštadvario seniūnę J. Dzencevičienę, Trakų r.]. – Iliustr. // Ūkininko patarėjas. – 2011, birž. 4, p. 20.
5. Pekarskis, Jurgis. Žmogus, kuriam skauda, kai skauda ir kitam: [apie Aukštadvario miestelio seniūnę Jadvygą Dzencevičienę, Trakų r.]. – Iliustr. // Valstiečių laikraštis. – 2008, spal. 25, p. 15.
6. Valionienė, Eglė. Per miestelį eina pakelta galva: [apie Trakų r. Aukštadvario seniūnijos seniūnę Jadvygą Dzencevičienę]. – Iliustr. // Valstiečių laikraštis. – 2011, lapkr. 23, p. 15, 16.

Aukštadvario Kristaus Atsimainymo parapija, 1913–2013: [fotoalbumas] / [tekstų autoriai: Jadvyga Dzencevičienė ir kt.]. – Kaunas, 2013.

Aukštadvario krašto šviesuoliai / [tekstus parengė Jadvyga Dzencevičienė]. – [T. 1]. – Kaunas, [2018].

Aukštadvario krašto šviesuoliai. – [T.] 2: jie neša šviesą per Aukštadvario kraštą / [autorės Jadvyga Dzencevičienė ir kt.]. – Kaunas, 2022.

Jadvyga Kulikienė.
Nuotr. iš kn.: 100
tėviškės žinovų. –
Vilnius, 2001, p. 53.

JADVYGA KULIKIENĖ (Lesmanavičiūtė) – bibliotekininkė, Garbės kraštotyrininkė.

Gimė 1937 01 02 Imbrado apylinkėje (Zarasų r.). 1952 m. įstojo į Vilniaus bibliotekinį technikumą. Po trejų metų gavo paskyrimą į Dūkšto vaikų biblioteką (Ignalinos r.). 1960 m. persikėlė į Trakus. 1962 m. baigė studijas Vilniaus universitete ir įgijo bibliotekininkės bibliografės specialybę. Dirbo Trakų vaikų bibliotekoje, vėliau – Trakų rajono bibliotekos Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vedėja, nuo 1987 m. – Bibliografijos ir informacijos skyriaus vedėja, taip pat buvo

atsakinga už kraštotyros darbą. Čia dirbdama daug nuveikė kraštotyros srityje. Dirbo Trakų rajono savivaldybės bibliotekoje iki 2004 m.

Tais metais išėjo į užtarnautą poilsį ir išvyko iš Trakų gyventi kitur. Dabar gyvena Ukmergėje.

Prasidėjus Atgimimui, pradėta domėtis spaudos istorija ir knygnešyste Lietuvoje. J. Kulikienės iniciatyva Trakuose organizuota pirmoji vakaronė „Lietuvos knygnešių kelias“. Bibliotekininkė kartu su žurnalistu Jonu Laurinavičiumi išleido kuklią knygelę „**Trakų krašto knygnešiai**“ (1990), išspausdintą vietos spaustuvėje. Parengė „**Trakų rajono viešųjų bibliotekų ir mokyklų kraštotyros darbų parodos katalogą**“ (1998).

2004 m., minint lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo 100-metį, buvo parengtas projektas ir gavus finansavimą iš Kultūros ministerijos išleistas J. Kulikienės sudarytas leidinys „**Tai buvo mūsų kelias: Trakų krašto knygnešiai ir daraktorai**“ (2004). Knygą daugiausia sudaro pačios J. Kulikienės ir žurnalistų kraštotyrininko Jono Laurinavičiaus straipsniai. Yra ir dar kelių autorių publikacijos. Keletas šio leidinio rašinių buvo publikuoti regioninėje žiniasklaidoje iki 2000 m. Be jau žinomų knygnešių pavardžių pateikiama ir kelių dar negirdėtų asmenų biografijų. Kai kurios pavardės be vardų, datos – su klaustukais.

Atgimimo pradžioje J. Kulikienė sudarė labai vertingą leidinį „**Garbingas atvaizdas senovės: Trakai poezijoje**“ (1991). Knygelė pavadinta žodžiais, paimtais iš poeto Motiejaus Gustaičio eilėraščio „Trakams“. Rinkinį sudaro lietuvių ir kitų šalių poetų, taip pat Trakų rajono literatų eilėraščiai apie Trakus ne tik lietuvių, bet ir lenkų bei rusų kalbomis.

J. Kulikienė yra dviejų leidinių apie Trakų rajono bibliotekas sudarytoja: „**Aukštadvario miestelio biblioteka: 1937–1997**“ (1998) ir „**Onušio miestelio bibliotekos istorijos puslapiai: 1937–1997**“ (kartu su Daiva Žilioniene, 1998).

Vykstant kraštotyros akcijai „Dvarai – etninės kultūros paveldas“, visos Trakų krašto bibliotekos prisidėjo prie jų apylinkėse buvusių dvarų ir palivarkų praeities tyrimų, kalbėjosi su senaisiais gyventojais.

J. Kulikienė, pasinaudodama šių tyrimų rezultatais, sudarė ir išleido leidinį „**Trakų krašto dvarai ir palivarkai**“ (2000). Rengiant knygą taip pat naudotasi Lietuvos valstybės istorijos ir Lietuvos valstybės archyvų medžiaga, kitais šaltiniais.

J. Kulikienė daug prisidėjo, kad Trakų karaimų muziejaus, Trakų rajono savivaldybės viešosios ir kelių Vilniaus bibliotekų (Vilniaus universiteto, Mokslų akademijos Vrublevskių, Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo) kraštotyros fonduose atsirastų enciklopedinio tipo šešiatomis, kone 1500 puslapių straipsnių rinkinys apie karaimus „**600 metų karaimai Lietuvoje**“ (1997), buvusio Trakų pedagogo Aleksandro Rezanovo įrištas rankiniu būdu. Medžiagą šiam leidiniui rinko Jadvyga Kulikienė, Julija Tinfovič, Romualdas Tinfavičius, Aleksandras Rezanovas. Rinkinys skirtas karaimų ir totorių 600 metų atvykimo į Lietuvą sukakčiai paminėti. Jį sudaro straipsniai iš knygų, spaudos, medžiaga iš archyvų, interneto. Leidinyje nagrinėjamos šios temos: Praeitis ir dabartis. Kalba. Religija. Literatūra. Švietimas. Tradicijos. Papročiai. Buitis. Mokslo ir visuomenės veikėjai. Lietuvos Didžioji kunigaikštystė. Lietuvos Respublika.

Dirbdama Trakų bibliotekoje J. Kulikienė parengė dokumentų aplankų („Nešusiems lietuvišką žodį“, „Poetai apie kalbą“), bibliografijų. Rašė Trakų rajono savivaldybės bibliotekos metraštį ir kroniką.

Spaudoje paskelbta nemažai J. Kulikienės straipsnių. „Vorutoje“ ir „Trakų žemėje“ (1995, 2000–2001 m.) buvo spausdinama bibliotekininkės sudaryta „Trakų istorinio nacionalinio parko bibliografija“.

J. Kulikienės pastangomis Vievyje buvo atidengta memorialinė lenta prie namo, kuriame gyveno provizorius, literatas, knygnešių globėjas Jurgis Milančius. Ji rūpinosi, kad Onušio kapinėse (Trakų r.) būtų pastatyti trys koplytstulpiai čia palaidotiems knygnešiams.

Apie 1995 m. J. Kulikienė pradėjo burti Trakų rajono kūrėjus į literatų broliją. Ji tapo šios organizacijos kuratore ir sekretore. Buvo išleisti brolijos kūrybos almanachai „Paparčio žydėjimas“ (2001, sudarė Aldona Pilienė ir J. Kulikienė) ir „Trakuvos poezija“ (2004, sudarė Teresė Zolotuchinienė, J. Kulikienė).

J. Kulikienė yra Tėviškės pažinimo ir Lietuvos Kraštotyros draugijų narė. Dalyvauja Lietuvos pensininkų sąjungos (LPS) „Bočiai“ Ukmergės klubo „Viltis“ veikloje.

1992 m. už publikacijas knygnešystės ir daraktorystės tema bei organizacinį darbą J. Kulikienė tapo Kultūros fondo Knygnešio draugijos kraštotyrinio-publicistinio Silvestro Gimžausko konkurso nugalėtoja.

Už nuopelnus plėtojant ir stiprinant Baltarusijos ir Lietuvos kultūrinį bendradarbiavimą, buvo apdovanota Baltarusijos valstybiniu apdovanojimu – Pranciškaus Skorinos medaliu. 2000 m.

Lietuvos Kraštotyros draugijos suvažiavime už indėlį į kraštotyra buvo išrinkta draugijos garbės narė. 2018 m. J. Kulikienė buvo apdovanota Ukmergės bendruomenės pirmininko Juliaus Kazėno ženkle „Ukmergė mano širdyje“.

Literatūra ir šaltiniai

1. 80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka. – [Trakai], 2020, p. 219 (Asmenvardžių rodyklė).
2. Dagiliauskas, Algis. Tik bibliotekose „Trakų krašto dvarai ir palivarkai“: [apie Trakų viešosios bibliotekos kraštotyros leidinį] // Galvė (Trakų r.). – 2001, sausio 19, p. 9.
3. Kazakevičiūtė, Alvyda. Prasmingų metų aidas – naujame bibliotekos leidinyje: [apie J. Kulikienę, buvusią Trakų viešosios bibliotekos darbuotoją ir jos parengtą spaudai knygą apie Trakų krašto knygnešius ir daraktorius „Tai buvo mūsų kelias“ // Galvė (Trakų r.). – 2004, spal. 29, priedas „Prie Galvės“, p. 1.
4. Kondratas, Benjaminas. Bibliotekininkė kraštotyrininkė Jadvyga Kulikienė pasakoja: [autobiografija] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2020. – Kn. 20: Trakų, Elektrėnų ir Birštono krašte, p. 175–179.
5. Jadvyga Kulikienė: [biografija]. – Portr. // 100 tėviškės žinovų. – Vilnius, 2001. – P. 53.
6. Laurinavičius, Jonas. Trakų kraštą pamilusi...: [apie Trakų viešosios bibliotekos Bibliografijos ir informacijos skyriaus vedėją Jadvygą Kulikienę, jos parengtą rinkinį „600 metų karaimai Lietuvoje 1397–1997“ ir kitus jos nuveiktus darbus] // Laurinavičius, Jonas. Atminties ženklai: publikacijos iš „Gimtinės“ mėnraščio, 1989–2009. – Kaunas, 2013. – P. 174–178.
7. Laurinavičius, Jonas. Trakų kraštą pamilusi...: [apie Trakų r. viešosios bibliotekos Bibliografijos ir informacijos skyriaus vedėją J. Kulikienę] // Laurinavičius, Jonas. Neiškrendantys paukščiai: [apybraižos, straipsniai, interviu]. – [Kaišiadorys], 2008. – P. 101–105.

Literatūra ir šaltiniai

8. Pulokienė, Julija. Apie sudarytoją [Jadvygą Kulikienę (Lesmanavičiūtę)]. – Portr. // Tai buvo mūsų kelias. – Vilnius, 2004. – P. 9–10.
9. Valdonis, J. (Jonas Laurinavičius). Bibliotekininkės knyga: [apie Trakų VB išleistą knygą „Trakų krašto dvarai ir palivarkai, sud. J. Kulikienė.] // Tarp knygų. – 2001, Nr. 2, p. 44.

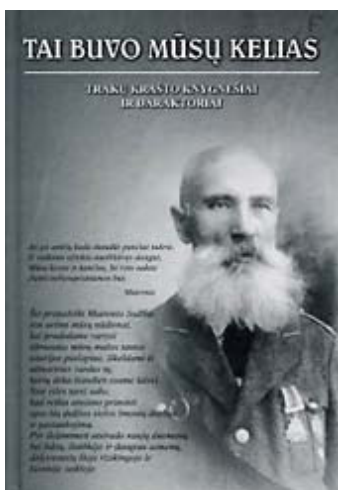
Garbingas atvaizdas senovės = Образ минувших веков = Chlubny obraz dawnych czasów: Trakai poezijoje / [sudarė Jadvyga Kulikienė]. – Trakai, 1991.

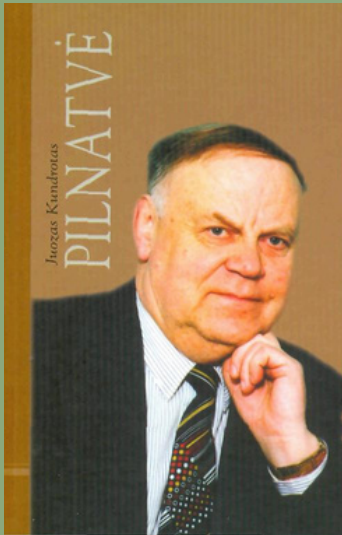
Aukštadvario miestelio biblioteka, 1937–1997: [bibliotekos 60-mečiui] / [sudarė: Jadvyga Kulikienė, Aldona Pilienė]. – Trakai, 1998.

Trakų krašto dvarai ir palivarkai: Kraštotyros akcija. „Dvarai-etninės kultūros paveldas“ / Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka; sudarė Jadvyga Kulikienė. – Trakai, 2000.

Tai buvo mūsų kelias: Trakų krašto knygnešiai ir daraktoriai: knyga skirta lietuviškos spaudos atgavimo 100-mečiui / sudarytoja Jadvyga Kulikienė. – Vilnius, 2004.

Jonas Laurinavičius.
Nuotr. iš:
Kundrotas, Juozas.
Pilnatvė:
Jono Laurinavičiaus
gyvenimo ir kūrybos
bruožai. – Kaunas,
2008. Knygos viršelis.

JONAS LAURINAVIČIUS – žurnalistas, rašytojas, Lietuvos kraštotyros draugijos Garbės narys.

Gimė 1938 07 07 Pajautų (anksčiau – Packiškės, dabar – Pajauta) kaime (Trakų r., Onušio seniūnija). 1959–1964 m. studijavo lituanistiką Vilniaus universitete. Nuo 1953 m. bendradarbiauja spaudoje. 1959–1963 m. buvo Šalčininkų ir Vilniaus rajonų laikraščių Lietuvos radijo korespondentas, Kaišiadorių rajono kultūros skyriaus vedėjas. 1990–1995 m. – Kaišiadorių rajono tarybos deputatas, 1996–1997 m. Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos narys. 55 metus dirbo Mažeikių, Kaišiadorių, redakcijose, iš jų 25 metus (1991–2016) – laikraščio „Kaišiadorių aidai“ redaktorius.

J. Laurinavičius išleido daugiau kaip 120 knygų lietuvių, taip pat rusų ir lenkų kalbomis. Labai įvairi jų tematika: apie knygnešius ir daraktorius, pokario laikotarpį, tremtį, gimtąjį Pajautos kaimą ir jo šviesuolius, lituanistikos studijų Vilniaus universitete laikotarpį ir kurso draugus, žurnalistus, apybraižų, epigramų, eilėraščių, aforizmų ir kt. žanrų kūrinių. J. Laurinavičiaus eilių tekstais yra sukurtos kelios dainos.

Pasak bibliografės ir edukologės, prof. Onos Voverienės, „Jo parašytos knygos ypatingos tuo, kad kiekviena iš jų – tai realus mūsų sunkios ir skaudžios istorijos fragmentas. Jo knygas skaityti įdomu...“.

Minėtinos šios J. Laurinavičiaus knygos Vilnijos kraštotyros:

„**Trakų krašto knygnešiai**“ (su Jadvyga Kulikiene, 1990), „**Milžinas**“ (apie kunigą, rašytoją ir kraštotyrininką Nikodemą Švogžlį-Milžiną) (1990), „**Nusilenkimas knygnešiams ir daraktoriams**“ (1991), „**Iš Pajautų kaimo**“ (1991), „**Onušio bažnyčia**“ (1999), „**Dusmenų bažnyčia**“ (su Ona Trepulaite-Virginavičiene, 2000; 2018), „**Jukniškių akmenys**“

(2001), „**Atsiminimai apie Milžiną**“ (2006), „**Sigitas Geda Dusmenyse**“ (su Ona Trepuilaitė-Virginavičiene, 2011), „**Pamiškės sodyba: eskizai**“ [apie gimtinę] (2017), „**Onušio vidurinė – mano mokykla**“ (2018), biografinė apybraiža apie Dusmenų krašto šviesuolę, bibliotekininkę, kraštotyrininkę Onutę Trepuilaitę-Virginavičiene „**Dusmenų dzūkė**“ (2020) ir kt.

Žurnalistas yra išleidęs kraštotyринių knygų apie Mažeikius, Laižuvą, Tirkšlius, Birštoną, Kaišiadorių kraštą ir žmones ir kt.

Periodikoje išspausdinta daugybė J. Laurinavičiaus straipsnių kraštotyros tema.

Daug jo parengtų kraštotyros darbų atiduota į Lietuvos kraštotyros draugijos saugyklą, archyvus, muziejus, bibliotekas.

Labai gausi J. Laurinavičiaus rašytinė produkcija, ir apie jį patį labai daug parašyta. Išleistos 6 žurnalistui skirtos knygos.

Yra įsteigtas Jono ir Valdo Laurinavičių literatūros ir istorijos muziejus „Riešė“. Muziejus išleido ne vieną knygą. Du muziejaus leidiniai – apie Jono Laurinavičiaus tėvus: „Mama“ (2022) ir „Tėtė“ (2022).

Nuo 1972 m. J. Laurinavičius yra Lietuvos žurnalistų sąjungos narys. Jis – Lietuvos kultūros fondo „Knygnešio“ draugijos pirmininko pavaduotojas, Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjungos, Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos narys, Lietuvos kraštotyros draugijos garbės narys. Vadovauja rajono literatų klubui „Gija“.

J. Laurinavičius yra pelnęs įvairių apdovanojimų: medalius „Už nuopelnus Lietuvai“, „Už nuopelnus kraštotyrai ir paminklų apsaugai“, „Už nuopelnus žurnalistikai“.

Yra buvęs aušrininko, kunigo S. Gimžausko konkurso, Žemės ūkio ministerijos konkurso „Lietuvos kaimo spindulys 2008“ laureatas, Lietuvos žurnalistų sąjungos Kauno skyriaus „Gintarinės plunksnos“, Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjungos Vasaros poezijos šventės „Pakviesk į širdį vasaros švelnumą“, Kaišiadorių rajono savivaldybės Kultūros premijos laureatas. 2013 m. J. Laurinavičiui suteiktas Kaišiadorių rajono savivaldybės Garbės piliečio vardas.

Literatūra ir šaltiniai

1. Aštuoniasdešimt: žurnalisto Jono Laurinavičiaus jubiliejiniai metai: sveikinimai, publikacijos, dedikacijos, susitikimai. – Kaunas, 2019. – 183, [1] p.: iliustr., faks., portr. – J. Laurinavičiaus bibliografija: p. 177–178.
2. Kondratas, Benjaminas. Žurnalistas, rašytojas, kraštotyrininkas, redaktorius Jonas Laurinavičius [...]: [autobiografija] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2020. – Kn. 20: Trakų, Elektrėnų ir Birštono krašte, p. 199–204.
3. Kondratas, Benjaminas. [...] Jonas Laurinavičius: [žurnalisto, kraštotyrininko, rašytojo biografija ir autobiografija] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2022. – Kn. 22: Kaišiadorių ir Širvintų krašte, p. 202–208.
4. Kundrotas, Juozas. Be atoslūgių: kasdienybės atspindžiai: [leidinys ilgamečio „Kaišiadorių aidų“ redaktoriaus, rašytojo ir tautotylininko J. Laurinavičiaus 75-mečiui]. – Kaunas, 2013. – 197, [3] p., [16] iliustr. lap.: iliustr.
5. Kundrotas, Juozas. Pilnatvė: Jono Laurinavičiaus gyvenimo ir kūrybos bruožai. – Kaunas, 2008. – 231, [1] p.: iliustr.

Literatūra ir šaltiniai

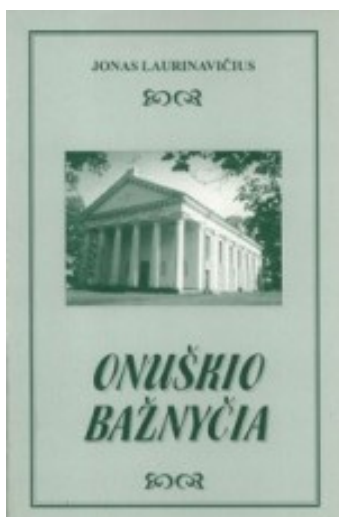
6. Kundrotienė, Regina. Atviras laukas: beveik apsakymai [apie žurnalisto, rašytojo ir tautotyrininko Jono Laurinavičiaus vaikystę] / Regina Šlamaitė-Kundrotienė. – Kaunas, 2013. – 47, [1] p.: iliustr.
7. Jonas Laurinavičius: [biografija]. – Portr. // 100 tėviškės žinovų. – Vilnius, 2001. – P. 55.
8. Jonas Laurinavičius: [biografija ir eilėraščiai]. – Portr. // Trakų krašto literatai – 20: [Trakų rajono literatų brolijos „Aukuras“] almanachas. – Trakai, 2020. – P. 82–87.
9. Jonas Laurinavičius: (biobibliografija) / Lietuvos TSR paminklų apsaugos ir kraštotyros draugija; [parengė Saulius Laurinavičius]. – Vilnius, 1984. – 52 p.
10. Jonas Laurinavičius // Visuotinė lietuvių enciklopedija.– Vilnius, 2015. – Papildymai A–Ž, p. 204–205; Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/jonas-laurinavicius/>.
11. Laurinavičius, Jonas. Be pagražinimų: žurnalisto atsiminimai, biografinės novelės, įžvalgos /; Jono ir Valdo Laurinavičių literatūros ir istorijos muziejus „Riešė“. – Kaunas, 2023. – 215, [1] p.: iliustr., faks., portr.
12. Laurinavičius, Jonas. Kur eini? – Į biblioteką!: atsiminimai; Jono ir Valdo Laurinavičių literatūros ir istorijos muziejus „Riešė“. – Kaunas, 2023. – 199, [1] p.: iliustr., faks., portr.
13. Laurinavičius, Jonas. Pamąstymai pačiam sau ir kitiems: [autobiografija, rašyta 2018 m. gegužės 6 d.] // Su žurnalisto bloknotu: Jonui Laurinavičiui – 80: jubiliejinis informacinis leidinys. – Kaunas, 2018. – P. 93–97.

Literatūra ir šaltiniai

14. Laurinavičius, Jonas. Sugrižimai: (atsakymai į Dusmenų krašto metraštininkės Onutės Trepuilaitės-Virginavičienės klausimus): [parengė O. Trepuilaitė-Virginavičienė]. – Kaišiadorys, 2016. – 139, [1] p.: iliustr., faks., portr.
15. Lipskis, Stasys. Archyvas: Kur skubi? – Į biblioteką! Skiriu kolegos Jono Laurinavičiaus gražiai sukakčiai. LŽS [Lietuvos žurnalistų sąjunga] [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2024-01-18]. Prieiga per internetą: http://www.lzs.lt/lt/naujienos/sukaktys_jubileejai/kur_skubi_i_biblioteka_skiriu_kolegos_jono_launinaviciaus_graziai_sukakciai.html.
16. Norkevičius, Julius. Skvarbiu žvilgsniu: pasakojimas apie žurnalistą, kraštotyrininką ir rašytoją Joną Laurinavičių. – Kaunas, 2015. – 259, [1] p.: iliustr., faks., portr.
17. Jubiliejinė puokštė: Jonui Laurinavičiui – 75: publikacijų rinkinys / Tėvynės pažinimo draugija; parengė Kazys Račkauskas. – Kaišiadorys, 2014. – 123, [1] p.: iliustr., faks., portr.
18. Su žurnalisto bloknotu: Jonui Laurinavičiui – 80: jubiliejinis informacinis leidinys. – Kaunas, 2018. – 127, [1] p.: iliustr., faks.
19. Trepuilaitė-Virginavičienė, Onutė. Kūrybingi žurnalisto Jono Laurinavičiaus metai. LŽS [Lietuvos žurnalistų sąjunga] [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2023-12-19]. Prieiga per internetą: http://www.lzs.lt/lt/naujienos/zurnalistu_kuryba/archive/p90/kurybingi_zurnalisto_jono_laurinaviciaus_metai.html.

Laurinavičius, Jonas. Iš Pajautų kaimo. – Kaišiadorys, 1991.

Laurinavičius, Jonas. Onuškio bažnyčia: [istorijos bruožai]. – Kaišiadorys, 1999.

Laurinavičius, Jonas. Dusmenų bažnyčia: [istorinė apžvalga] / Jonas Laurinavičius, Ona Trepulaitė-Virginavičienė. – Kaišiadorys, 2018.

Viktor Lozovski. Nuotr.
iš asmeninio archyvo.

VIKTOR LOZOVSKI (Wiktor Łozowski) – pedagogas, kraštotyrininkas.

Gimė 1958 09 11 Rūdiškėse (Trakų r.). 1993 m. baigė studijas Vilniaus universiteto Istorijos fakultete. Dirbo archyve. Nuo 1994 m. yra Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazijos istorijos mokytojas. Dėsto taip pat Lenkijos istorijos kursą, kaip pasirenkamąjį dalyką.

Pedagogas su moksleiviais nuolat vykdo projektą „Mano šeimos istorija“. Jo iniciatyva gimnazijoje vyksta orientacinė estafetė „Mano Vilnius“.

2017–2018 mokslo metais Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazijoje pradėjo veikti istorijos muziejus „Praeities relikvijos“. Muziejaus eksponatai – daiktai, kuriuos padovanojo mokyklos bendruomenės nariai: mokiniai ir jų tėvai, mokytojai ir kiti mokyklos darbuotojai. Muziejaus eksponatai – senoviniai daiktai, seni leidiniai, technikos įranga. Tokio muziejaus funkcionavimas gimnazijoje turi istorinę, edukacinę bei reprezentacinę reikšmę. Mokytojas V. Lozovski aktyviai prisideda prie šio muziejaus veiklos.

V. Lozovski yra sukaupęs daug informacijos apie Trakų rajoną. Ypač domisi savo gimtųjų Rūdiškių ir jų apylinkių istorija. 2018 m. išleista daugiau kaip 400 puslapių apimties istoriko knyga lenkų kalba apie šį miestelį ir jo apylinkes „**Dym małej ojczyzny: dzieje miasteczka Rudziszki i jego okolic**“ („Tėviškės dūmas: Rūdiškių miestelio ir jo apylinkių istorija“). Knyga skiriama autoriaus motinai, ilgametei Rūdiškių mokyklos mokytojai Helenai Lozovskai. Autorius remiasi archyviniais dokumentais ir daugeliu publikacijų, taip pat šaltiniais lietuvių kalba. V. Lozovski miestelio įkūrimo datą nukėlė 30-čia metų atgal. Ankstesniuose šaltiniuose buvo nurodoma pirmoji Rūdiškių paminėjimo data 1774 m. Istorikas rado dokumentų patvirtinančių, kad miestelis pirmą kartą paminėtas 1744 m. (p. 16).

Knygoje išsamiai aprašyta miestelio istorija skirtingais laikotarpiais ir įvairių kartų gyvenimas Rūdiškių seniūnijoje. Rašoma apie seniausią Rūdiškių miestelio istoriją, 1863 metų sukilimą, švietimo raidą, miestelio bažnyčią, laikotarpį po 1939 m., Rūdiškių žydus ir holokaustą, pokario rezistenciją, sovietmetį, naujausius laikus ir kt. Pateikiama gyventojų atsiminimų. Yra informacijos ir apie aplinkinius kaimus: Aluoną, Anglininkus, Jalovę, Klepočius, Markūnus, Šklėrius, Vaikštenius, Vizgirdus, Žėronis ir kt. Leidinyje gausu archyvinių dokumentų kopijų, originalių priedų, iliustracijų, įdėtos 1920 m. Rūdiškių apylinkių gyventojų pasų nuotraukos ir jų aprašai. Pateikiama bibliografija. Knygoje spausdinamas autoriaus sukurtas Rūdiškėms skirtas eilėraštis.

V. Lozovskio straipsnių kraštotyros temomis (apie Rūdiškių praeitį, Armiją Krajovą ir kt.) spausdinama periodikoje.

Pedagogas yra išleidęs mokymo priemonę Lietuvos lenkų mokyklų vyresniųjų klasių mokiniams „Historia Polski: pomoc naukowa dla uczniów starszych klas szkół polskich na Litwie“ (2019).

2006 m. V. Lozovski buvo vienas iš Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos steigėjų.

2011 m. V. Lozovski buvo apdovanotas Lenkijos Švietimo ministerijos medaliu. 2019 m. buvo pripažintas geriausiu Vilniaus miesto metų mokytoju. Už profesionalumą, darbus ir pasiekimus Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazijos pedagogą Viktorą Lozovskį pasveikino ir apdovanojo Vilniaus meras Remigijus Šimašius.

[*Biografinių duomenų pateikė Viktor Lozovski 2024 m. gegužę].

Literatūra ir šaltiniai

1. Franckevičienė, Laima. Pristatyta pirmoji knyga apie Rūdiškes: [apie 2018 m. kovo 24 d. Rūdiškių bibliotekoje vykusį kraštiečio Viktoro Łozovski knygos „Dym małej ojczyzny: dzieje miasteczka Rudziszki i jego okolic“ pristatymą] / Laima Franckevičienė, Teresa Bundzevič. – Iliustr. // Galvė (Trakų r.). – 2018, kovo 30, p. 6–7; Prieiga per internetą: <https://www.trakubiblioteka.lt/lt/visos-naujienos/pristatyta-pirmoji-knyga-apie-rudiskes/1258>.
2. Łozowski, Viktor. „Nasza pamięć wymaga stałego odnawiania“: rozmowa z Wiktorem Łozowskim, nauczycielem historii w Gimnazjum im. Jana Pawła II w Wilnie / rozmawiała Ilona Lewandowska. – Portr., ilustr. // Kurier Wileński. – 2021, 21/22 stycz. (nr 9), p. 6–7.
3. Wiktor Łozowski: Rudziszki leżą na trzech wielorybach. Znad Wilii. Wilno i Wileńszczyzna [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-05-05]. Prieiga per internetą: <https://zw.lt/wilno-wilenszczyzna/wiktor-łozowski-rudziszki-na-trzech-wielorybach/>.

Łozowski, Viktor. Dym małej ojczyzny: dzieje miasteczka Rudziszki i jego okolic. – Wilno, 2018.

Aldona Pilienė. Nuotr. iš kn.: 80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka. – [Trakai], 2020, p. 20.

ALDONA PILIENĖ (Mogelnickaitė) – bibliotekininkė, kultūros veikėja, kraštotyrininkė.

Gimė 1934 11 03 Seibutonyse (Trakų r., dabar – Vievio seniūnija). 1946–1950 m. mokėsi Vievio progimnazijoje. 1950–1953 m. studijavo bibliotekininkystę Vilniaus bibliotekiniame technikume, 1955–1960 m. – Vilniaus universitete. 1953–2003 m. dirbo Trakų rajoninėje bibliotekoje: iš pradžių skaityklos vedėja, 1955–1977 m. – bibliotekos vedėja, 1977–2003 m. – Trakų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė. Dirbo šioje bibliotekoje iki 2004 m.

A. Pilienė sudarė kelis leidinius: Trakų rajono kultūros darbuotojų tremtinių prisiminimų knygą „**Gimtą žemę rauda siekė**“ (1998), „**Aukštadvario miestelio biblioteka: 1937–1997**“ (1998, su Jadvyga Kulikiene), Trakų krašto literatų kūrybos almanachą „**Paparčio žydėjimas**“ (2001). Ji redagavo leidinį „**Onušio miestelio bibliotekos istorijos puslapiai: 1937–1997**“ (1998).

A. Pilienė buvo miestų ir rajonų Savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacijos narė.

A. Pilienė yra nusipelnusi kultūros-švietimo darbuotoja (1990). Už nuopelnus kultūrai buvo apdovanota Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino 1-ojo laipsnio medaliu (1997), Vilniaus apskrities Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino nominacijos „Už pasiekimus žmogiškojo kapitalo ugdymo srityje“ III laipsnio apdovanojimu (2003).

Literatūra ir šaltiniai

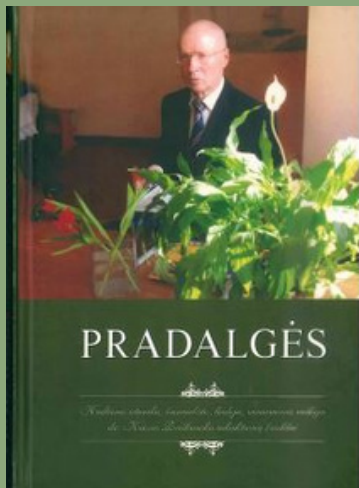
1. Kulikienė, Jadvyga. Gyvenimo knyga: [apie tuometinę Trakų viešosios bibliotekos direktorę Aldoną Pilienę] // Galvė (Trakų r.). – 1997, bal. 11, p. 2.
2. Kulikienė, Jadvyga. Rajono viešoji išleido prisiminimų knygą rinkinį „Gimtą žemę rauda siekė“ // Tarp knygų. – 1998, Nr. 8, p. 38.
3. Aldona Mogelnickaitė Pilienė. Elektrėnų savivaldybės viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2023 [žiūrėta 2024-01-02]. Prieiga per internetą: <https://www.esvb.lt/zmones/aldona-mogelnickaite-piliene/>.
4. Pilienė, Aldona // Kas yra kas Lietuvoje 2000. – Kaunas, 2000. – P. 536.
5. Pilienė, Aldona // Kas yra kas Vilniaus apskrityje 2003. – Kaunas, 2003. – P. 415.
6. Aldona Pilienė. Vilnijos vartai.lt [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-01-02]. Prieiga per internetą: <https://www.vilnijosvartai.lt/personalijos/aldona-piliene/>.
7. Aldona Pilienė Mogelnickaitė. Elektrėnų savivaldybės viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2022 [žiūrėta 2024-01-02]. Prieiga per internetą: <https://www.krastotyra.lt/lt/elektrenu-krasto-zmones/krastieciai/p/656>.
8. Rimša, Romualdas Vytautas. Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos istorija. – Vilnius, 2010. – T. 1, p. 810 (Asmenvardžių rodyklė).
9. Trakų viešoji biblioteka: 80 žingsnių iki šiandien. – [Trakai]: 2020, p. 220 (Asmenvardžių rodyklė).
10. Zaveckienė, Žiedūnė. Pilienė, Mogelnickaitė Aldona // Lietuvos knygos veikėjai [elektroninis išteklius] = The workers of the Lithuanian book: biografijų žodynas. – [Vilnius, 2004]. – 1 elektron. opt. diskas (CD-ROM).

Gimtą žemę rauda siekė...: iš Trakų rajono kultūros darbuotojų tremtinių prisiminimų / [sudarė Aldona Pilienė]. – Trakai; Vilnius, 1998.

Aukštadvario miestelio biblioteka, 1937–1997: [bibliotekos 60-mečiui] / [sudarė: Jadvyga Kulikienė, Aldona Pilienė]. – Trakai, 1998.

Kazys Račkauskas.
Nuotr. iš: Pradalgės:
kultūros istoriko,
žurnalisto, leidėjo,
visuomenės veikėjo
dr. Kazio Račkausko
sukaktuvių ženklai. –
Kaunas, 2016.
Knygos viršelis.

KAZIMIERAS RAČKAUSKAS (1935–2021) – humanitarinių mokslų daktaras, kultūros istorikas, žurnalistas, visuomenės veikėjas, kraštotyrininkas.

Gimė 1935 10 21 Bekštonyse (Žaslių vlsč., dabar Kaišiadorių r.). Nuo 1953 m., mokydamasis Kauno pedagoginės mokyklos Neakivaizdiniame skyriuje, dirbo Paparčių bibliotekos vedėju, vėliau – tuometinio Vievio rajono Čižiūnų bibliotekos vedėju. 1956–1960 m. mokytojavo Aukštadvario vidurinėje mokykloje (Trakų r.). 1959 m. baigė Klaipėdos pedagoginę mokyklą. 1961–1965 m. dirbo Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus moksliniu bendradarbiu. 1966 m. baigęs Vilniaus universiteto Istorijos-filologijos fakultetą, įgijo istoriko specialybę. Apgynė humanitarinių mokslų

daktaro disertaciją. Jos pagrindu buvo išleista monografija „Kraštotyros sąjūdis Lietuvoje“ (1987). 1971–1990 m. – Paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos centro tarybos pirmininko pavaduotojas, pirmininkas, 1989–2009 m. – tautos paveldui skirto mėnraščio „Gimtinė“ leidėjas ir redaktorius, leidyklos „Gimtinė“ steigėjas. Tėviškės pažinimo paramos fondo steigėjas ir vadovas (nuo 1997 m.). 2010 m. parengė leidybos projektą ir pradėjo leisti periodinį mokslinės krypties leidinį „Tautotyros metraštis“. Parengė daugelį tautotyros žinių rinkimo ir edukacinių projektų.

Dr. K. Račkauskas išleido daugiau kaip 40 autorinių knygų ir brošiūrų, sudarė ir redagavo daugelį leidinių.

Išleido knygų ir Vilnijos kraštotyros tema. 2002 m. sudarė didelės apimties straipsnių rinkinį „**Aukštavaris**“. Jame spausdinami įvairių sričių autorių straipsniai apie šį Trakų rajono miestelį. Čia randame Aistės Antanaitienės, Aldonos Budrevičienės, Renatos Dansevičiūtės, Vytauto Daugudžio, Stasio Daunio, Broniaus Genzelio,

Ramunės Jarmalavičiūtės, Remigijaus Jonušo, Alfonso Kondrato, Onos Kondratienės, Rimvydo Kunsko, Aloyzo Vidugirio ir daugelio kitų straipsnius. Spausdinamas ir paties K. Račkausko straipsnis apie Aukštadvario valsčiuje gimusį žymų Lietuvos archeologą Praną Kulikauską (1913–2004).

Iš 2010–2013 m. vykusios tautotyros entuziastų ekspedicijos radosi didelės apimties K. Račkausko knyga „**Čižiūnų židinio šviesa: mokyklos istorijos paveldas**“ (2014). Vienas iš jos mecenatų ir aktyvių dalyvių – Čižiūnuose (Aukštadvario seniūnija) gimęs lituanistas Vincas Kazakevičius (g. 1926). Nors leidinyje dažnai remiamasi archyviniais dokumentais ir atsiminimais, knyga, kaip teigia autorius, nepretenduoja į mokyklos istoriją ar kroniką. Tai esąs pasakojimas apie reikšmingą švietimo židinį, čia dirbusius pedagogus, apie Aukštadvario ir Trakų krašto švietimą. Knyga lengvai skaitoma, joje gausu nuotraukų.

2015 m. K. Račkauskas išleido dviejų dalių, 960 puslapių apimties, knygą, į kurią sudėta dauguma „Gimtinėje“ ir kitur skelbtų K. Račkausko straipsnių, „**Europoje su savo kraičiu: kultūros istoriko publicistika**“ (D. 1–2, 2015). Rinkinyje yra ir straipsnių apie Vilniaus apskrities vietas (Aukštadvarį, Vievį, Čižiūnus, Kietaviškes) ir žmones. Spausdinami ir keli autoriaus bendražygių straipsniai.

Dr. K. Račkauskas parašė knygą apie savo gimtąjį kaimą „Bekštonys: kaimas Paparčių ir Kernavės pašonėj“ (2009), apie mokyklą, kurioje pats mokėsi – „Paparčių šviesos židiny: mokyklos praeities fragmentai“ (2010). Išleido knygas „Jubiliejinė puokštė: Jonui Laurinavičiui – 75“ (2014), „Nepriklausomos Lietuvos mokytojai: 1918–1940 metų biografijos“ (2018). Pastarojoje pateiktos 505 pedagogų biografijos su portretais. Parengė paminklų apsaugos, kraštotyros, visuomeninių muziejų, atsiminimų ir metraščių rašymo metodikų. Išleido leidinius apie Tėviškės pažinimo draugiją – „Mano gimtinė“ (2002), „Tėviškės pažinimo draugija, 1989–2004“ (2004), „Tautotyryninko pradžiamokslis“ (2007), „Tautotyros pradmenys“ (2008), „Tautotyros savanorių darbai: Tėvynės pažinimo draugijos 1989–2009 metų kronika“ (2009).

Sudarė savo leidžiamo laikraščio „Gimtinė“, kuriame buvo spausdinama daug straipsnių istorijos, etnografijos, kalbos, paminkloaugos, kraštotyros temomis, 1993–1994 m. bibliografiją (1995). Išleido šio mėnraščio jubiliejui skirtą leidinį „Penkiolika „Gimtinės“ metų“ (2004).

Sudarė biografinį žinyną „100 tėviškės žinovų“ (2001, su Kęstučiu Demškiu), almanachą „Tėviškės vyturiai“ (2005) ir kt. Yra sukūręs apsakymų, eilėraščių. Periodikoje išspausdino per 2 tūkstančius straipsnių, taip pat ir kraštotyros tema.

1989 m. K. Račkauskas su bendraminčiais atkūrė Tėvynės pažinimo draugiją, nuo 2004 m. – buvo jos valdybos pirmininkas. K. Račkauskas buvo Lietuvos žurnalistų sąjungos narys (nuo 1963 m.), Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos narys, Lietuvos žurnalistų draugijos garbės narys (2015), Lietuvos kaimo rašytojų sąjungos narys.

2007 m. K. Račkauskui buvo suteiktas valstybės pripažinto meno kūrėjo statusas. 2016 m. jis buvo apdovanotas auksiniu Santarvės medaliu „Už santarvės puoselėjimą“.

K. Račkauskas mirė 2021 06 15. Palaidotas Vilniaus Liepynės kapinėse (daugiau informacijos [Vilniaus miesto kapinių registre](#)).

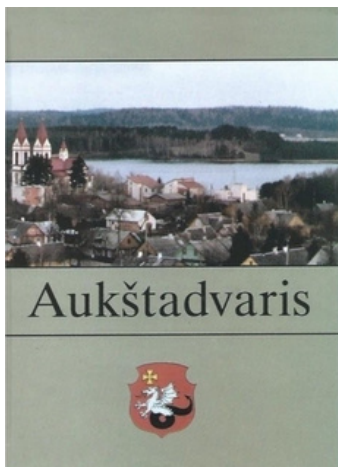
Literatūra ir šaltiniai

1. Autoriaus knygų kraitė: žymesni kultūros istoriko, žurnalisto, leidėjo dr. Kazio Račkausko autoriniai darbai / sudarė Lina Želvytė // Račkauskas, Kazys. Europoje su savo kraičiu. – Vilnius, 2015. – D. 2, p. 471–479.

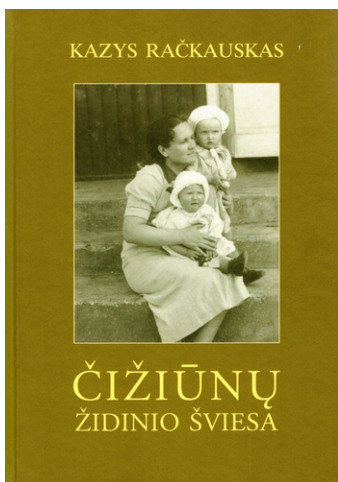
2. Balašaitis, Antanas. Dr. Kazimierui Račkauskui atminti (1935 10 21–2021 06 15): pro memoria. – Portr. // Voruta. – 2021, Nr. 3 (rugsėjis), p. 102–103; Prieiga per internetą: <https://www.voruta.lt/antanas-balasaitis-dr-kazimierui-rackauskui-atminti-1935-2021/>.

Literatūra ir šaltiniai

3. Ereminas, Gintautas. Kazimieras Račkauskas: [biografija] // Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2011. – T. 19, p. 394; Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/kazimieras-rackauskas-1/>.
4. Kondratas, Benjaminas. Kazimieras Račkauskas: [kraštotyrininkas, socialinių mokslų daktaras]: [biografija] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2020. – Kn. 20: Trakų, Elektrėnų ir Birštono krašte, p. 292–294.
5. Kondratas, Benjaminas. Kazimieras Račkauskas – kultūros istorikas, humanitarinių mokslų daktaras [...]: [biografija] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2022. – Kn. 22: Kaišiadorių ir Širvintų krašte, p. 275–276.
6. Laurinavičius, Jonas. Negęstanti Čižiūnų židinio šviesa: [recenzija] / Jonas Laurinavičius. – Iliustr. – Rec. leid.: Čižiūnų židinio šviesa / Kazys Račkauskas. Vilnius: Gimtinė, 2014 // Tautotyros metraštis. – T. 4 (2013). – 2014, p. 333–335.
7. Pradalgės: kultūros istoriko, žurnalisto, leidėjo, visuomenės veikėjo dr. Kazio Račkausko sukaktuvių ženklai / Tėvynės pažinimo draugija, Tėviškės pažinimo paramos fondas, Kaišiadorių literatų klubas „Gija“ / [sudarė Jonas Laurinavičius]. – Kaunas, 2016. – 231, [1] p.: iliustr., faks., portr.
8. Kazimieras Račkauskas: [istorikas, kraštotyrininkas, žurnalistas, 1935 10 21 Bekštonys, Žaslių vlsč. – 2021 06 15 Vilnius]: [nekrologas]. – Portr. // Žurnalistika. – 2021, Nr. 2, p. 122.
9. Steponavičius, Vincas. Monografija „Aukštadvaris“: [recenzija] / Vincas Steponavičius. – Rec. kn.: Aukštadvaris / sudarytojas K. Račkauskas. – Vilnius, 2002 // XXI amžius. – 2002, spalio 2, p. 9.

Aukštadvaris / [sudarytojas Kazys Račkauskas]. – Vilnius, 2002.

Račkauskas, Kazimieras. Čižiūnų židinio šviesa: mokyklos istorijos paveldas. – Vilnius, 2014.

Račkauskas, Kazimieras. Europoje su savo kraičiu: kultūros istoriko publicistika. – Vilnius, 2015. – D. 1.

Rasa Selickaitė. Nuotr. iš asmeninio archyvo.

RASA SELICKAITĖ – pedagogė, bibliotekininkė, kraštotyrininkė.

Gimė 1965 04 08 Trakų rajono Dokučaikos kaime (dabar Pylimų km., Elektrėnų savivaldybė, Vievio seniūnija). 1988 m. baigė Vilniaus pedagoginį institutą ir įgijo istorijos ir visuomenės mokslo mokytojo kvalifikaciją. 1988–1991 m. dirbo Aukštadvario žemės ūkio mokykloje istorijos dėstytoja, 1991–2012 m. – Vievio sanatorinėje mokykloje (2012 09 01 ši mokykla buvo likviduota) istorijos ir pilietinio ugdymo pagrindų mokytoja. 1996 m. įgijo vyresniojo istorijos mokytojo kvalifikacinę kategoriją.

2014–2020 m. dirbo Trakų rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje (Trakų SVB) bibliografe, teko kuruoti kraštotyrinį darbą. Nuo 2022 m. ji dėsto istoriją Mažeikių miesto Kalnėnų progimnazijoje.

Dirbdama mokykloje R. Selickaitė vadovavo vyresnių klasių moksleivių senovės mylėtojų, kraštotyros, jaunųjų gidų būreliams. Ekspedicijų metu su mokiniais surinkta kraštotyrinė medžiaga buvo skelbiama žiniasklaidoje, išleistas lankstinukas apie Panerių dvaro (Elektrėnų savivaldybė) istorinę praeitį. Vievio sanatorinėje mokykloje buvo įsteigtas kraštotyros muziejus. „Senovės mylėtojų būrelio“ nariai buvo parengti būti gidais, atvykusiems į mokyklą svečiams pristatydavo mokyklos, Panerių dvaro ir jo apylinkių istoriją, objektus, surinktas legendas. Su mokykloje sukaupta kraštotyrine medžiaga teko dalintis bendradarbiaujant su lituaniste-pedagoge, kraštotyrininke Lione Lapinskiene, renkančią informaciją ta pačia tema. Buvo vykdomas ilgalaikis projektas „Įdomu pažinti praeitį“. Jis buvo pristatyta 2009 m. respublikinėje turistinėje kraštotyrinėje akcijoje „Apjuoskime Lietuvą“ ir įvertintas I vieta.

R. Selickaitė yra viena iš knygos **„Trakų–Reinės miestų partnerystė: pokyčius skatinanti partnerystė“** (Trakai, 2018) autorių. Leidinyje spausdinamas jos straipsnis „Dangaus palaiminta Trakų ir Reinės miestų draugystė“ apie 2016 m. Trakų viešojoje bibliotekoje tokiu pavadinimu veikusią parodą, skirtą 20-osioms šių miestų Partnerystės pasirašymo metinėms. R. Selickaitė yra sudariusi šiame leidinyje pateikiamą bibliografiją.

Svarbiausias darbas, kurį R. Selickaitei teko dirbti Trakų rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje – tai vykdyti bibliotekos direktorės Danguolės Banevičienės inicijuotą projektą – sukurti knygos apie Trakų bibliotekos istoriją koncepciją bei surinkti informacinę vaizdinę medžiagą artėjančiam bibliotekos jubiliejui. Šią medžiagą reikėjo susisteminti ir, atrinkus aktualiausią informaciją, sudaryti ir parašyti 80 tinkamų epizodų knygai, siejant juos su 80-uju bibliotekos jubiliejumi, kuris buvo minimas 2020 m. pavasarį. Vadovaujant bibliotekos direktorei ir prisijungus dar kelioms darbuotojoms, buvo išleista vertinga, gausiai iliustruota knyga **„80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka“** (Trakai, 2020). Kaip rašoma pratarinėje, ši knyga yra pirmas bandymas viešai apžvelgti, apibendrinti, prisiminti bibliotekos istoriją. Rašoma ir apie pačius naujausius laikus ir šių dienų realijas. Leidinyje spausdinamas ir monsinjoro Vytauto Pranciškaus Rūko pasakojimas „Apie šventoves, knygas ir bibliotekas Trakuose“ (p. 175), kurį užrašė R. Selickaitė. Ji sudarė išsamų šaltinių ir literatūros sąrašą.

R. Selickaitės atsiminimai apie bendravimą su monsinjoru Vytautu Pranciškumi Rūku (1925–2020), kuris 1966–2001 m. kunigavo Trakų parapijėje bažnyčioje, vėliau buvo emeritas, „Penkeri pažinties metai su monsinjoru Vytautu Pranciškumi Rūku“ spausdinami knygoje **„Monsinjoras Vytautas Pranciškus Rūkas“** (Kn. 2. – Trakai, 2021, p. 105–120).

Leidinyje taip pat yra du R. Selickaitės straipsniai apie monsinjoro V. P. Rūko 90-mečiui skirtą parodą ir 95-ojo jubiliejaus paminėjimą Trakų SVB (p. 240–242, 281–284), taip pat apie literatūrinę-kraštotylinę parodą, skirtą Trakų Švč. Mergelės Marijos Dievo Motinos paveikslo 300-osioms vainikavimo metinėms (p. 260–262).

Be tiesioginio kraštotyros darbo Trakų SVB R. Selickaitei teko, bendradarbiaujant su kolege D. Klimiene, skaitmeninto Europos kultūros paveldo svetainėje „Europeana“ viešinti kraštiečių pasidalintą Baltijos kelio archyvą. Teko rinkti, kaupti, sisteminti, papildyti Trakų rajono kraštotylinę medžiagą, bendradarbiauti su kraštiečiais (mons. V. P. Rūku, dr. Z. Ramanausku, ambasadore H. Kobeckaitė, D. Paškauskiene, A. Piliene, K. Matulioniene, J. Kulikiene, R. Tinfavičiumi, N. Dambrauskaite ir kt.), susipažinti su asmeniniais kraštiečių archyvais, privačių bibliotekų retais spaudiniais (juos pristatant ir viešinant parodose ir spaudoje), taip pat su kraštiečių asmeniniais gyvenimo faktais, kurie susiję su Trakų krašto istorija, tęsti bibliotekos kronikų rašymo darbą (2014–2019). Visa tai papildė bibliotekos dokumentų fondą.

R. Selickaitė sudarė keletą vaizdo kompaktinių diskų: „Trakų Atgimimo kronika 1988 m. [regimasis CD]: 1988 spalio 27 d. Trakų pilyje iškelta trispalvė“ (Trakai, 2015), „Rheinė + Trakai. Dangaus palaiminta draugystė: Rheinės ir Borne miestų delegacijos vizitas Trakuose 2007 spalio 18–19 d. d. [vaizdo ir garso įrašas (DVD)] = Vom Himmel Gesegnete Freundschaft“ (Trakai, 2016), „Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Akto Trakų krašto signatarai [vaizdo CD]“ (Trakai, 2017), „Trakų Švč. Mergelė Marija Dievo Motina – Lietuvos globėja [regimasis CD]: [virtualių parodų ciklas]“ (Trakai, 2018), (CD) „Halinos Kobeckaitės publikacijų rinktinė karaimikos tematika: 2011–2019 m. laikraštyje „Trakų žemė“ [vaizdo CD] / diplomatė, vertėja, žurnalistė, humanitarinių mokslų daktarė Halina Kobeckaitė“ (Trakai, 2019) ir kt.

R. Selickaitės straipsnių apie Trakų SV bibliotekos veiklą, žymius kraštiečius, knygas spausdinama respublikinėje ir Trakų rajono spaudoje. 2021–2022 m., bendradarbiaujant su leidiniais „Voruta“ ir „Trakų žemė“ bei jų redaktoriumi, žurnalistu Juozu Vercinkevičiumi, pasirodė R. Selickaitės straipsniai apie kraštiečius dr. Zenoną Ramanauską, Romualdą Tinfavičių, parašytos kelių knygų anotacijos, straipsnis apie Trakinių atlaidus ir kt.

2009 m. R. Selickaitė buvo apdovanota Elektrėnų savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus padėka už mokinių parengimą ir dalyvavimą respublikinėje turistinėje kraštotyrinėje akcijoje „Apjuoskime Lietuvą“. 2016 m. ji tapo viena iš Vilniaus regiono Geriausio metų bibliotekininko surengto konkurso „Riešutas“ nominančių.

Literatūra ir šaltiniai

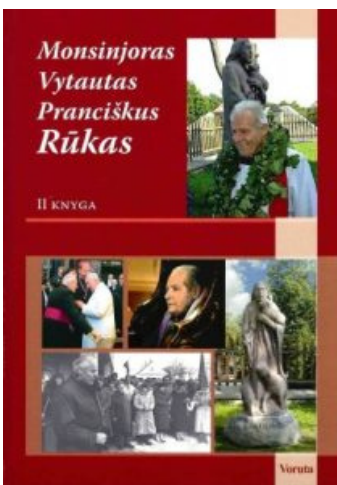
1. Apdovanotos Trakų bibliotekos darbuotojos: [apie Vilniaus regiono Geriausio metų bibliotekininko surengto konkurso „Riešutas“ nominantus. Minima ir Trakų viešosios bibliotekos vyr. bibliografė Rasa Selickaitė]. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2016, lapkr. 25, p. 1, 12.
2. 80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka: 80. – [Trakai]: 2020, p. 220 (Asmenvardžių rodyklė).
3. Monsinjoras Vytautas Pranciškus Rūkas. – [Kn. 2]. – Trakai, 2021, p. 367 (Asmenvardžių rodyklė).

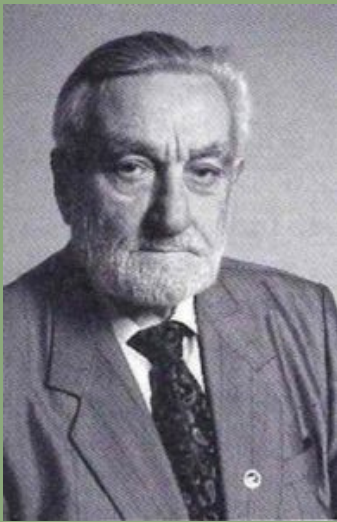
Trakų–Reinės miestų partnerystė: pokyčius skatinanti partnerystė. – Trakai, 2018.

80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka. – Trakai, 2020.

Monsinjoras Vytautas Pranciškus Rūkas. – [Kn. 2]. – Trakai, 2021.

Romualdas Tinfavičius.
Nuotr. iš kn.:
Tinfavičius, Romualdas.
Nuo Juodosios jūros iki
Trakų. – Trakai, 2013,
p. 7.

ROMUALDAS TINFAVIČIUS (1936–2021) – inžinierius kelininkas, karaimikos puoselėtojas, kraštotyrininkas.

Gimė 1936 02 16 Biržuose verslininkų Simono ir Pelagėjos Tinfavičių šeimoje. Prasidėjus sovietų okupacijai ir uždarius šeimos parduotuvę, persikėlė į Talačkonių kaimą Pasvalio rajone, kur gyveno iki 1946 m. Vėliau gyveno Panevėžyje. 1950 m. įstojo į Panevėžio hidromelioracijos technikumą, kurį baigė 1955 m. Baigęs mokslus, dirbo Žagarės mašinų traktorių stotyje inžinieriumi, vėliau – Panevėžio sausinimo sistemų valdyboje ėjo projektuotojo pareigas. Dirbo Vilniaus melioracijos mašinų stotyje.

1962 m. R. Tinfavičius dirbo Trakų darbo žmonių deputatų tarybos vykdomajame komitete kelių inžinieriumi-inspektoriumi, vėliau – Kelių eksploatacijos ruože inžinieriumi. Nuo 1963 m. dirbo Kelių valdyboje. Nuo 1963 m. gyveno Trakuose. 1976 m. baigė Lietuvos žemės ūkio akademiją (mokslinio agronomo laipsnis). 2001 m. ten pat įgijo vadybos ir verslo administravimo magistro laipsnį. Kelių sistemoje dirbo 42 metus.

Karaimų istorija R. Tinfavičius domėjosi nuo 1962 m. Buvo tikras karaimų metraštininkas – rinko medžiagą apie karaimus, publikavo straipsnius karaimikos tema. Juos daugiausia spausdino Trakų rajono laikraštis „Trakų žemė“.

2013 m. R. Tinfavičius išleido knygą „**Nuo Juodosios jūros iki Trakų**“. Tai autoriaus publicistinių straipsnių, 2009–2013 m. spausdintų Trakų rajono laikraštyje „Trakų žemė“, rinkinys, pristatantis karaimų gyvenimo aktualijas nuo XIV a. iki šių dienų. Knygoje rašoma apie karaimų įsikūrimą Lietuvoje, kultūros paveldą ir jo vertybes, iškilus karaimų tautos atstovus, šių dienų karaimų bendruomenės centrus Lietuvoje, jų veiklą. Knyga buvo apdovanota Seimo narės Dangutės Mikutienės „Gerumo Angelo“ nominacija.

R. Tinfavičius su žmona Julija prisidėjo prie šešiatomio straipsnių rinkinio „**600 metų karaimai Lietuvoje (1397–1997)**“ (1997) rengimo. Rinkinys skirtas karaimų ir totorių 600 metų atvykimo į Lietuvą sukakčiai paminėti. Jį sudaro straipsniai iš knygų, spaudos, medžiaga iš archyvų, interneto. Leidinyje nagrinėjamos šios temos: Praeitis ir dabartis. Kalba. Religija. Literatūra. Švietimas. Tradicijos. Papročiai. Buitis. Mokslo ir visuomenės veikėjai. Lietuvos Didžioji kunigaikštystė. Lietuvos Respublika. Pateikiama bibliografija.

Julija Tinfovič (kai kur rašoma Julija Tinfavičienė) ir R. Tinfavičius rengė medžiagą jubiliejiniam rinkiniui „**Karaimų vyresniojo dvasininko, poeto Simono Firkovičiaus 100-ųjų gimimo metinių minėjimas**“ (1997).

R. Tinfavičius surinko bendramokslių iš Panevėžio hidromelioracijos technikumų biografijas ir sudarė almanachą „Mūsų metų brydės“ (2005). Parengė kelis bukletus, kuriuose atsispindi susitikimai su Panevėžio hidromelioracijos technikumų bendramoksliais. Kartu su Juozu Stepankevičiumi R. Tinfavičius išleido kelis toms leidinių „Garbė išeinančiai kartai“ apie veteranų klubo „Kelininkas“ veiklą, taip pat leidinį „Veteranų klubui 10 metų“.

R. Tinfavičius sudarė žmonos Julijos Tinfavičienės (1932–2014) kūrybos rinktinę „Saulė nusileido už Trakų pilies“ (2018). Knygoje spausdinami autorės eilėraščiai, prozos kūriniai, yra nuotraukų iš asmeninio Romualdo ir Julijos Tinfavičių archyvo.

2016 m. R. Tinfavičiaus 80-mečio proga Trakų viešosios bibliotekos kraštotyros fonde buvo eksponuojama kraštiečių, karaimų Romualdo ir Julijos Tinfavičių šeimos archyvo medžiaga.

R. Tinfavičius dalyvavo veteranų klubo „Kelininkas“ veikloje, rašė straipsnius, teikė nuotraukų jų leidžiamam žurnalui „Lietuvos keliai“. Keli R. Tinfavičiaus tekstai išspausdinti almanache „Trakų krašto literatai“.

R. Tinfavičius už savo veiklą buvo ne kartą apdovanotas Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos, veteranų klubo „Kelininkas“, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro, įmonės „Vilniaus regiono keliai“ padėkomis. Jam buvo suteiktas kelininko veterano Garbės vardas.

2015 m. R. Tinfavičiui už bendrosios gyventojų kultūros vystymą, etnokultūros tradicijų puoselėjimą, tautinių mažumų kultūros plėtrą bei kultūrinių iniciatyvų įgyvendinimą, už knygą „Nuo Juodosios jūros iki Trakų“ (2013) buvo įteiktas II laipsnio Vytauto Didžiojo apdovanojimas, 2019 m. – Trakų rajono savivaldybės įsteigtos Kunigaikščio Vytauto Didžiojo nominacijos I laipsnio medalis už kitą visuomeninę veiklą.

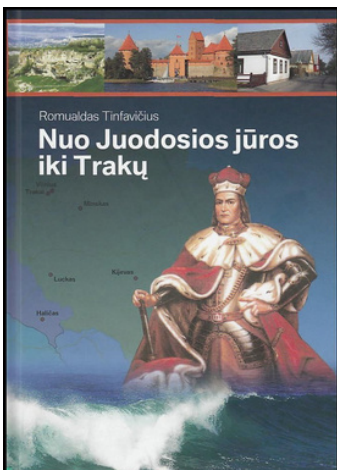
Romualdas Tinfavičius mirė 2021 08 29, palaidotas Trakų karaimų kapinėse.

Literatūra ir šaltiniai

1. 80 žingsnių iki šiandien / Trakų viešoji biblioteka. – [Trakai], 2020, p. 109, 191.
2. In memoriam. Romualdas Tinfavičius (1936–2021). „Trakų žemės“ ir Voruta.lt redakcija. Voruta [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2023-09-18]. Prieiga per internetą: <https://www.voruta.lt/in-memori-am-romualdas-tinfavicius-1936-2021/>.
3. Pro memoria: Romualdas Tinfavičius (1936–2021): [nekrologas]. – Portr. // Trakų žemė. – 2021, rugs. 3, p. 8.
4. Selickaitė, Rasa. Juos sujungė Trakų kraštas...: [apie R. Tinfavičiaus 80-mečio proga Trakų viešosios bibliotekos kraštotyros fonde eksponuojamą kraštiečių, karaimų Romualdo ir Julijos Tinfavičių šeimos archyvo medžiagą]. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2016, kovo 10, p. 9.

Literatūra ir šaltiniai

5. Romualdas Tinfavičius: [biografija ir keli straipsniai]. – Portr. // Trakų krašto literatai – 20: [Trakų rajono literatų brolijos „Aukuras“] almanachas. – Trakai, 2020. – P. 186–192.
6. Romualdas Tinfavičius. Vilnijos vartai.lt [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-01-30]. Prieiga per internetą: <https://www.vilnijosvartai.lt/personalijos/romualdas-tifnavicius/>.
7. Tinfavičius, Romualdas. Romualdas Tinfavičius – Lietuvos karaimikos puoselėtojas: [pokalbis su inžinieriumi kelininku, karaimikos puoselėtoju] / kalbėjosi Irma Stadalnykaitė, Juozas Vercinkevičius. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2013, spal. 18, p. 6; Prieiga per internetą: <http://www.traku-zeme.lt/romualdas-tinfavicius-lietuvos-karaimikos-puoseletojas/>.
8. Trakų krašto literatai. – Vilnius, 2015, p. 154.
9. Vercinkevičius, Juozas. Mūsų Trakų žemė. – Trakai, 2017, p. 221, 223.
10. Žemaitis, Vytautas. Vasario 16-ąją gimęs kelininkas – šiandien metraštininkas: [apie trakietį, metraštininką, karaimą Romualdą Tinfavičių, kuriam įteikta Kunigaikščio Vytauto Didžiojo nominacija]. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2020, vas. 21, p. 8.

Tinfavičius, Romualdas. Nuo Juodosios jūros iki Trakų. – Trakai, 2013.

JONAS LAURINAVIČIUS

DUSMENŲ DZŪKĖ

Ona Trepulaitė-Virginavičienė.
Nuotr. iš: Laurinavičius, Jonas.
Dusmenų dzūkė: biografinė
apybraiža apie
Dusmenų krašto šviesuolę
Onutę Trepulaitę-Virginavičienę.
– Kaišiadorys, 2020.
Knygos viršelis.

ONA TREPULAITYTĖ-VIRGINAVIČIENĖ – bibliotekininkė, pedagogė, literatė, kraštotyrininkė, visuomenininkė.

Gimė 1960 05 02 Kaniūkų kaime (Varėnos r.). Vėliau šeima persikėlė į Dusmenis (Trakų r., Onušio seniūnija). Studijavo Vilniaus universitete bibliotekininkystę. 1983 m. baigė studijas ir gavo paskyrimą į Lazdijų centrinę biblioteką. Buvo Vaikų literatūros skyriaus vedėja. Po šešerių metų grįžusi į Dusmenis, dirbo Dusmenų devynmetėje mokykloje lietuvių kalbos ir literatūros, taip pat prancūzų kalbos mokytoja, kartu ir šios mokyklos bibliotekoje. 2007 m. ši mokykla buvo uždaryta. Dabar O. Trepulaitė-Virginavičienė gyvena Dusmenyse.

O. Trepulaitė-Virginavičienė yra tikra Dusmenų metraštininkė. Iki 2024 m. ji išleido apie dvidešimt leidinių, daugelis jų – apie Dusmenis. 2008 m., Dusmenų bažnyčiai ir kaimui minint garbingas sukaktis, kraštotyrininkė išleido leidinuką „**Dusmenys**“.

2009 m. išėjo jos parengtas bukletas „**Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena**“. Vėliau su bendruomenės nariais rinko informaciją apie Dusmenų krašto tremtinius ir perkeltuosius asmenis. Papildžiusi ją dokumentais, nuotraukomis, spaudos publikacijomis parengė leidinį „**Dusmenų krašto tremtiniai: prisiminimai**“ (2010).

Po kelerių metų, papildžiusi nauja informacija, išleido knygą „**Gūdžiais tremties keliais: [Trakų rajono] Dusmenų krašto tremtiniai ir politiniai kaliniai**“ (2015).

O. Trepulaitė-Virginavičienė yra žinomo žurnalisto Jono Laurinavičiaus knygelės „**Sigitas Geda Dusmenyse**“ (2011) bendraautorė.

Išleido nedidelės apimties knygeles „**Filomena Taunytė Dusmenyse: 2011 m. spalio 11 d.**“ (2014) ir „**Trakų literatai Dusmenyse: 2014 m. spalio 17 d.**“ (2015). Parengė fotoalbumą „**Gimtinės pašaukti: dešimt metų su rašytojais kraštiečiais Jonu Užurka ir Jonu Laurinavičiumi**“ (2011).

Žurnalistui J. Laurinavičiui yra skyrusi leidinius „**Sugrįžimai: (Jono Laurinavičiaus atsakymai į Dusmenų krašto metraštininkės Onutės Trepuilaitės-Virginavičienės klausimus)**“ (2016) ir „**Gimtinės aidai: Jono Laurinavičiaus 80-mečio jubiliejui**“ (2018). Trakų krašto fotomenininkui Vytautui Žemaičiui (1949–2023) švenčiant 70-metį, išleido knygelę „**Gyvenimas su fotoaparatu**“ (2019). Vėliau O. Trepuilaitė-Virginavičienė tapo dar dviejų J. Laurinavičiaus knygų bendraautore: „**Dusmenų bažnyčia**“ (2018, II leidimas) ir „**Onušio bažnyčia**“ (2023, II leidimas).

Kolega J. Laurinavičius redagavo kraštotyrininkės knygą „**Kur ošia šilai: apie Dusmenų kraštą ir jo žmones**“ (2018). Pasak redaktoriaus, autorė atliko stebėtinai didelį darbą – aprašė visas 102 Dusmenų bažnytkaimio sodybas. Per aprašytas šeimas atsispindi mūsų krašto istorija. Rašoma apie Išdagus, Vackiškes, Jurgionis, Ramoniškes, Petrauskus ir iš šių kaimų kilusius žymius žmones – astronomą Vladą Vansevičių, rašytojus J. Užurką, J. Laurinavičių ir kt. Leidinys gausiai iliustruotas.

Kai 2010 m. buvo pradėta rengti monografija apie Onušio valsčių, O. Trepuilaitė-Virginavičienė aktyviai dalyvavo „Versmės“ leidyklos surengtoje ekspedicijoje, vaikščiojo po kaimus, kalbino žmones, fotografavo. Rašė straipsnius. 2017 m. išleistoje monografijoje „**Onuškis**“ – net 16 Onutės Trepuilaitės-Virginavičienės straipsnių. Iš jų minėtini: „Alaburdiškių ūkininkų sargyba. Iš Jono Piliaus atsiminimų“, „Dusmenų krašto tremtiniai ir politkaliniai“, „Dusmenų mokykla“, „Dusmenų biblioteka“, „Dusmenų kultūros namai“, „Dusmenų kolūkis“, „Dusmenys“, „Atgimimas Dusmenų krašte“, „Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“, „Aktorė Teofilija Vaičiūnienė“, „Petrauskų šeima“, „Vaikantonių kaimas“, „Astronomas Vladas Vansevičius“ ir kt.

Yra išleidusi knygą „Jis bus kitoks...: neįgalus sūnaus motinos apmąstymai, dienoraštiniai užrašai“ (2010). Jos sukurtų miniatiūrų spausdinta almanache „Trakų krašto literatai“ (2015). Išleido pasakojimų rinkinį gimtąja tarme „Dzūkiškos baikos“ (2020).

Ne vienam autoriui yra padėjusi parengti ir išleisti savo knygas.

Rašo straipsnius apie savo Dusmenų kraštą ir jo žmones į Trakų rajono ir kitus laikraščius, „Tautotyros metraštį“. Nuo 2005 m. redaguoja bendruomenės laikraštį „Dusmenų kraštas“.

O. Trepuilaitė-Virginavičienė aktyviai dalyvauja visuomeninėje veikloje. 2003 m. su bendraminčiais įkūrė kaimo bendruomenę „Dusmena“. Bendruomenėje ji yra atsakinga už sveiką gyvenseną ir kraštotyrinę veiklą. Čia sukūrė ne vieną kraštotyrinio pobūdžio projektą: „Pažinkime savo praeitį“ (2006) (kai buvo renkami senoviniai daiktai, dokumentai, nuotraukos), „Atverkime senelių dainų skynelę“ (2007) ir kt.

O. Trepuilaitė-Virginavičienė dainavo Dusmenų moterų vokaliniam ansamblyje ir folkloro ansamblyje „Dusmena“, dalyvavo dramos kolektyve. Nuo 2014 m. yra Trakų literatų brolijos „Aukuras“ narė.

Konkurse „Lietuvos kaimo spindulys 2011“ O. Trepuilaitė-Virginavičienė gavo nominaciją „Kaimo knygnešė“. 2013 m. „už pasiekimus plėtojant bendrąją gyventojų kultūrą, puoselėjant etnokultūrą, tautinių mažumų kultūros plėtrą bei kultūrinių iniciatyvų įgyvendinimą“ buvo apdovanota Trakų rajono savivaldybės Vytauto Didžiojo nominacijos II laipsnio diplomu. Yra gavusi ir kitų apdovanojimų.

Literatūra ir šaltiniai

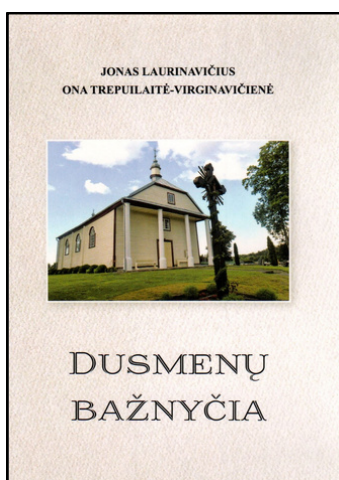
1. Kondratas, Benjaminas. Literatė, kraštotyrininkė [...] Onutė Virginavičienė pasakoja: [autobiografija] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2020. – Kn. 20: Trakų, Elektrėnų ir Birštono krašte, p. 372–379.
2. Laurinavičius, Jonas. Dusmenų dzūkė: biografinė apybraiža apie Dusmenų krašto šviesuolę Onutę Trepuilaitę-Virginavičienę. – Kaišiadorys, 2020. – 277, [1] p.: iliustr., faks., portr.
3. Onutė Trepuilaitė-Virginavičienė: [biografija ir apsakymas]. – Portr. // Trakų krašto literatai – 20: [Trakų rajono literatų brolijos „Aukuras“] almanachas. – Trakai, 2020. – P. 193–197.
4. Valakevičienė, Vlada. „Gyvenimas mano prasmingas. Jame daug skausmo, bet daug ir vilties“ (Onutė Trepuilaitė-Virginavičienė). Trakų biblioteka [interaktyvus]. 2023 [žiūrėta 2023-10-29]. Prieiga per internetą: <https://trakubiblioteka.lt/lt/visos-naujienos/gyvenimas-mano-prasmingas.-jame-daug-skausmo-bet-daug-ir-vilties-onute-trepuilaitė-virginaviciene/3521>.
5. Žemaitis, Vytautas. Metraštininkės Onutės Trepuilaitės-Virginavičienės dovana Dusmenims – trys knygos // Trakų žemė. – 2018, gruod. 28, p. 7.

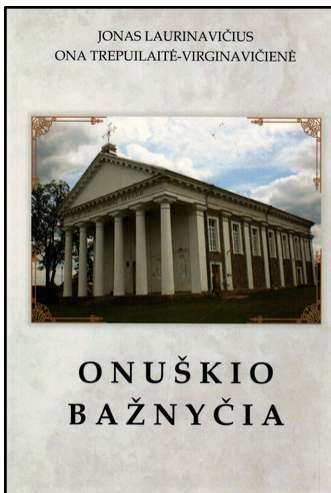
Trepulaitė-Virginavičienė, Ona. Dusmenų krašto tremtiniai: prisiminimai. – Kaišiadorys, 2010.

Trepulaitė-Virginavičienė, Ona. Gūdžiais tremties keliais: [Trakų rajono] Dusmenų krašto tremtiniai ir politiniai kaliniai. – Kaišiadorys, 2015.

Laurinavičius, Jonas. Dusmenų bažnyčia: [istorinė apžvalga] / Jonas Laurinavičius, Ona Trepulaitė-Virginavičienė. – Kaišiadorys, 2018.

Laurinavičius, Jonas. Onuškio bažnyčia /
Jonas Laurinavičius, Ona Trepulaitė-Virginavičienė. –
2-asis papildytas leid. – Kaišiadorys, 2023.

Onos Trepulaitės-Virginavičienės knygos. Nuotr. iš:
<https://trakubiblioteka.lt/lt/visos-naujienos/gyvenimas-mano-prasmingas.-jame-daug-skausmo-bet-daug-ir-vilties-onute-trepulaitė-virginaviciene/3521>.

Juozas Vercinkevičius.
Nuotr. iš: Žurnalistika
2011 (2011), p. 239.

JUOZAS VERCINKEVIČIUS – žurnalistas, leidėjas, kraštotyrininkas.

Gimė 1941 03 24 Vinkšnabrastyje (Musninkų vlsč., Ukmergės apskr.). Nuo 1962 m. gyvena Trakuose. 1977 m. baigė žurnalistikos studijas Vilniaus universitete. 1969–1973 m. dirbo Lietuvos radijuje, 1973–1977 m. – Trakų rajono laikraščio „Spartuolis“ redakcijoje. 1977–1985 m. – laikraščio „Czerwony Sztandar“ specialusis korespondentas. 1985–1986 m. – Vilniaus universiteto Žurnalistikos katedros laikraščio

„Universiteto žurnalistas“, 1986–1990 m. – Trakų rajono laikraščio „Galvė“ redaktorius. 1989 m. pradėjo leisti istorijos ir publicistikos laikraštį „Voruta“ ir tapo jo redaktoriumi. 1990 m. įsteigė leidyklą „Voruta“, 2001 m. – laikraštį „Kernavė“ (2001–2005 m. redaktorius), nuo 2007 m. – bendrovės „Trakų žemė“ direktorius ir laikraščio „Trakų žemė“ vyriausiasis redaktorius. Laikraštį „Voruta“ leido iki 2019 m. gruodžio, nuo 2020 m. pradėtas leisti žurnalas „Voruta“.

2010 m. J. Vercinkevičius išleido publicistikos rinkinį **„Kur dunkso Trakų pilys“**. Knygoje spausdinami straipsniai apie Trakų vietovardį, salos pilies restauravimą, garsųjį Trakų bažnyčios paveikslą, Trakų nacionalinį parką ir kt. Autorius kalbasi su istoriku Mečislovu Juču, archeologu Albinu Kuncevičiumi, architektais Stanislovu Mikulioniu, Algimantu Miškiniu ir kt.

Išleista dviejų dalių J. Vercinkevičiaus knyga **„Mūsų Trakų žemė: Publicistika“** (I knyga, 2017; II knyga, 2020). Joje sudėti žurnalisto straipsniai, rašyti nuo 1988 iki 2016 metų. Šioje knygoje, pasak autoriaus, „...matome mūsų Trakų lietuviškąjį virsmą, nes niekad praeityje Trakai nepasitarnavo Lietuvos valstybei taip, kaip dabar, XXI amžiuje. Niekad praeityje Trakai nebuvo taip susiję su mūsų valstybingumu ir lietuvybe, kaip dabar.“ Knygoje daugiau kaip 100 nuotraukų iš asmeninių archyvų.

Žurnalistas sudarė dviejų dalių knygą apie daug metų Trakuose kunigavusį dvasininką „**Mons. Vytautas Pranciškus Rūkas**“ (I knyga, 2005; II knyga, 2021).

2015 m. išleistas J. Vercinkevičiaus publicistikos rinkinys „Laisvi su laisvais, lygūs su lygiais“, skirtas nacionalinio Lietuvos istorijos laikraščio „Voruta“ 25-mečiui. Knygoje pateikiama „Vorutos“ laikraščio publicistika, autoriaus pokalbiai ir interviu, taip pat apie Vilniją.

Anksčiau išleisti J. Vercinkevičiaus leidiniai „**Trakai**“ (1978 m. anglų ir vokiečių kalba, 1981 m. rusų kalba, 1982 m. lietuvių, rusų ir anglų kalba), „**Trakų rajonas**“ (1981), „**Kernavė**“ (1988). Jis yra lankstinio „**Karaimų etnografinė paroda**“ (1989 m. lietuvių ir rusų k.) teksto autorius.

J. Vercinkevičiaus įsteigta „Vorutos“ leidykla leidžia Trakų miesto ir Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios leidinius, kalendorius (kartu su fotografe Dana Buinickaite, 2007–2016), atvirukus (2003, 2005, 2007, 2008, 2009, 2011), įvairias knygas.

J. Vercinkevičius yra vienas iš knygos „Lietuvos bajorų palikuoniai“ (2000) rengėjų, leidinio „Kardinolas Vincentas Sladkevičius“ (2014) sudarytojas.

Jis yra internetinių svetainių www.traku-zeme.lt ir www.voruta.lt leidėjas.

J. Vercinkevičius yra aktyvus visuomenės veikėjas. Atgimimo metais jis buvo vienas iš Trakų rajono Sąjūdžio steigėjų, Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimo tarybos narys (1990–1991), Rytų Lietuvos reikalų tarybos narys (1990).

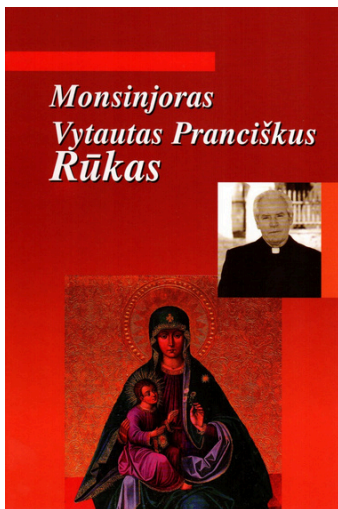
J. Vercinkevičius yra pelnęs įvairių apdovanojimų. Jis apdovanotas Valdovų rūmų paramos fondo premija (2003) (premijos steigėjas dr. Juozas Kazickas), prel. Juozo Prunskio krikščioniškos spaudos premija (2006), Baltijos Asamblėjos padėka už išskirtinius nuopelnus Baltijos keliui 1989 m. rugpjūčio 23 dieną (2009), lietuvių švietimo draugijos „Rytas“ įsteigta Stanislovo Rapolionio premija už Pietryčių Lietuvos kultūros ir švietimo sklaidą (2011), Vasario 16-osios Akto Signataro Donato Malinausko premija (2012). 2018 m. žurnalistas įvertintas už kitą visuomeninę veiklą ir apdovanotas Trakų savivaldybės įsteigta nominacija – Kunigaikščio Vytauto Didžiojo III laipsnio medaliu. 2020 m. apdovanotas Stasio Lozoraičio premija Kelyje į Vilties Prezidento Lietuvą, o 2022 m. – atminimo jubiliejiniu medaliu „Vieviui 500“ už nuopelnus Vievio kraštui.

Literatūra ir šaltiniai

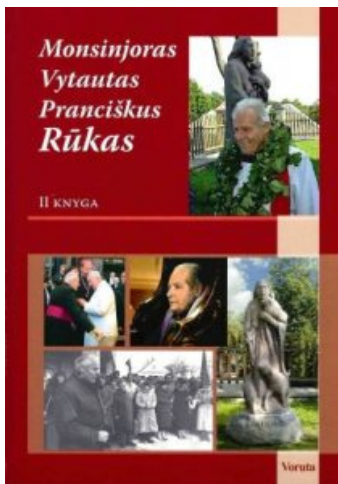
1. Įteikti atminimo jubiliejiniai medaliai „Vieviui 500“ nusipelnusiems Vievio kraštui žmonėms: [taip pat J. Vercinkevičiui]. – Iliustr. // Elektrėnų žinios. – 2022, liep. 29, p. [1], p. 4.
2. Kondratas, Benjaminas. Juozas Vercinkevičius – „Vorutos“ ir „Trakų žemės“ laikraščių leidėjas ir redaktorius: [spausdinamas J. Vercinkevičiaus straipsnis „Keletas žodžių apie savo kelią Trakuose“] // Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius, 2020. – Knyga 20: Trakų, Elektrėnų ir Birštono krašte. p. 362–36.
3. Laurinavičius, Jonas. Su išskirtiniais nuopelnais (Juozas Vercinkevičius): [apie Trakų žurnalistą, leidėją, kultūrinės veiklos organizatorių J. Vercinkevičių]. – Portr., iliustr. // Laurinavičius, Jonas. Žurnalistai: [atsiminimai, biografinės apybraižos, interviu, straipsniai]. – Kaunas, 2017. – P. 240–245.

Literatūra ir šaltiniai

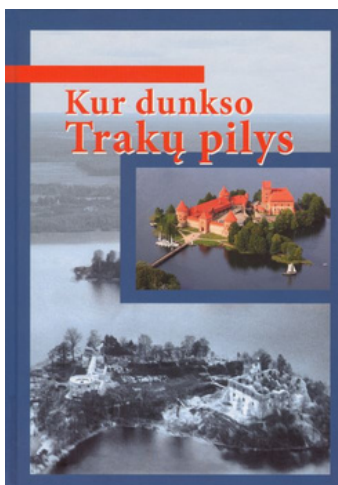
4. Lučiūnas, Jonas. Juozas Vercinkevičius: [biografija, svarbiausi darbai, apdovanojimai]. – Portr. // Lučiūnas, Jonas. Širvintų krašto žmonės. – Vilnius, 2019. – P. 68–69.
5. Pavlovič, Antoni. Dar viena dovana kunigui: [žurnalistas Juozas Vercinkevičius surinko medžiagą ir išleido knygą apie kunigą monsinjorą Vytautą Pranciškų Rūką] // Vilniaus krašto savaitraštis. – 2005, rugpj. 4–10 (Nr. 31), p. 3.
6. Juozas Vercinkevičius. Trakų biblioteka [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-01-23]. Prieiga per internetą: <https://www.trakubiblioteka.lt/krastotyra/krastieciai/74>.
7. Juozas Vercinkevičius: [biografija ir pranešimas „Sajūdis Trakų žemėje“, skaitytas 1988 m. lapkritį vykusioje Trakų r. partinėje konferencijoje]. – Portr. // Trakų krašto literatai – 20: [Trakų rajono literatų brolijos „Aukuras“] almanachas.– Trakai, 2020. – P. 193–197.
8. Vercinkevičius Juozas. Visuotinė lietuvių enciklopedija. – Vilnius, 2015. – Papildymai A–Ž, p. 412; Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/juozas-vercinkevicius/>.
9. Žeimantas, Vytautas. Juozo Vercinkevičiaus kūrybos pilys: [apie žurnalistą J. Vercinkevičių ir jo publicistikos leidinį „Kur dunkso Trakų pilys“ (2010)]. – Portr., iliustr. // Žurnalistika 2011 (2011), p. 238–239.

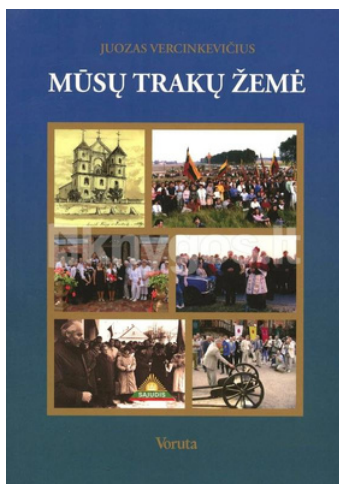
Monsinjoras Vytautas Pranciškus Rūkas /
[sudarytojas Juozas Vercinkevičius]. – [Kn. 1]. –
Trakai, 2005.

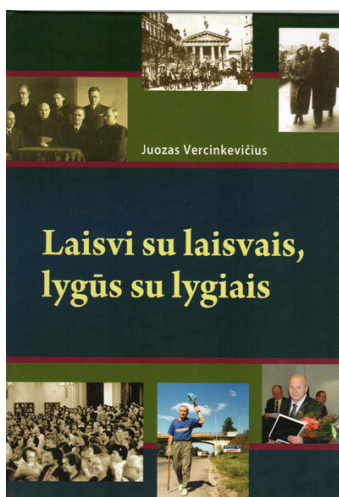
Monsinjoras Vytautas Pranciškus Rūkas /
[sudarytojas Juozas Vercinkevičius]. – [Kn. 2]. –
Trakai, 2021.

Vercinkevičius, Juozas. Kur dunkso Trakų pilys. –
Trakai, 2010.

Gimtą žemę rauda siekė...: iš Trakų rajono kultūros darbuotojų tremtinių prisiminimų / [sudarė Aldona Pilienė]. – Trakai; Vilnius, 1998.

Vercinkevičius, Juozas. Laisvi su laisvais, lygūs su lygiais: publicistika. – Trakai, 2015.

Nadežda
Zajančkovskaja.

Nuotr. iš:
<https://bit.ly/4cZNIA1>.

NADEŽDA ZAJANČKOVSKAJA – bibliotekininkė, menininkė, kraštotyrininkė.

Gimė 1958 03 17 Vilniuje, Žvėryne, karaimų šeimoje. Jos tėvų ir protėvių šaknys yra Trakuose. Tuometinėje Vilniaus kultūros mokykloje įgijo bibliotekininkės specialybę. 40 metų dirbo Lietuvos Medicinos bibliotekoje Vilniuje. Dabar gyvena Trakuose. Yra Trakų istorinio nacionalinio parko direktcijos archyvarė.

Yra baigusi Vilniaus Justino Vienožinskio suaugusiųjų dailės mokyklą Vilniuje. Visą gyvenimą nesiskiria su teptuku. Daug laiko skiria

tapybai, batikai, tapybai ant šilko. Yra dalyvavusi ne vienoje parodoje, surengusi kelias personalines parodas. Mėgsta įvairius rankdarbius, siuvinėja pagalvėles su karaimiškais tautiniais raštais, adatines.

N. Zajančkovskajos siuvinėtos adatinės yra sertifikuotas tautinio paveldo produktas. Yra įkūrusi Trakuose šilko darbų galeriją.

N. Zajančkovskaja visuomet domėjosi savo tautos istorija, kultūriniu paveldu ir menu. Ji renka istorinę ir istoriografinę vaizdinę medžiagą ir tekstus apie Trakų miestą ir jo apylinkes, apie karaimus ir jų tautinį paveldą.

Apie dešimt metų N. Zajančkovskaja rinko nuotraukas albumui „**Trakai. Praeities vaizdai**“ (2009). Albume surinktos Trakų miesto, ypač karaimų bendruomenės ir atskirų jos narių, istorinės nuotraukos, apimančios laikotarpį nuo XX a. pradžios iki 7-ojo dešimtmečio. Vartydami knygą galime stebėti Trakų miesto urbanistinę kaitą, politinius bei istorinius įvykius, garbingų svečių vizitus, miesto, taip pat karaimų kasdienybę.

Nuotraukos leidiniui rinktos iš įvairių šaltinių: Lietuvos valstybės centrinio archyvo, Lietuvos istorijos archyvo, Trakų istorijos muziejaus, Vilniaus dailės akademijos bibliotekos, Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus, Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Hadži Seraja Chan Šapšalo fondo, Lenkijos „Archivum dokumentacji mechanicznej“ ir Lenkijos nacionalinės bibliotekos (Biblioteka Narodowa w Warszawie). Ypač vertingos ir unikalios yra nuotraukos iš karaimų šeimų albumų.

Po kelerių metų N. Zajančkovskaja išleido antrą savo sudarytą albumą „**Trakai. Praeities veidai**“ (2013). Į knygą sudėti istoriniai – nuo devyniolikto amžiaus vidurio iki dvidešimto amžiaus ketvirto dešimtmečio – t. y. Hadži Seraja Šapšalo ir jo gyvenamojo laikotarpio karaimų portretai. Juose randame įvairių socialinių luomų ir profesijų atstovus – miestiečius, karininkus, dvasininkus, gydytojus, mokytojus, gimnazistus, vaikus. Portretai yra vertingi, nes atspindi tos epochos gyvenimo realijas, supažindina su tuometine mada. Nuotraukos leidiniui buvo rinktos iš Trakų istorijos muziejaus, Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Hadži Seraja Chan Šapšalo fondo ir karaimų šeimų albumų.

N. Zajančkovskaja sudarė knygą „**Trakai. Karaimų pasaulis**“ (2022). Leidinys yra gausiai iliustruotas senomis nuotraukomis, istoriniais dokumentais ir asmeniniais liudijimais, iš kurių ryškėja, kaip glaudžiai karaimai susiję su Trakų miestu ir jo istorija nuo XIV a. iki šių dienų. Nuotraukos atspindi Trakų miesto urbanistinę kaitą, politinius, istorinius įvykius. Dauguma fotografijų yra unikalios, o jose matomi vaizdai, kurių jau nebeišvysime šiandieniniame Trakų mieste. Jos surinktos iš įvairių šaltinių, taip pat ir iš karaimų šeimų albumų. Svarų indėlį rengiant leidinį įnešė ir Lenkijos karaimų bendruomenės pirmininkė Mariolė Abkovič.

Trakų rajono spaudoje yra nemažai N. Zajančkovskajos straipsnių apie Trakus ir jų žmones, taip pat apie karaimus.

N. Zajančkovskaja renka istorinę medžiagą apie grafų Tiškevičių palikimą Lietuvoje. Šia tema buvo surengusi savo fotografijų parodą Užutrakio dvare. Trakų nacionalinio parko direkcija kartu su karaimų bendruomene ir tapytoja Nadežda Zajančkovskaja rinko medžiagą projektui „Mūsų Trakai“, gyventojai pateikė senų vertingų nuotraukų.

Kraštotyrininkė aktyviai prisidėjo prie 2001–2003 m. Trakų nacionalinio parko direkcijos ir karaimų bendruomenės pastangomis organizuotų tarptautinių karaimų vaikų plenerų „Gyvoji Trakų istorija“ rengimo. 2005–2013 m. kuravo plenerus, skirtus populiarinti žymaus prancūzų kraštovaizdžio architekto Eduardo Fransua Andre (Edouard François André) palikimą Lietuvoje.

N. Zajančkovskaja yra iliustravusi savo tėvo Michailo Zajončkovskio (1922–2014) karaimų ir dar keliomis kalbomis išleistą rinkinį „Pasakos proanūkiams“ (2012). 2020 m. ji išvertė į lietuvių kalbą nedidelę dalį Simono Firkovičiaus (1897–1982) dar iki Antrojo pasaulinio karo surinktų „Karaimų padavimų ir legendų“ ir išleido jų rinkinį su savo iliustracijomis.

N. Zajančkovskaja yra aktyvi Trakų krašto kultūros ir amatų asociacijos, taip pat Eduardo Fransua Andre klubo narė.

2020 m. N. Zajančkovskaja tapo Tautinių mažumų departamento prie LR Vyriausybės premijos už tarpkultūrinio dialogo skatinimą laimėtoja už informacijos apie karaimus sklaidą regiono laikraštyje „Trakų žemė“. 2022 m. ji buvo apdovanota Trakų rajono savivaldybės įsteigtos Vytauto Didžiojo nominacijos bronzos medaliu.

Literatūra ir šaltiniai

1. Malaškevičiūtė, Justina. Trakų praeitis išlikusi knygose: [apie Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijos archyvarę Nadeždą Zajančkovskąją ir jos išleistus du miesto nuotraukų albumus] / Nadeždos Zajančkovskajos nuotr. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2018, rugs. 28, p. 8; Prieiga per internetą: <https://www.traku-zeme.lt/traku-praeitis-islikusi-knygose/>.
2. Pakalkienė, Rasa. Tarp knygų – dailės darbai: [apie karaimę bibliotekininkę ir menininkę Nadeždą Zajančkovskąją]. – Iliustr. // Lietuvos žinios. – 2006, rugs. 30, p. 18.
3. Stankevičius, Algimantas. Dar vienas Užutrakio atradimas: [Trakų nac. parko direkcija kartu su karaimų bendruomene ir tapytoja Nadežda Zajančkovskaja renka medžiagą projektui „Mūsų Trakai“, gyventojai pateikė senų vertingų nuotraukų] // Voruta. – 2001, lapkr. 24, priedas „Senieji Trakai“.
4. Šemelytė, Rita. Ne tik gimtinė, bet ir tėvynė: [apie Trakuose gyvenantį karaimą Michailą Zajančkovskį ir jo dukrą Nadeždą] // Šeiminkė. – 2010, rugs. 1–7 (Nr. 35), p. 9; Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/gyvenimas/istorijos/ne-tik-gimtine-bet-ir-tevyne-36045205>.
5. Nadežda Zajančkovskaja: [autobiografija]. – Portr. // Semionovė, Dominyka. Šimtmečio delnuose: margas Trakų kraštas. – Trakai [i. e. Vilnius], 2020. – P. 280–281.
6. Zajančkovskaja, Nadežda. Išleista knyga „Trakai. Karaimų pasaulis“: [apie 2022 m. gruodžio 7 d. Užutrakio dvaro sodybos rūmuose įvykusį unikalaus leidinio „Trakai. Karaimų pasaulis“ pristatymą]. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2023, saus. 6, p. 8.

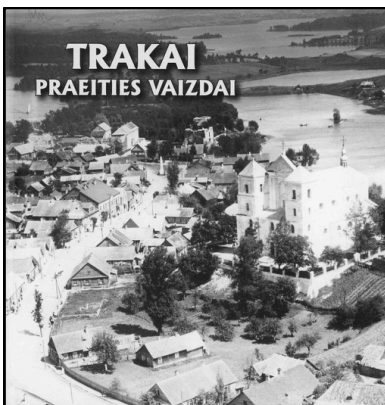
Literatūra ir šaltiniai

7. Zajančkovskaja, Nadežda. Karaimų tautos veidai pagal Nadeždą Zajančkovskaja: [pokalbis su Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijos archyvare Nadežda Zajančkovskaja apie išleistą leidinį „Trakai. Praeities veidai“ / kalbėjosi Juozas Vercinkevičius. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2013, rugpj. 9, p. 6; Prieiga per internetą:

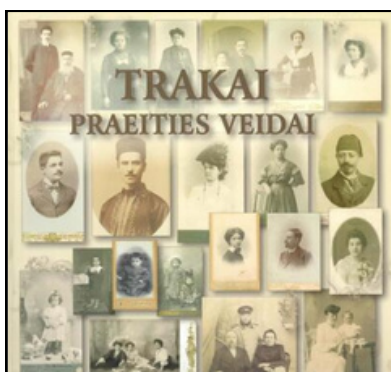
<https://www.traku-zeme.lt/>

[karaimu-tautos-praeities-veidai-pagal-nadezda-zajanckovskaja/](https://www.traku-zeme.lt/karaimu-tautos-praeities-veidai-pagal-nadezda-zajanckovskaja/).

8. Zajančkovskaja, Nadežda. Tarp knygų – dailės darbai: [pasakoja Lietuvos medicinos b-kos bibliotekininkė Nadežda Zajančkovskaja / užrašė] Rasa Pakalkienė. – Portr. // Lietuvos žinios. – 2006, rugs. 30, p. 18.

Trakai. Praeities vaizdai = Trakai. Views of the past: [fotoalbumas] / sudarė [ir įžangą parašė] Nadežda Zajančkovskaja. – Vilnius, 2009.

Trakai. Praeities veidai: [nuotraukų albumas] /
[sudarė Nadežda Zajančkovskaja]. – Vilnius, 2013.

Trakai. Karaimų pasaulis / [sudarytoja
Nadežda Zajančkovskaja]. – Vilnius, 2022.

Elena Žilinskienė. Nuotr. iš:
<https://bit.ly/3Xh8Vjr>.

**ELENA ŽILINSKIENĖ (Kučinskaitė) –
bibliotekininkė, kultūros veikėja,
Garbės kraštotyrininkė.**

Gimė 1955 11 18 Tiltų kaime (Trakų r.).
Baigusi Vilniaus universiteto istorijos
fakulteto bibliotekininkystės ir bibliografijos
specialybę, 1978–1982 m. dirbo Trakų
viešojoje bibliotekoje vyresniąja bibliografe.
1982 m. grįžo gyventi ir dirbti į gimtuosius

Tiltus. Yra Trakų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Tiltų filialo
vedėja.

Bibliotekininkė domisi krašto istorija, etnine kultūra, fotografuoja.

2004 m. E. Žilinskienė išleido gausiai iliustruotą kraštotyros leidinį
„**Gimtieji Tiltai ir jų žmonės**“, kuriame supažindinama su etnografinio
Tiltų kaimo (Trakų r.) praeitimi ir dabartimi, įstaigų ir įmonių veikla, jų
kasdieniais darbais, kaimo kultūra. Leidinys skirtas Tiltų kaimo
230-osioms metinėms.

2015 m. išleista dar viena E. Žilinskienės knyga apie jos gimtąsias vietas
„**Tiltų krašto kaimai šimtmečių kaitoje**“ (2015). Rašant knygą remtasi
autentiškais kaimų gyventojų pasakojimais ir atsiminimais apie istorinius
įvykius, Pirmąjį ir Antrąjį pasaulinius karus, lenkų ir sovietinę okupacijas,
užrašyti vietovardžiai, apžvelgiama girininkijų, mokyklų, kultūros,
medicinos, pašto įstaigų veikla. Naudotasi knygomis ir periodinių leidinių
straipsniais, virtualioje erdvėje surasta informacija, tyrinėti Lietuvos
valstybės istorijos archyvai. Knyga iliustruota autorės ir kitų fotografų,
taip pat asmeninių gyventojų archyvų nuotraukomis.

2023 m. Trakuose išleista E. Žilinskienės knyga „**Pasivaikščiojimas po
senąjį dzūkų kaimą Tiltų krašte**“. Tai leidinys apie Tiltų krašto
etnokultūrinį materialųjį ir nematerialųjį paveldą. Informacija rinkta
Trakų rajono Lieponių, Kalvių, Klepočių, Vaikštenių, Tiltų kaimuose.

Remiantis XX a. vietos gyventojų autentiškais pasakojimais, aprašyta žmonių gyvenamoji aplinka (sodybos, pastatai, maisto gaminimas), kasdieniai darbai (žemdirbystė ir gyvulininkystė), tradiciniai amatai, šventės, papročiai ir jų pokyčiai. Pateikiamas tarmiškų žodžių ir svetimybų žodynėlis, dainų tekstai. Knyga iliustruota fotografijomis ir dailės kūrinių nuotraukomis.

Knygoje „**Tai buvo mūsų kelias: Trakų krašto knygnešiai ir daraktoriai**“ (2004) spausdinamas E. Žilinskienės straipsnis „Daraktorinės mokyklos Tiltų ir Lieponių kaimuose XX a. pradžioje“ (p. 41–45).

E. Žilinskienė daug rašo kraštotyros tema Trakų rajono spaudoje ir kituose leidiniuose.

Yra parengusi nemažai kraštotyros darbų, kurie saugomi Tiltų bibliotekoje: „Kalvių kaimo etnografinis ansamblis“ (1998), „Tiltų kaimo poetas Vytautas Vilkišius“ (1998), „Toli nuo Tėvynės: tremtinių atsiminimai“ (1999), „Tiltų kaimo istorija: XVIII–XX a.“ (2000, prieinamas „Vilnijos vartuose“), „Gimtasis kraštas istorijos vingiuose: Kalvių, Klepočių, Naujienu, Vaikštenių kaimų nematerialaus kultūros paveldo tyrinėjimai“ (2006), „Tradicionis Tiltų kaimo gyventojų maistas“ (2007, prieinamas „Vilnijos vartuose“), „Žmogus ir gyvenamoji aplinka: sodyba, pirkia, ūkiniai pastatai, kiemai, darželis; papročiai ir prietarai“ (2007, prieinamas „Vilnijos vartuose“). 2000 m. E. Žilinskienės kraštotyros darbas „Tiltų kaimo istorija XVIII–XX a.“ buvo eksponuotas Lietuvos respublikos kraštotyros draugijos X suvažiavimo parodoje ir gerai įvertintas.

2000 m. už kraštotyros darbą „Tiltų kaimo istorija XVIII–XX a.“ Tiltų bibliotekos vedėjai E. Žilinskienei buvo suteiktas Garbės kraštotyryninkės vardas. 2006 m. už „bendrosios gyventojų kultūros vystymą, etnokultūros tradicijų puoselėjimą bei kultūrinių iniciatyvų įgyvendinimą“ Trakų rajono savivaldybė apdovanojo bibliotekininkę Kunigaikščio Vytauto Didžiojo nominacija – II laipsnio diplomu ir medaliu.

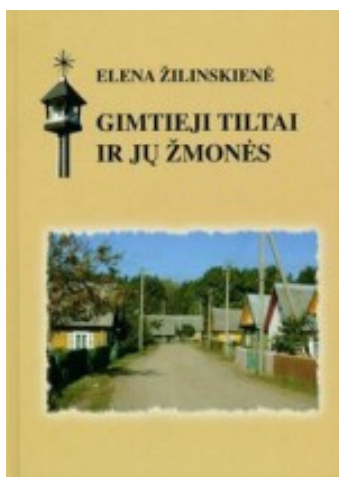
Literatūra ir šaltiniai

1. Išleista knyga apie etnografinį Tiltų kaimą: [apie Tiltų kaimo bibliotekos vedėjos E. Žilinskienės išleistą knygą „Gimtieji Tiltai ir jų žmonės“ (2004), kurioje skelbiama kraštotyrinė medžiaga apie Tiltus bei aplinkinius kaimus nuo XVII amžiaus iki šių dienų]. / „Galvės“ inf. – Nuotr. // Galvė (Trakų r.). – 2004, liep. 23, p. 8.
2. Laurinavičius, Jonas. „Gimtieji tiltai ir jų žmonės“. – Rec. leid.: Gimtieji Tiltai ir jų žmonės / Elena Žilinskienė. Vilnius: Laiko spalvos, 2004 // Laurinavičius, Jonas. Atminties ženklai. – Kaunas, 2013. – P. 265.
3. Pulokienė, Julija: [apie knygos autorę Eleną Žilinskienę]. – Portr. // Žilinskienė, Elena. Gimtieji Tiltai ir jų žmonės. – Vilnius, 2004. – P. 8–9.
4. Zakarevičiūtė, Jolanta. Pasivaikščiojimai po Tiltų kraštą: Trakai: [apie Trakų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Tiltų padalinį, itin daug dėmesio skiriantį kraštotyros darbui, 2023 m. vykdytą Lietuvos kultūros tarybos ir Trakų rajono savivaldybės finansuotą projektą „Pasivaikščiojimas po senąjį dzūkų kaimą Tiltų krašte“ ir išleistą bibliotekininkės Elenos Žilinskienės sudarytą to paties pavadinimo knygą]. – Iliustr. // Tarp knygų. – 2024, Nr. 1 (sausis), p. 40.
5. Zakarevičiūtė, Jolanta. Pristatyta trečioji knyga apie Tiltų kraštą. Trakai.lt [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-04-11]. Prieiga per internetą: <https://www.trakai.lt/naujienos/6178/pristatyta-trecioji-knyga-apie-tiltu-krasta:4040>.
6. Žemaitis, Vytautas. Iš šimtmečių glūdumos prikeltas Tiltų kraštas: [apie Tiltų kaimo bendruomenės namuose vykusį Tiltų bibliotekos vedėjos E. Žilinskienės knygos „Tiltų krašto kaimai šimtmečių kaitoje“ (2015) pristatymą]. – Iliustr. // Galvė (Trakų r.). – 2016, vas. 26, p. 5, 7.
7. Elena Žilinskienė (Kučinskaitė). Vilnijos vartai.lt [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-02-22]. Prieiga per internetą: <https://www.vilnijosvartai.lt/personalijos/elena-zilinskiene/>.

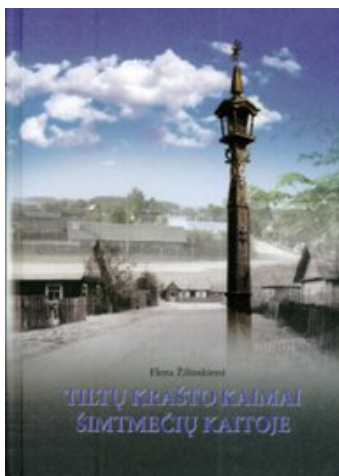
Literatūra ir šaltiniai

8. Žilinskienė, Elena. Nauja knyga apie Tiltų krašto kaimus: [apie Trakų viešosios bibliotekos Tiltų filialo vedėjos E. Žilinskienės naujai išleistą knygą „Tiltų krašto kaimai šimtmečių kaitoje“ (2015) ir jos pristatymą, Tiltų kultūros centre]. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2016, vas. 19, p. 9; Prieiga per internetą: <https://www.traku-zeme.lt/nauja-knyga-apie-tiltu-krasto-kaimus/>.

9. Žilinskienė, Elena. „Pasivaikščiojimas po senąjį dzūkų kaimą Tiltų krašte“: [apie Tiltų bibliotekos kraštotyros veiklą, 2023 m. vykdytą kultūros projektą „Pasivaikščiojimas po senąjį dzūkų kaimą Tiltų krašte“ ir to paties pavadinimo E. Žilinskienės knygą]. – Iliustr. // Trakų žemė. – 2023, gruod. 15, p. 7.

Žilinskienė, Elena. Gimtieji Tiltai ir jų žmonės. – Vilnius, 2004.

Žilinskienė, Elena. Tiltų krašto kaimai šimtmečių kaitoje. – Trakai, 2015.

Žilinskienė, Elena. Pasivaikščiojimas po senąjį dzūkų kaimą Tiltų krašte. – Trakai, 2023.

Ukmergės rajonas

Sigita Astikienė.
Nuotr. iš asmeninio
archyvo

SIGITA ASTIKIENĖ (Steponavičiūtė) – humanitarinių mokslų daktarė, bibliotekininkė, kraštotyrininkė.

Gimė 1985 08 31 Panevėžyje, augo ir mokėsi Ukmergėje. Studijavo kultūros vadybą Vilniaus universitete. 2008 m. baigusi studijas grįžo į Ukmergę ir įsidarbino Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito viešojoje bibliotekoje (Ukmergės SVB). Dirbo beveik visuose šios įstaigos skyriuose. 2018 m. baigė Lyginamųjų kultūros studijų magistro programą

Vytauto Didžiojo universitete (VDU). Baigiamojo

magistro darbo tema – „Ukmergės rajono bibliotekininkų gyvenimo pasakojimų ypatumai“. Buvo VDU Etnologijos krypties doktorantė ir 2022 m. pabaigoje apgynė disertaciją „Kultūros darbuotojų bendruomenės ir jų tradicijos XX a. viduryje – XXI a. pradžioje“ bei gavo humanitarinių mokslų daktarės laipsnį. 2016–2023 m. dirbo Ukmergės SVB Bibliografijos ir kraštotyros skyriaus vedėja, nuo 2023 m. pradžios iki liepos mėnesio ėjo Kraštotyros ir fondų valdymo skyriaus vedėjos pareigas. 2023 m. liepos 3 d. pradėjo eiti Ukmergės SVB direktorės pareigas.

S. Astikienė sudarė leidinį „**Atminties erdvės ir ženklai Ukmergėje**“ (2019). Jame lygiagrečiai lietuvių ir anglų kalbomis (vertėja Vitalija Juknevičienė) rašoma apie asmenybes, kurių atminimas pagerbtas Ukmergėje joms skirtomis memorialinėmis lentomis ar paminklais.

Leidinyje pateikiama informacijos apie 14 mieste įamžintų asmenybių: 1857 m. Ukmergėje gimusį fabrikantą, mecenatą, visuomenės veikėją Chaimą Frenkelį, čia tarpukariu gyvenusią teisininkę ir istorikę Jonę Deveikę (Deveikytę)-Navakienę, advokatą, pirmąjį miesto burmistrą Boleslovą Dirmantą, filologą Chackelį Lemcheną, 1894 m. Ukmergėje gimusį biologą Solomoną (Šliomą) Levitą ir kt. Leidinys iliustruotas sudarytojos ir Ritos Adomonytės nuotraukomis.

S. Astikienė yra sudariusi leidinį „**Vladas Šlaitas: bibliografija 2005–2020 m.**“ (2020), skirtą kraštiečio poeto 100-osioms gimimo metinėms. Yra parašiusi bibliografijos pratarbę. Šis leidinys pratęsė 2005 m. išleistą Ukmergės SVB bibliografės Stanislavos Talutytės sudarytą bibliografijos rodyklę „**Vladas Šlaitas: 1920–1995**“, kuri apėmė 1937–2005 metus.

Dr. S. Astikienė sudarė leidinį „**Biblioteka: neišgalvotos istorijos: Ukmergės rajono bibliotekininkų prisiminimai: skiriama Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito bibliotekos 100 metų jubiliejui (1922–2022)**“ (2022). Kaip rašoma leidinio sudarytojos įžanginiame žodyje, „minint bibliotekos šimtmetį, į nueitą kelią žvelgiama per bibliotekininkų pasakojimų prizmę“, „[...] bibliotekos darbuotojų prisiminimai yra patys tikriausi ir svarbiausi kolektyvinės atminties liudijimai, galintys atskleisti bibliotekos, bibliotekininko darbo bei kultūrinės aplinkos pokyčius Lietuvoje“ (p. 6). Knyga iliustruota Ukmergės bibliotekininkų Ramundos Misiūnienės ir Lolitos Gričinionės popieriaus karpiniais.

S. Astikienė dalyvavo Vilniaus apskrities bibliotekų kraštotyros projekte „Vilnijos vartai“. Rengė tekstus „Vilnijos vartų“ svetainei apie Ukmergės rajono vietas ir šiam kraštui nusipelnčius žymius žmones. Svetainėje „Bičių korys. Bendruomenių kraštotyra“ pateikiamas S. Astikienės parengtas darbas „Iš Ukmergės rajono bibliotekininkų prisiminimų“.

Bibliotekininkė domisi profesinėmis naujovėmis, Lietuvos bibliotekų istorija, tradicijomis, kultūros gyvenimo aktualijomis. Žurnaluose „Res humanitariae“, „Lituanistica“, „Kultūros barai“ ir kt. S. Astikienė išspausdino daugiau kaip 10 mokslinių ir mokslo populiarinimo straipsnių, skirtų Lietuvos ir Ukmergės kultūrinio gyvenimo analizei, kultūros darbuotojų ir bibliotekininkų bendruomenių ypatumams. Ukmergės rajono spaudoje rašo apie Ukmergės biblioteką, kraštietį rašytoją Vladą Šlaitą ir kt. temomis.

Dr. S. Astikienė dalyvauja su pranešimais Lietuvoje ir užsienio šalyse (Latvijoje, Lenkijoje) vykstančiuose moksliniuose renginiuose. Ji yra Lietuvos bibliotekininkų draugijos narė ir Ukmergės skyriaus pirmininkė, Ukmergės rajono savivaldybės etninės kultūros globos tarybos narė, Deltuvos kultūros almanacho „Eskizai“ redakcinės kolegijos narė.

2019 m. Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė apdovanojo padėkomis aktyviausius akcijos „Knygų Kalėdos“ atstovus, tarp kurių buvo ir tuometinė Ukmergės Vlado Šlaito viešosios bibliotekos Bibliografijos ir kraštotyros skyriaus vedėja Sigita Astikienė.

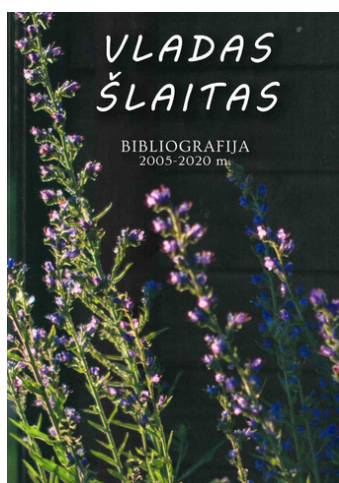
2022 m. S. Astikienė gavo LR kultūros ministro Simono Kairio padėką už profesionalų darbą, įgyvendinant kraštotyros plėtrai reikšmingas iniciatyvas.

Literatūra ir šaltiniai

1. Viešoji biblioteka turės naują direktorę [Sigitą Astikienę] / UŽ inf. // Ukmergės žinios. – 2023, birž. 9, p. 2.
2. Zimblienė, Daiva. Ukmergės Vlado Šlaito viešoji biblioteka turi naują direktorę. Ukmergės rajono savivaldybė [interaktyvus]. 2023 [žiūrėta 2023-11-11]. Prieiga per internetą: <https://www.ukmerge.lt/naujienos/ukmerges-vlado-slaito-viesoji-biblioteka-turi-nauja-direktore/>.

Atminties erdvės ir ženklai Ukmergėje / [sudarytoja Sigita Astikienė]. – Ukmergė, 2019.

Vladas Šlaitas (1920–1995): 100-osioms gimimo metinėms: [bibliografija, 2005–2020 m.] / [sudarė Sigita Astikienė]. – [Ukmergė], 2020.

Biblioteka: neišgalvotos istorijos: Ukmergės rajono bibliotekininkų prisiminimai: skiriama Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito bibliotekos 100 metų jubiliejui (1922–2022) / [sudarė Sigita Astikienė]. – Ukmergė, 2022.

Albina Katinaitė-Navickienė.
1989 m. Nuotr. Fausto
Augustino. Iš kn.:
Kraštotylininkė
Albina Katinaitė-Navickienė:
bibliografijos rodyklė. –
Ukmergė, 2007, p. 24.

ALBINA KATINAITĖ-NAVICKIENĖ – bibliotekininkė, pedagogė, žurnalistė, Garbės kraštotylininkė.

Gimė 1935 10 30 Slabados kaime (Ukmergės r.). Baigusi Lyduokių septynmetę mokyklą, mokėsi Ukmergės pedagoginėje mokykloje, vadinamoje Ukmergės mokytojų seminarija, įgijo pradinį klasių mokytojos kvalifikaciją. 14 metų dirbo Vievio rajono (dabar – Elektrėnų savivaldybės) Pastrėvio septynmetės mokyklos pradinį klasių mokytoja. Grįžusi į gimtinę, ilgą laiką dirbo Nuotekų kaimo bibliotekoje. Apsigyveno

Lyduokiuose. Nuo 1971 m. spalio, baigusi bibliotekininkų kursus Ukmergės rajoninėje bibliotekoje, dirbo Juodausių kaimo (vėliau pavadinta Jogvilų, Ukmergės r.) bibliotekos vedėja. 1974 m. gegužę biblioteka perkelta į Nuotekų pradinės mokyklos patalpas. Ilgą laiką dirbo Nuotekų kaimo bibliotekos vedėja (dabar tai yra Ukmergės Vlado Šlaito bibliotekos Lyduokių filialo Nuotekų kaimo knygų išdavimo punktas).

A. Katinaitė-Navickienė yra viena žymiausių Ukmergės rajono kraštotylininkų. Kartu su humanitarinių mokslų daktare Palmira Katinaite yra parengusi knygą „**Lyduokiai 1499–1999**“ (1999), skirtą miestelio 500 metų jubiliejui (prieinamas „Vilnijos vartuose“).

2013 m. A. Katinaitė-Navickienė išleido leidinį „**Lyduokių dvaras: istorijos fragmentai ir prisiminimai**“.

2008 m. buvo išleista kraštotylininkės sudaryta knyga „**Kolūkinio kaimo žaizdos: pirmųjų kolūkiečių prisiminimai**“. Joje pateikta daugiau kaip dešimt metų rinkta medžiaga apie sovietmečio terorą, kurį patyrė Lietuvos kaimas. Yra ir pačios knygos autorės prisiminimų apie tą gyvenimo laikotarpį (p. 91–95).

Knygos „**Kaimų istorijos**“ antroje dalyje (1997) spausdinamas A. Katinaitės-Navickienės straipsnis apie Skačiūnų dvarą (Ukmergės r.).

Nuo 1985 m. kraštotyrininkė bendradarbiauja su Ukmergės rajono spauda. Publikuoja straipsnius apie Lyduokių krašto praeitį ir jo žmones. Didžiuma publikacijų suregistruota jai skirtoje bibliografijos rodyklėje „Kraštotyrininkė Albina Katinaitė-Navickienė“ (2007), kuri apima 1985–2006 metus (prieinama „Vilnijos vartuose“).

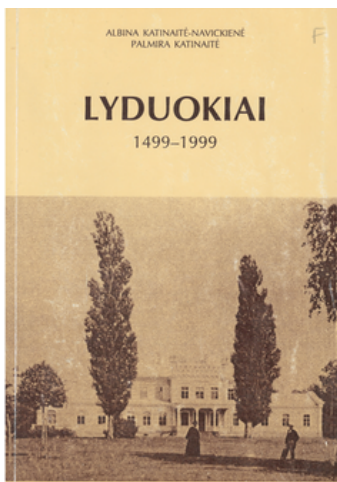
Nuo 1971 m. bibliotekininkė rinko ir tarmiškai užrašinėjo dainas, pasakojimus, atsiminimus, vietovardžius ir asmenvardžius, medžiagą apie krašto papročius, kaimo daraktorius, žolininkus, užkalbėtojus ir dievdirbius Juodausių, Nuotekų, Inkilų ir kituose kaimuose. Parengė du tomos darbo „Senieji kaimai ir jų vietovardžiai“ (1988), savo, t. y. „Navickienės-Katinaitės Albinos šeimos istoriją“ (1997), užrašė savo mamos, Apolonijos Katinienės (g. 1902), atsiminimų, parengė kraštotyros darbą „Onos Greinienės šeimos istorija“ (1998), tarmiškai užrašytą „Ukmergės krašto liaudies medicina“ (2000) ir kt. Užrašė Sibiro tremtinių atsiminimų, surinko medžiagos apie Lyduokių apylinkėse žuvusius partizanus. Parengė Lyduokių apylinkės kultūrinių paminklų aprašus.

A. Katinaitė-Navickienė yra Tėviškės pažinimo draugijos narė, Nuotekų etnografinio ansamblio „Senovės aidai“ įsteigėja, vadovė ir dalyvė.

A. Katinaitė-Navickienė yra pelniusi ne vieną apdovanojimą už savo veiklą ir publikacijas. Lietuvos kraštotyros draugija jai suteikė Garbės kraštotyrininkės vardą.

Literatūra ir šaltiniai

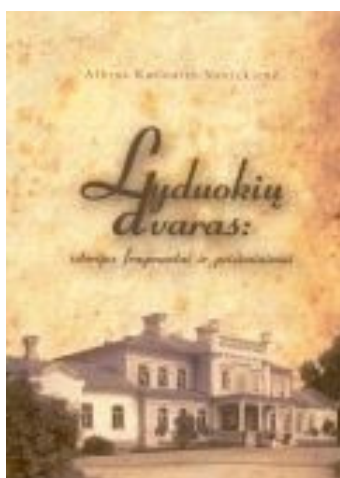
1. Iš kraštotyrininkės Albinos Navickienės aruodų: [apie Ukmergės rajone Lyduokiuose gyvenančią kraštotyrininkę Albiną Katinaitę-Navickienę]. – Iliustr. // Eskizai. – 2013, Nr. 13, p. 190–191.
2. Katinaitė-Navickienė, Albina. Mano turtas – pilnėjantis kraštotyros aruodas. – Iliustr. // Bibliotekų darbas. – 1990, Nr. 9, p. 9.
3. Katinaitė-Navickienė, Albina. Neužmirštami laikai ir žmonės: [apie darbą Nuotekų bibliotekoje] // Gimtoji žemė (Ukmergės r.). – 1996, bal. 6, p. 3.
4. Kraštotyrininkė Albina Katinaitė-Navickienė: bibliografijos rodyklė / sudarė Janina Baškauskienė. – Ukmergė, 2007. – 46 p.: iliustr. (Prieinama „Vilnijos vartuose“).
5. Albina Navickienė: [biografija]. – Portr. // 100 tėviškės žinovų. – Vilnius, 2001. – P. 72.
6. Račkauskas, Kazimieras. Įprasmintas Albinos Navickienė vaisingas darbas: [apie Ukmergės krašto kraštotyrininkę, žurnalistę ir jos knygas] // Račkauskas, Kazimieras. Europoje su savo kraičiu. – Vilnius 2015. – P. 448.

Katinaitė-Navickienė, Albina, Katinaitė, Palmira.
Lyduokiai, 1499–1999. – Vilnius, 1999.

Kolūkinio kaimo žaizdos: pirmųjų kolūkiečių
prisiminimai / [sudarė Albina Katinaitė-Navickienė. –
Ukmergė, 2008.

Katinaitė-Navickienė, Albina. Lyduokių dvaras:
istorijos fragmentai ir prisiminimai. – Ukmergė, 2013.

Zita Kriauciūnienė.
Nuotr. iš:
<https://bit.ly/3z6Dmke>.

ZITA KRIAUCIŪNIENĖ (Zarembaitė) – pedagogė, kraštotyrininkė.

Gimė 1935 05 13 Piliakiemio kaime (Giedraičių vlsč., Ukmergės apskr., dabar Molėtų r.). Nuo 1955 m. studijavo tuometiniame Vilniaus pedagoginiame institute lietuvių kalbą ir literatūrą. 1960 m. pradėjo dirbti lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja Ukmergės rajono Želvos vidurinėje mokykloje. Vėliau dirbo užklasinio darbo organizatore, 1976–1991 m. buvo šios mokyklos direktorė. Nuo 1997 m. pradėjo vadovauti mokyklos muziejui.

Z. Kriauciūnienė yra išleidusi keletą knygų apie Želvą. Daugumą jų parengė su dukra, taip pat Želvos vidurinės mokyklos (dabar – gimnazija) pedagoge, Rasa Povyliene (apie ją žr. toliau). Kraštotyrininkės užmezgė ryšius su čia gimusiais ir po pasaulį išsibarsčiusiais kraštiečiais ar jų giminėmis.

Jūdviejų parengtoje knygoje „**Pasakojimai apie Želvą**“ (2005, prieinamas „Vilnijos vartuose“) aprašoma miestelio istorija nuo kūrimosi ištakų iki šių dienų, pateikiama bažnyčios, mokyklos bei kitų įstaigų istorija, supažindinama su mažąja Želvos architektūra. Pristatomos neeilinės šio krašto asmenybės, savo darbais žinomos ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje. Pateikiama senųjų želviškių atsiminimų apie Želvos krašto vietovardžių (kaimų, pievų, kalvų, upeliukų ir kt.) kilmę. Yra straipsnelis apie Želvą anglų kalba (p. 117–119).

Nedidelės apimties leidinys „**Kai nebelieka net vardų...**“ (2009) supažindina su žydų istorijos ir kultūros pėdsakais Želvoje.

Knygelėje „**Senieji Želvos krašto kaimai**“ (2012) aprašytos buvusio Želvos valsčiaus (1919–1921, 1923–1950 m.) 116-os gyvenamųjų vietovių trumpos istorijos. Pateikiama vietinių gyventojų atsiminimų.

Ypač turininga, daugiau kaip 400 puslapių apimties Z. Kriaučiūnienės ir R. Povylienės knyga „**Želvos kraštas: istorija ir žmonės**“ (2014). Išleisti taip pat leidiniai „**Antrasis medžio gyvenimas: Želvos krašto medinė architektūra**“ (2011), „**Želvos kraštas senose fotografijose**“ (2016), „**Želvos legendos**“ (2017), „**Dešimt turistinių maršrutų po Želvos kraštą: Keliautojo gidas**“ (2018).

Su anūke Gabriele Povyliūte Z. Kriaučiūnienė parengė tremtinių atsiminimų knygą „**Kai tėvynė buvo toli...**“ (2015) apie Želvos krašto gyventojų trėmimus 1941–1952 m.

Pora leidinių skirta Želvos mokyklai ir jos muziejui: „**Kviečiame į Želvos vidurinės mokyklos muziejų**“ (2003), „**O širdy dar skambučiai aidi...: knyga skiriama Želvos mokyklos 100-osioms metinėms ir jos muziejaus 50-mečiui**“ (2008).

Kraštotyrininkė išleido gimtojo kaimo atminimui skirtus leidinius: „**Piliakėmis: skiriu šviesiam savo tėvelių Antano ir Elenos atminimui**“ (2001) ir „**Piliakiemių istorijos**“ (2010).

Knygoje „**Žemė prašo nepamiršti vardų**“ (2019) spausdinama Z. Kriaučiūnienės ir R. Povylienės atsiminimų ištrauka apie Pašilinkų viensėdį ir Pašiaudinės vienkiemį.

Ukmergės rajono spaudoje yra Z. Kriaučiūnienės straipsnių kraštotyros tema.

Z. Kriaučiūnienė yra 1990 m. Rytų Aukštaitijos literatų konkurso laureatė, apdovanota II laipsnio diplomu. 2012 m. pelnė Vilniaus apskrities Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino apdovanojimų komiteto padėką už pasiekimus žmogiškojo kapitalo ugdymo srityje. Yra gavusi Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Ukmergės ir Molėtų rajonų savivaldybių padėkas.

2013 m. Z. Kriaučiūnienei ir jos dukrai Rasai Povylienei buvo įteikta literatūrinė Vlado Šlauto premija, skirta už kraštotyros knygas „O širdy dar skambučiai aidi...“ (2008), „Kai nebelieka net vardų...: žydų istorijos ir kultūros pėdsakai Želvoje“ (2009), „Antrasis medžio gyvenimas: Želvos krašto medinė architektūra“ (2011), „Senieji Želvos kaimai“ (2012). 2019 m. Ukmergės rajono savivaldybės tarybos sprendimu „už istorinės atminties puoselėjimą ir perteikimą jaunajai kartai, švietėjišką veiklą, tolerancijos sklaidą, kilnius darbus Ukmergės kraštui“ Zitai Kriaučiūnienei suteiktas Ukmergės rajono garbės piliečio vardas.

Literatūra ir šaltiniai

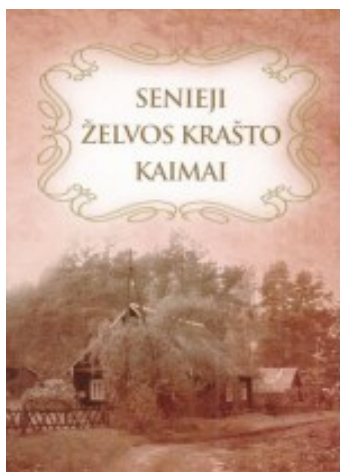
1. Autorių žodis. – Portr. // Kriaučiūnienė, Zita, Povylienė, Rasa. Pasakojimai apie Želvą. – Ukmergė, 2005. – P. 123.
2. Zita Kriaučiūnienė. Vilnijos vartai.lt [interaktyvus]. 2023 [žiūrėta 2023-10-26]. Prieiga per internetą: <https://www.vilnijosvartai.lt/personalijos/zita-kriauciuniene/>.
3. Kriaučiūnienė, Zita. Apie tai, kas padeda gyventi...: [pokalbis su kraštiete pedagoge, muziejininke, Ukmergės rajono garbės piliete Zita Zarembaite-Kriaučiūniene] / [kalbėjosi] Jolanta Matkevičienė. – Iliustr. // Vilnis (Molėtų r.). – 2021, rugs. 7, p. 5.
4. Kriaučiūnienė, Zita. Pirmoji kelionė namo: [Želvoje (Ukmergės r.) gyvenanti autorė, du dešimtmečius renkanti ir viešinti Želvos žydų istoriją, pasakoja savo šeimos istoriją, apie žydų pagalbą jų šeimai]. – Iliustr. // Gimtoji žemė (Ukmergės r.). – 2021, rugs. 22, p. 3.

Literatūra ir šaltiniai

5. Krikštaponytė, Eglė. Premija – šeimyniniam duetui už meilę Želvos kraštui: [Literatūrinė Vlado Šlaito premija įteikta Želvos vidurinės mokyklos pedagogėms mamai ir dukrai – Zitai Kriaučiūnienei ir Rasai Povylienei]. – Iliustr. // Gimtoji žemė (Ukmergės r.). – 2013, gruod. 3, p. 1, 4.
6. Literatūrinės Vlado Šlaito premijos laureatai: 2013 m. – Zita Kriaučiūnienė ir Rasa Povylienė. Ukmergės Vlado Šlaito viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2020. Prieiga per internetą: <https://ukmergesvb.lt/lt/krastotyra/virtuali-paroda-v-slaitui/literaturine-vlado-slaito-premija/>.
7. Šantarienė, Vaidotė. Iškilmingai pasveikinta Garbės pilietė: [pedagogė, Ukmergės krašto istorijos puoselėtoja Zita Kriaučiūnienė]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2019, birž. 4, p. 1–2.
8. Šantarienė, Vaidotė. Nuopelnai įvertinti literatūrinė premija: [Vlado Šlaito premija įteikta mamai ir dukrai Zitai Kriaučiūnienei ir Rasai Povylienei]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2013, gruod. 3, p. 1, 8.

Kriaučiūnienė, Zita, Povylienė, Rasa. Pasakojimai apie Želvą. – Ukmergė, 2005.

Senieji Želvos krašto kaimai / [parengė Zita Kriauciūnienė ir Rasa Povylienė]. – Ukmergė, 2012.

Kriauciūnienė, Zita, Povylienė Rasa. Želvos kraštas: istorija ir žmonės. – Ukmergė, 2014.

Rasa Povylienė.
Nuotr. iš: Pasakojimai
apie Želvą. – Ukmergė,
2005, III virš. p.

RASA POVYLIENĖ (Kriaučiūnaitė) – pedagogė, kraštotyrininkė.

Gimė 1969 06 27 Želvoje (Ukmergės r). 1992 m. baigė Vilniaus pedagoginio universiteto Lituanistikos fakultetą. Nuo 1992 m. rugsėjo – Želvos vidurinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja, nuo 1997 m. – vyresnioji mokytoja, nuo 2001 m. – mokytoja metodininkė, nuo 2007 m. – Želvos gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja ekspertė.

Kartu su mama, pedagoge Zita Kriaučiūniene tvarko ir kuria Želvos gimnazijos muziejų. Jos užmezgė ryšius su čia gimusiais ir po pasaulį išsibarsčiusiais kraštiečiais ar jų giminėmis.

R. Povylienė su Z. Kriaučiūniene yra išleidusios nemažai knygų apie Želvą. 2005 m. išleisti „**Pasakojimai apie Želvą**“. Knygoje aprašoma miestelio istorija nuo kūrimosi ištakų iki šių dienų, pateikiama bažnyčios, mokyklos bei kitų įstaigų istorija, supažindinama su mažąja Želvos architektūra. Pristatomos neeilinės šio krašto asmenybės, savo darbais žinomos ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje. Pateikiama senųjų želviškių atsiminimų apie Želvos krašto vietovardžių (kaimų, pievų, kalvų, upeliukų ir kt.) kilmę. Yra straipsnelis apie Želvą anglų kalba (p. 117–119).

Juodvi parengė leidinius „**O širdy dar skambučiai aidi...**“ (2008), „**Kai nebelieka net vardų...: žydų istorijos ir kultūros pėdsakai Želvoje**“ (2009), „**Senieji Želvos krašto kaimai**“ (2012), „**Želvos legendos**“ (2017). 2018 m. Z. Kriaučiūnienė ir R. Povylienė išleido nedidelės apimties leidinuką „**Dešimt turistinių maršrutų po Želvos kraštą: Keliautojo gidas**“ (2018). Knygoje „**Žemė prašo nepamiršti vardų**“ (2019) spausdinama Z. Kriaučiūnienės ir R. Povylienės atsiminimų ištrauka apie Pašilinkų viensėdį ir Pašiaudinės vienkiemį.

R. Povylienė rašo straipsnius lituanistinėmis ir informacinių technologijų temomis į leidinius „Dialogas“, „Gimtasis žodis“, skaito paskaitas konferencijose.

Želvos gimnazijoje kartą per mėnesį leidžiamas laikraštis „Jaunimėlis“. Rengiant laikraštį talkina moksleiviai, mokytojai, o šios veiklos koordinatore yra lietuvių kalbos mokytoja R. Povylienė. Siekiama, kad laikraštukas būtų kartu ir mokyklos metraštis: jame nuolat publikuojama informacija apie svarbiausius mokyklos įvykius, renginius, mokinių pasiekimus ir pan. Visi „Jaunimėlio“ numeriai saugomi gimnazijos muziejuje.

R. Povylienė yra internetinio žurnalo „Želvos krašto etnokultūros pėdsakais“ redaktorė.

Pedagogė yra aktyvi Želvos bendruomenės narė, Ukmergės rajono lietuvių kalbos mokytojų metodinio būrelio pirmininkė, Želvos parapijos šeimos centro vadovė ir tarybos narė.

2011 m. R. Povylienė buvo išrinkta geriausia Ukmergės rajono mokytoja. Pedagogės mokiniai iš Želvos gimnazijos yra laimėję ne vieną prizinę vietą Vilniaus universiteto (VU) Filologijos fakultete vykusiame 40-tajame respublikiniame Jaunųjų filologų konkurse. 2023 m. Želvos gimnazijos devintokų rengti kraštotyriminiai darbai konkursams „Šeimos istorija – mano istorija“ ir „Tautos dvasios beieškant“ įvertinti I laipsnio diplomais. Pastarajam konkursui mokinių grupė užrašė ir iliustravo senųjų Želvos laiptų istorijas. Mokinius kuravo ir konsultavo Želvos gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja R. Povylienė.

2013 m. Zitai Kriaučiūnienei ir jos dukrai, pedagogei, Rasa Povylienei buvo įteikta literatūrinė Vlado Šlaito premija, skirta už jūdviejų parengtas naujausias kraštotyrimines knygas „O širdy dar skambučiai aidi...“ (2008), „Kai nebelieka net vardų...“ (2009), „Antrasis medžio gyvenimas: Želvos krašto medinė architektūra“ (2011) ir „Senieji Želvos kaimai“ (2012).

Literatūra ir šaltiniai

1. Krikštaponytė, Eglė. Premija – šeimyniniam duetui už meilę Želvos kraštui: [apie Ukmergės Vlado Šlaito viešojoje bibliotekoje vykusį išeivijos poeto Vlado Šlaito atminimui skirtą renginį, kurio metu įteikta penkioliktoji Vlado Šlaito literatūrinė premija; ji paskirta Želvos vidurinės mokyklos pedagogėms – mamai ir dukrai Zitai Kriaučiūnienei ir Rasai Povylienei už knygas apie gimtąjį kaimą, jo žmones, papročius, senuosius architektūros paminklus]. – Iliustr. // Gimtoji žemė (Ukmergės r.). – 2013, gruod. 3, p. 1, 4.

2. Literatūrinės Vlado Šlaito premijos laureatai: 2013 m. – Zita Kriaučiūnienė ir Rasa Povylienė. Ukmergės Vlado Šlaito viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2020. Prieiga per internetą: <https://ukmergesvb.lt/lt/krastotyra/virtuali-paroda-v-slaitui/literaturine-vlado-slaito-premija/>.

3. Nemunaitienė, Vilma. Iš užmaršties prikėlė laiptų istorijas: [Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra pranešė, kad Želvos gimnazijos devintokų rengti kraštotyriminiai darbai konkursams „Tautos dvasios beieškant“ ir „Šeimos istorija – mano istorija“ įvertinti I laipsnio diplomais. Mokinius kuravo ir konsultavo Želvos gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja R. Povylienė ir ilgametė Želvos gimnazijos muziejaus vadovė, pedagogė Z. Kriaučiūnienė] // Ukmergės žinios. – 2024, saus. 5, p. 1, 7.

4. Pedagogė Rasa Povylienė: Tie, kurie liko mokykloje, yra ne mokytojai, o Mokytojai. Respublika.lt [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-02-19]. Prieiga per internetą: <https://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/interviu/pedagoge-rasa-povyliene-tie-kurie-liko-mokykloje-yra-ne-mokytojai-o-mokytojai/>.

5. Rasa Povylienė. Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija. [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-02-19]. Prieiga per internetą: https://www.vrk.lt/kandidatai-2023-sav?srcUrl=/rinkimai/1304/rnk1630/kandidatai/savKandidatasBiografija_rkndId-2425266.html.

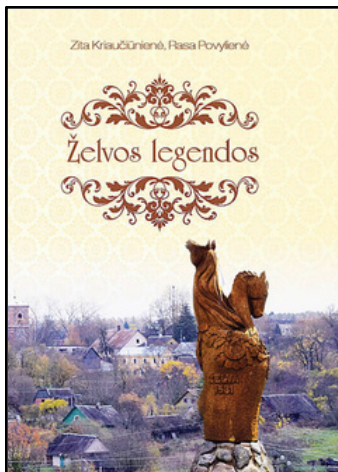
Literatūra ir šaltiniai

6. Šantarienė, Vaidotė. Vlado Šlaito premija – mamai ir dukrai: [apie premiją pelniusias Želvos vidurinės mokyklos pedagoges Z. Kriauciūnienę ir R. Povylienę, jų apdovanojimo renginį Ukmergėje] // XXI amžius. – 2014, saus. 31, p. 10.

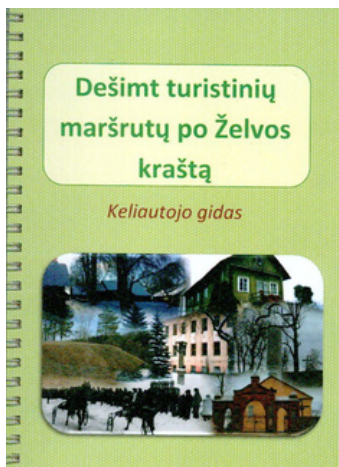
7. Tumaitė-Povilavičienė, Albina. Knyga, gimusi iš meilės: [apie Ukmergės rajono Želvos vidurinės mokyklos muziejaus vadovės Zitos Kriauciūnienės ir mokytojos Rasos Povylienės knygą „O širdy dar skambučiai aidi...“, skirtą mokyklos 100-osioms ir jos muziejaus 50-osioms metinėms]. – Iliustr. // Gintaro gimtinė. – 2009, spal. 1–31 (Nr. 4), p. 11.

Kai nebelieka net vardų...: žydų istorijos ir kultūros pėdsakai Želvoje / [parengė Zita Kriauciūnienė ir Rasa Povylienė]. – Ukmergė, 2009.

Želvos legendos / [sudarė Zita Kriaučiūnienė,
Rasa Povylienė]. – Ukmergė, 2017.

Dešimt turistinių maršrutų po Želvos kraštą:
Keliautojo gidas / Zita Kriaučiūnienė, Rasa Povylienė.
– Ukmergė, 2018.

Stanislava Talutytė. Nuotr. iš:
<https://bit.ly/47qWwhu>.

STANISLAVA TALUTYTĖ – bibliotekininkė, kraštotyrininkė.

Gimė 1956 01 13 Ukmergėje. 1974 m. baigusi Ukmergės II vidurinę mokyklą (dabar – Antano Smetonos gimnazija), Vilniaus universiteto Istorijos fakultete įgijo aukštos kvalifikacijos bibliotekininko-bibliografo specialybę. Baigusi studijas, 1979 m. pradėjo dirbti Šiaulių penktosios vidurinės mokyklos (dabar – Didždvario gimnazija) bibliotekoje.

1985 m. grįžo į Ukmergę ir pradėjo dirbti Centrinėje bibliotekoje (dabar Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito viešoji biblioteka, Ukmergės SVB). 1988 m. kurį laiką yra dirbusi direktoriaus pavaduotoja. Vėliau buvo perkelta į Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vyr. bibliotekininkės pareigas. Daug metų buvo Informacijos-bibliografijos skyriaus vyriausioji bibliografė. Dirbo Ukmergės SVB iki 2015 m.

2005 m. išleista S. Talutytės sudaryta bibliografijos rodyklė „**Vladas Šlaitas: (1920–1995)**“. Rodyklė apima 1937–2005 metus: nuo pirmųjų tuometinio Ukmergės A. Smetonos gimnazijos moksleivio Vlado Šlaito literatūrinių bandymų iki šių dienų publikacijų apie poetą. Knyga buvo išleista įgyvendinant Viešosios bibliotekos projektą dėl kraštiečio poeto Vlado Šlaito atminimo įamžinimo, suteikiant jo vardą Viešajai bibliotekai. Trejus metus trukęs projektas buvo skirtas paminėti poeto 85-erių metų sukaktį. Šis darbas buvo labai gerai įvertintas specialistų.

Su Rasa Griškevičiene parengė leidinį „**Poezijos atlaidai Žemaitkiemy...: Vlado Šlaito literatūriniai skaitymai**“ (2006).

2007 m. sudarė knygą „**Eik pas Moką pasimokyt...: Ukmergės krašto padavimai ir pasakojimai**“ (su Margarita Rokiene).

Ukmergės rajono spaudoje spausdinta S. Talutytės straipsnių apie Ukmergės knygnešius ir daraktorius, žymius kraštiečius.

S. Talutytė aktyviai dalyvavo Vilniaus apskrities bibliotekų kraštotyros projekte „Vilnijos vartai“. Rengė tekstus „Vilnijos vartų“ svetainei apie Ukmergės rajono vietas ir šiam kraštui nusipelnčius žymius žmones.

2010 m. S. Talutytė su Rita Adomonyte sudarė Ukmergės rajone gimusios pedagogės ir literatės „Leonoros Jankeliūnienės“ bibliografiją (prieinama „Vilnijos vartuose“).

2004 m. už Ukmergės SVB Informacijos-bibliografijos skyriaus veiklos organizavimą, naujų technologijų diegimą ir pritaikymą bei aukštą teikiamų paslaugų lygį S. Talutytei buvo suteiktas Ukmergės rajono geriausio metų bibliotekininko vardas. 2005 m. už bibliografijos rodyklės „Vladas Šlaitas (1920–1995)“ (2005) sudarymą S. Talutytė pelnė literatūrinę Vlado Šlaito premiją. 2006 m. Kaune, Vinco Kudirkos viešojoje bibliotekoje, vykusioje XII tradicinėje knygos šventėje „Knyga informacinėje visuomenėje: istorija ir dabartis“ S. Talutytės sudaryta bibliografijos rodyklė „Vladas Šlaitas“ (2005) buvo pripažinta aukštos bibliografinės kultūros leidiniu ir jo autorei įteiktas konkurso laureatės diplomai. 2009 m. Ukmergės rajone Siesikų dvare vykusiame renginyje buvo pagerbti ir apdovanoti geriausi rajono kultūros darbuotojai, tarp kurių – ir Vlado Šlaito viešosios bibliotekos Informacijos-bibliografijos skyriaus vyriausioji bibliografė S. Talutytė. 2013 m. ji gavo Lietuvos Vyriausybės ir Seimo padėką už knygų, kultūros ir žinių platinimą.

Literatūra ir šaltiniai

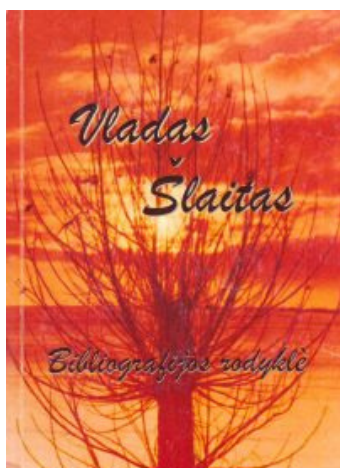
1. Bibliotekininkėms – Vyriausybės ir Seimo padėkos: [apie VAVB vykusią Jubiliatų šventę, kurios metu pagerbti geriausi Vilniaus ir Alytaus apskričių bibliotekininkai; tarp apdovanotųjų ir Ukmergės SVB vyr. bibliografė S. Talutytė, kuriai įteikta LR Ministro Pirmininko Algirdo Butkevičiaus padėka ir dovana – vardinis laikrodis už knygų, kultūros ir žinių platinimą] / UŽ inf. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2013, gruod. 10, p. 1–2.

Literatūra ir šaltiniai

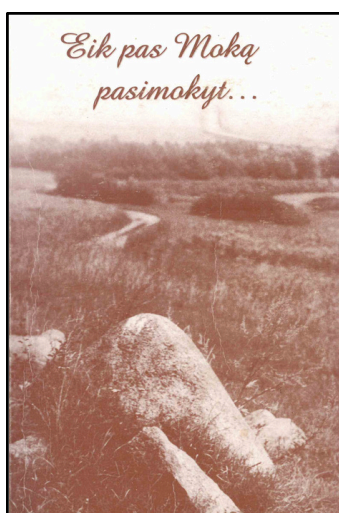
2. Literatūrinės Vlado Šlaito premijos laureatai: 2005 m. Stanislava Talutytė. Ukmergės Vlado Šlaito viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2020. Prieiga per internetą: <https://ukmergesvb.lt/lt/krastotyra/virtuali-paroda-v-slaitui/literaturine-vlado-slaito-premija/>.
3. Pagerbti kultūros darbuotojai: [apie Ukmergės rajone Siesikų dvare vykusį renginį, kurio metu pagerbti ir apdovanoti geriausi rajono kultūros darbuotojai, tarp kurių ir Ukmergės SVB vyr. bibliografė S. Talutytė] / „G. ž.“ inform. – Iliustr. // Gimtoji žemė (Ukmergės r.). – 2009, bal. 18, p. 3.
4. Šantarienė, Vaidotė. Atminty – laužai, dainos ir tautos vienybė: [apie 1991 metų Sausio 13-osios įvykius prisiminimais dalijasi ten dalyvavę ukmergiškiai, tarp jų ir bibliotekininkė S. Talutytė]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2015, saus. 13, p. 1, 7; Prieiga per internetą: <https://www.ukzinios.lt/archyvas/15677-atminty-lauzai-dainos-ir-tautos-vienybe>.
5. Stanislava Talutytė. Ukmergės Vlado Šlaito viešoji biblioteka [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-02-22]. Prieiga per internetą: <https://ukmergesvb.lt/wp-content/uploads/2020/12/talutyte.pdf>.
6. Ukmergiškei – laureatės diplomas: [apie Kaune, Vinco Kudirkos viešojoje bibliotekoje, vykusią XII tradicinę knygos šventę „Knyga informacinėje visuomenėje: istorija ir dabartis“, kurioje Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito viešosios bibliotekos vyr. bibliografės S. Talutytės sudaryta bibliografijos rodyklė „Vladas Šlaitas“ (2005) pripažinta aukštos bibliografinės kultūros leidiniu ir jo autorei įteiktas konkurso laureatės diplomas] / „U. ž.“ inform. // Ukmergės žinios. – 2006, geg. 25, p. 3.

Literatūra ir šaltiniai

7. Zimblienė, Daiva. Knygos – tarsi kaprizingos damos: joms reikia dėmesio: [pokalbyje apie knygas Ukmergės SVB vyr. bibliografe S. Talutyte dalijasi mintimis apie knygu prieziura]. – Iliustr. // Lietuvos rytas. – 2012, birž. 11, priedas „Vartai“, p. 10–11.

Vladas Šlaitas (1920–1995): bibliografijos rodyklė / sudarė Stanislava Talutyte. – Ukmergė, 2005.

Eik pas Moką pasimokyt...: Ukmergės krašto padavimai ir pasakojimai / [sudarė Stanislava Talutyte, Margarita Rokienė]. – Ukmergė, 2007.

Genė Vaitkūnienė. Nuotr. iš asmeninio archyvo.

GENĖ VAITKŪNIENĖ (Urbanavičiūtė) – bibliotekininkė, kraštotyrininkė.

Gimė 1961 01 02 Šventupėje (Ukmergės r., Vidiškių seniūnija). 1979–1984 m. studijavo bibliotekininkystę Vilniaus universitete, buvo pasirinkusi vaikų bibliotekos specializaciją. 1984 m. rugpjūčio 1 d. pradėjo dirbti tuometinės Ukmergės centrinės bibliotekos (dabar – Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito viešoji biblioteka, Ukmergės SVB) Skaitytojų aptarnavimo

skyriuje. Nuo 1987 m. – Vaikų literatūros skyriaus vedėja. Dirbdama su vaikais, subūrė lėlių teatrą. Vėliau pusantrų metų dirbo Ukmergės SVB direktoriaus pavaduotoja. 1990 m. rugsėjį pradėjo dirbti Ukmergės rajono Vidiškių bibliotekoje. Čia įkūrė vaikų lėlių teatrą. Su vaikais dalyvavo įvairiuose konkursuose, kūrybiniuose užsiėmimuose, parodose. Nuo 2007 m. G. Vaitkūnienė yra Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito viešosios bibliotekos Šventupės kaimo padalinio vyresnioji bibliotekininkė.

G. Vaitkūnienė visuomet daug dėmesio skiria kraštotyros darbui. Artėjant Vidiškių mokyklos, bažnyčios ir miestelio jubiliejui bibliotekininkė išleido knygelę „**Vidiškių parapija: Vidiškių Švč. Trejybės bažnyčiai – 150 metų**“ (2003, prieinamas „Vilnijos vartuose“). Knygoje rašoma apie Vidiškių krašto praeitį ir dabartį. Pateikiama informacijos apie Vidiškių miestelio ir Šventupės (Šventupio) dvarą, išnykusius Vidiškių parapijos kaimus, archeologijos paminklus, vietovardžius, Vidiškių bažnyčią, jos kunigus, vyskupo Motiejaus Valančiaus viešnagę Vidiškiuose. Rašoma apie Vidiškių krašto laidojimo papročius, kultūrinį gyvenimą, seniūniją, mokyklą, biblioteką ir kt. Pateikiamas literatūros ir šaltinių sąrašas.

2013 m. G. Vaitkūnienė parengė Ukmergės rajono savivaldybės finansuojamą Etninės kultūros globos programos projektą, pagal kurį buvo išleista labai turininga ir vertinga jos mamos,

Vandos Buteikytės-Urbanavičienės, gimusios Ukmergės apskrityje, Deltuvos valsčiuje, Obelių kaime, knyga „**Pro Usioginę, vieškeliu – tolin...: Vandos Buteikytės-Urbanavičienės ... gyvenimo biografija, prisiminimai ir to laiko papročiai**“. Knygą sudarė G. Vaitkūnienė.

2016 m. Šventupėje įsikūrusiai UAB „Ukmergės melioracija“ minint jubiliejų, G. Vaitkūnienė parengė melioratorių atsiminimų knygą „**Kaip gyveni, Ukmergės melioratoriai: Ukmergės melioracijai – 60**“. Joje aprašyta įmonės istorija. Didžiąją leidinio dalį sudaro 50 įmonės darbuotojų ir veteranų atsiminimai.

2017 m., vykdant Šventupės kaimo bendruomenės parengtą projektą, kartu su Emilija Vėbriene sudarė šventupiečių kūrybos rinktinę „**Ant Šventosios upės kranto**“ (2018).

2018 m. vykdant projektą, skirtą Lietuvos valstybės šimtmečiui, G. Vaitkūnienė trejus metus rengė kalendorius: „Šventupės dvaro istorijos: 2019 metų kalendorius“, „Vidiškių krašto istorijos ir legendos: 2021 metų kalendorius“, „Šventupės dvaras. Krašto istorijos ir legendos: 2022 metų kalendorius“. Kasmet rinko informaciją, pati maketavo ir spausdino kalendorius paprastu spausdintuvu.

Ukmergės rajono spaudoje yra daug G. Vaitkūnienės straipsnių kraštotyros tema. Bibliotekininkė rinko tremtinių atsiminimus. Parengė darbą apie Reginos ir Antano Vaitkūnų šeimą „O laikrodis vis skaičiuoja gyvenimus...“.

2015 m. pagal įgyvendintą projektą G. Vaitkūnienė parengė senų Šventupės fotografijų parodą „Po senojo dvaro skliautais“, 2018 m. – „Šventupės ilgaamžiai“.

2009 m. Šventupės biblioteka dalyvavo projekte „Vilnijos vartai“. G. Vaitkūnienė ir Ukmergės SVB Bibliografijos-kraštotyros skyriaus vyresnioji bibliografė Rita Adomonytė parengė darbą „Šventupės bibliotekos istorija 1973–1982 m“ (2018) (prieinamas „Vilnijos vartuose“).

2012 m. G. Vaitkūnienė Šventupėje įkūrė poezijos mėgėjų klubą „Į kitą krantą“. Kartu su kultūros darbuotojais rengia kasmetines poezijos šventes „Ant Šventosios upės kranto“. Organizuoja poezijos žygius Šventosios pakrantėmis su poezijos skaitymais ir biblioterapijos užduotimis ir kitus renginius.

G. Vaitkūnienė yra pelniusi įvairių apdovanojimų. 2008 ir 2013 m. jai buvo suteiktas geriausios Ukmergės rajono bibliotekininkės vardas, 2013, 2014 ir 2019 m. – Ukmergės rajono geriausio kultūros darbuotojo nominacija. Ji yra gavusi LR Seimo narės Loretos Graužinienės ir Kultūros ministro Šarūno Biručio padėkas.

Literatūra ir šaltiniai

1. Apdovanotos geriausios bibliotekininkės: [apie Nacionalinės bibliotekų savaitės metu Ukmergės Vlado Šlaito viešojoje bibliotekoje vykusį renginį, kuriame apdovanotos geriausios rajono bibliotekininkės, tarp jų ir Šventupės padalinio vyresn. bibliotekininkė G. Vaitkūnienė] / UŽ inf. – iliustr. // Ukmergės žinios. – 2013, geg. 17, p. 12.

2. Apibendrinio jubiliejams rinktą medžiagą: [apie Ukmergės viešosios bibliotekos Vidiškių filialo vyresniosios bibliotekininkės G. Vaitkūnienės sudarytą knygelę „Vidiškių parapija“] / „G. ž.“ inform. // Gimtoji žemė (Ukmergės r.). – 2003, liep. 15, p. 2.

Literatūra ir šaltiniai

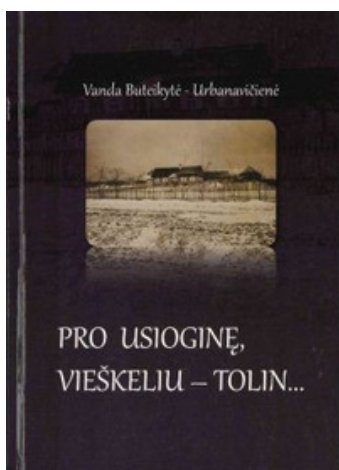
3. Giedraitienė, Janina. Knygą rašyti sėdo sulaukusi 92-ejų: [apie Šventupės kultūros namuose (Ukmergės r.) vykusį renginį, kurio metu pristatyta Vandos Buteikytės-Urbanavičienės knyga apie tremties metus „Pro Usioginę, vieškeliu – tolyn...“ (2013); knygos sudarytoja – atsiminimų autorės dukra Genė Vaitkūnienė]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2013, gruod. 20, p. 7–8.
4. Ivaškevičienė, Dalia. Šeimos istorija ateičiai...: [apie Rečionių (Ukmergės r.) universalaus daugiafunkcinio centro salėje vykusį renginį, kurio metu pristatyta Vandos Buteikytės-Urbanavičienės, gimusios Ukmergės apskrityje, Deltuvos valsčiuje, Obelių kaime, prisiminimų knyga „Pro Usioginę, vieškeliu – tolin...“; knygos sudarytoja – atsiminimų autorės dukra Genė Vaitkūnienė]. – Iliustr. // Gimtoji žemė (Ukmergės r.). – 2014, geg. 8, p. 8.
5. Paskelbti nominantai: apie Ukmergės rajono savivaldybės tarybos posėdyje priimtą sprendimą „Dėl geriausio Ukmergės rajono kultūros darbuotojo, sėkmingiausio kūrėjo kūrybinio projekto ir metų kultūros mecenato nominacijų suteikimo“. Geriausio 2019 metų kultūros darbuotojo nominaciją nutarta skirti Vlado Šlaito viešosios bibliotekos Šventupės kaimo padalinio vyresniajai bibliotekininkei Genei Vaitkūnienei / UŽ inf. // Ukmergės žinios. – 2020, geg. 5, p. 1.
6. Smilgevičius, Juozas. Kaip gyveni, Ukmergės melioratoriau?: [recenzija]. – Rec. leid.: Kaip gyveni, Ukmergės melioratoriau / [sudarytoja Genė Vaitkūnienė]. Ukmergė: Valdo leidykla, 2016 // Žemėtvarka ir hidrotechnika. – 2017, Nr. 1, p. 79; Prieiga per internetą: https://lzhis.lt/wp-content/uploads/2019/02/Zem_Hidro_2017-1.pdf.
8. Stundžytė, Zita. Vidiškių apylinkių istorijos nedulka segtuvuose: [apie leidinį, skirtą Vidiškių bažnyčios 150-mečiui, kurio parengimu rūpinasi vyresn. bibliotekininkė G. Vaitkūnienė. Ukmergės r.]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2003, birž. 5, p. 2.

Literatūra ir šaltiniai

9. Šantarienė, Vaidotė. Knygų skirtukus ir velia, ir siuvinėja: [apie Ukmergės Vlado Šlaito viešosios bibliotekos Šventupės padalinio vyresniąją bibliotekininkę G. Vaitkūnienę bei jos pomėgį gaminti knygų skirtukus]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2017, rugpj. 25, p. 3.
10. Urbanavičienė, Vanda. Pro Usioginę, vieškeliu – tolin...: Vandos Buteikytės-Urbanavičienės ... gyvenimo biografija, prisiminimai ir to laiko papročiai / Vanda Buteikytė-Urbanavičienė; [sudarytoja Genė Vaitkūnienė]. – Ukmergė, 2013, p. 71, 75, 78 ir kt.
11. Vaitkūnienė, Genė. Šventupė: „Su knyga – per gyvenimą“: [autobiografija]. – Iliustr. // Biblioteka: neišgalvotos istorijos: Ukmergės rajono bibliotekininkų prisiminimai: skiriama Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito bibliotekos 100 metų jubiliejui (1922–2022). – Ukmergė, 2022. – P. 100–104.
12. Zimblienė, Daiva. Geriausia 2019 metų kultūros darbuotoja dirba Šventupėje: [apie Ukmergės r. savivaldybės tarybos sprendimu už nepriekaištingą, kūrybingą darbą, iniciatyvumą, atsakingumą bei kruopštumą, krašto istorijos saugojimą ir puoselėjimą 2019 metų geriausia kultūros darbuotoja pripažintą Ukmergės Vlado Šlaito viešosios bibliotekos Šventupės padalinio vyresniąją bibliotekininkę Genę Vaitkūnienę]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2020, geg. 12, p. 8.

Vaitkūnienė, Genė. Vaidiškių parapija. – Ukmergė, 2003.

Urbanavičienė, Vanda. Pro Usioginę, vieškeliu – tolin... / Vanda Buteikytė-Urbanavičienė; [sudarytoja Genė Vaitkūnienė]. – Ukmergė, 2013.

Šventupės dvaro istorijos: 2019 metų kalendorius / sudarė Genė Vaitkūnienė.

Vidiškių krašto istorijos ir legendos: 2021 metų kalendorius / sudarė Genė Vaitkūnienė.

Šventupės dvaras. Krašto istorijos ir legendos: 2022 metų kalendorius / sudarė Genė Vaitkūnienė.

Julius Zareckas. Nuotr.
iš asmeninio archyvo.
Aut. Dainius Vytas.

JULIUS ZARECKAS – pedagogas, dailininkas tapytojas, teatro režisierius, kraštotyrininkas.

Gimė 1958 11 08 (kai kur nurodoma 1958 09 08) Ukmergėje. 1981 m. baigė Šiaulių pedagoginio instituto Piešimo ir darbų fakultetą. Nuo 1991 m. dirbo Ukmergės dailės mokykloje, vėliau – Ukmergės rajono savivaldybės Kultūros skyriaus vedėjas, Kultūros ir turizmo skyriaus vyriausiasis specialistas, Kultūros ir viešųjų ryšių skyriaus vedėjo pavaduotojas. Dailininkas tapytojas yra sukūręs kelis šimtus kompozicijų. Nuo 1982 m. dalyvauja grupinėse dailės parodose. Yra

surengęs keliolika personalinių parodų Lietuvoje ir užsienyje.

J. Zareckas domisi gimtojo miesto istorija ir fotografija. Ukmergės istorija pradėjo ypač aktyviai domėtis nuo 1997 m., pradėjęs dirbti savivaldybėje.

2008 m. Ukmergės Valdo leidykla išleido J. Zarecko sudarytą knygą „**Ukmergės žydų bendruomenės istorija (datos, dokumentai, faktai)**“. 2016 m. išleistas antras papildytas knygos leidimas lietuvių ir anglų kalbomis (leidykla „Aukso žuvys“) „**Ukmergės žydų bendruomenės istorija: datos, dokumentai, faktai = History of Ukmergė Jewish**“. Kaip rašoma pirmojo leidimo patarmėje, „[...] žydų bendruomenė veik kelis amžius (XVIII a. antroji pusė – XX a. pradžia) buvo gausiausia tautinė bendrija Ukmergėje, dominuojantis faktorius kalbant apie amatų ir prekybos vystymąsi mieste ar apskrityje“. Knygoje chronologine tvarka sudėti faktai nuo pirmojo Ukmergės žydo – krautuvininko Samuelio, įsikūrusio šiame mieste 1674 m. iki 1941 m., kai rugpjūčio – rugsėjo mėnesiais Pivonijos šile buvo sušaudyta beveik 6 tūkstančiai Ukmergės mieste ir rajone gyvenusių žydų tautybės vyrų, moterų ir vaikų. Sudarytojas naudojosi archyvų dokumentais, periodika, internetu ir kt. šaltiniais. Jie nurodomi prie pateikiamų faktų. Pirmąją knygos leidimą išleido Ukmergės kraštotyros muziejus ir rajono Meno draugija, o antrąją – Ukmergės žydų bendruomenė.

Daugiau kaip 20 metų J. Zareckas kaupė medžiagą ir sudarė didelės apimties, daugiau kaip 600 puslapių, leidinį „**Ukmergė 1918–1940 metų Lietuvos Respublikos spaudoje**“ (2020). Jame sudėtos Lietuvos tarpukario spaudos ištraukos apie Ukmergę.

Atgimimo metais J. Zareckas buvo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės vienas iš aktyvistų. Jis yra ne tik dailininkas, bet ir aktyvus visuomenininkas, įvairių kultūros ir meno projektų sumanytojas ir globėjas, plenerų organizatorius, spektaklių režisierius. 1996–2015 m. Ukmergėje veikė jo įkurta „Kambario teatro“ mėgėjų trupė, stačiusi J. Zarecko režisuotus kamerinius spektaklius. Nuo 2001 m. organizuoja kamerinių teatrų ir performansų festivalius ir daugelį kitų meninių renginių. J. Zarecko iniciatyva vyksta festivalis „Camera Obscura“. 2006 m. menininko iniciatyva Ukmergėje įsteigtas Ukmergės karo istorijos klubas „1-as LDK Didžiojo Etmono pėstininkų regimentas“, kuris vienija keliolika XVIII a. Lietuvos kariuomenės istorija besidominčių žmonių ir kasmet organizuoja 1812 m. Ukmergės rajone vykusio Deltuvos mūšio inscenizacijas. J. Zareckas – Aukštaičių akademijos Ukmergės skyriaus dekanas, Ukmergės meno draugijos pirmininkas.

Literatūra ir šaltiniai

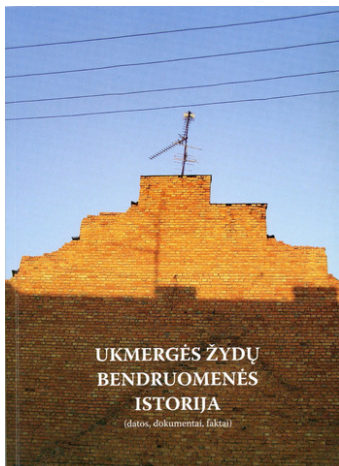
1. Griškevičienė, Rasa. Būsimoje knygoje – istorinė Ukmergės mozaika: [apie būsimą ukmergiškio J. Zarecko knygą „Ukmergė 1918–1940 metų spaudoje“] // Ukmergės žinios. – 2020, liep. 17, p. 7.
2. Kavaliauskaitė, Akvilė. Klubo nariai – istorijos gerbėjai: [apie Ukmergėje rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vedėjo J. Zarecko iniciatyva įkurtą kariuomenės klubą „1-as LDK Didžiojo Etmono pėstininkų regimentas“]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2006, lapkr. 7, p. 3.

Literatūra ir šaltiniai

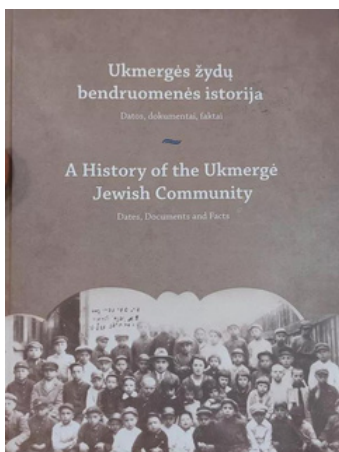
3. Knygoje – žydų bendruomenės istorija: [apie antrą, papildytą knygos „Ukmergės žydų bendruomenės istorija (datos, dokumentai, faktai)“ leidimą, kurios sudarytojas ir teksto autorius Julius Zareckas] / UŽ inf. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2016, vas. 2, p. 4.
4. Uogintas, Arūnas. Julius Zareckas: [pedagogo, dailininko tapytojo, Ukmergės rajono savivaldybės Kultūros ir viešųjų ryšių skyriaus darbuotojo J. Zarecko biografija]. – Iliustr. // Uogintas, Arūnas. Menų fakulteto fenomenas: Šiaulių universiteto absolventai dailininkai (1972–2012). – Šiauliai, 2013. – P. 207–208.
5. Vasiliauskaitė, Skaistė. Kasmet vis kitoks Deltuvos mūšis: [apie 1812 m. ties Ukmergės rajono Deltuvos miesteliu įvykusio mūšio tarp Prancūzijos ir Rusijos kariuomenių inscenizaciją, kurią organizavo Ukmergės rajono savivaldybė, Kultūros centras, Deltuvos seniūnija bei kultūros namai. Renginyje dalyvavo ukmergiškių Karo istorijos klubo, įsteigto Kultūros skyriaus vedėjo J. Zarecko iniciatyva, nariai ir kt.]. – Iliustr. // Gimtoji žemė. – 2006, liep. 4, p. 1, 3.
6. Zareckas Julius, Bronislovo [dailininkas, g. 1958 09 08, trumpa biografija]. – Nuotr. // Panevėžio parodų rūmai. – [Panevėžys], 1988. – P. 3 (virš.).
7. Zareckas, Julius. Apie jubiliejų, darbą ir kultūrą: [pokalbis su penkiasdešimties metų jubiliejų švenčiančiu tapytoju, režisieriumi, Ukmergės savivaldybės Kultūros skyriaus vedėju J. Zarecku apie kultūros vietą mūsų gyvenime; apie kultūrinius renginius Ukmergėje; apie valstybės tarnautojo darbą ir kūrybą / kalbėjosi Arvydas Pėšina]. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2008, lapkr. 8, p. 1, 11.

Literatūra ir šaltiniai

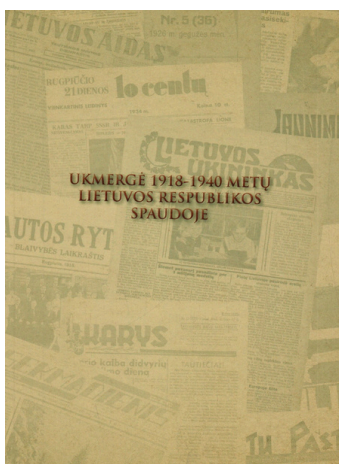
8. Zareckas, Julius. Gyvenimas su istorijos ir dailės atspalviu: [Ukmergės savivaldybės Kultūros ir sporto skyriaus vedėjo, Ukmergės kultūros centro „Kambario“ teatro režisieriaus, dailininko Juliaus Zarecko pasakojimas] / užrašė] Rita Šemelytė. – Iliustr. // Šeimininkė. – 2007, geg. 16–22 (Nr. 20), p. 5.
9. Zareckas, Julius. Pastebėti: Julius Zareckas: [pokalbis su Ukmergės rajono savivaldybės Kultūros ir turizmo skyriaus vyriausiuoju specialistu J. Zarecku apie jo kūrybines idėjas ir įtaką miesto erdvėms bei kultūrai.] / [kalbėjosi] Skaistė Vasiliauskaitė-Dančenkoviėnė. – Iliustr. // Ukmergės žinios. – 2018, liep. 13, p. 1, 5; Prieiga per internetą: <https://www.ukzinios.lt/gyvenimas/zmones/19639-pastebeti-julius-zareckas>.
10. Julius Zareckas, „Ukmergės žydų bendruomenės istorija: datos, dokumentai, faktai“ (lietuvių ir anglų k.). Geros valios fondas [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-05-06]. Prieiga per internetą: <https://gvf.lt/e-parduotuve/julius-zareckas-ukmerges-zydu-bendruomenes-istorija-datos-dokumentai-faktai-lietuviu-ir-anglu-k/>.
11. Zareckas, Julius. Viltys išsipildė su kaupu: [pokalbis su Ukmergės rajono savivaldybės Kultūros skyriaus vedėju, Sąjūdžio iniciatyvinės grupės vienu iš aktyvistų Juliumi Zarecku] / kalbėjosi Loreta Ežerskytė. – Iliustr. – Nuotraukos iš redakcijos archyvo // Gimtoji žemė (Ukmergės r.). – 2008, birž. 3, p. 1–2.
12. Zimblienė, Daiva. Ukmergėje gyvenę žydai ne tik prekiavo, bet ir skundėsi: Lrytas.lt [interaktyvus]. 2024 [žiūrėta 2024-06-04]. Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2016/02/08/news/ukmergeje-gyvene-zydai-ne-tik-prekiavo-bet-ir-skundes-1617596>.

Ukmergės žydų bendruomenės istorija:
(datos, dokumentai, faktai) / [Ukmergės
kraštotyros muziejus, Ukmergės meno draugija] /
[sudarė Julius Zareckas]. – Ukmergė, 2008.

Ukmergės žydų bendruomenės istorija:
datos, dokumentai, faktai = History of Ukmergė
Jewish community / sudarytojas Julius Zareckas;
[vertėja į anglų kalbą Daiva Liumparienė]. –
2-as pataisytas ir papild. leidimas. – Vilnius, 2016.

Ukmergė 1918–1940 metų Lietuvos Respublikos
spaudoje / [sudarytojas Julius Zareckas]. – Ukmergė,
2020.

Siesikai (Ukmergės r.). Iliustracija iš Canva: <https://bitly.cx/pkzOc>.
Vienkartinio naudojimo licencija

Vilnijos kraštotyrininkai: biobibliografija / [sudarė Nijolė Sisaitė; redagavo Zita Tiukšienė. (I–III d.)]. – Vilnius: Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, 2024. – 3 d.: portr., iliustr.

D. 2: Švenčionių rajonas; Trakų rajonas; Ukmergės rajonas. – Vilnius: Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, 2024. – 173 p.: portr., iliustr.

ISBN 978-609-95710-9-6

Biobibliografijoje rašoma apie žymius, taip pat apie plačiai visuomenei mažai žinomus Švenčionių, Trakų, Ukmergės rajonų kraštotyrininkus, dirbančius valstybinėse įstaigose, daugiausia bibliotekose, muziejuose, mokyklose, taip pat apie žmones, besidarbuojančius kraštotyros baruose laisvu nuo darbo metu. Apsiribota jų veikla atkurtos Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiu, nuo 1990 metų iki šių dienų. Leidinyje pateikiamos asmenų biogramos, aptariama jų kraštotyros veikla, anotuojamos kai kurios jų išleistos knygos, pridedami literatūros ir šaltinių sąrašai apie aprašomą asmenį, nurodomos kraštotyros darbų recenzijos.

Vilnijos kraštotyrininkai

Antroji dalis

Sudarė

Nijolė Sisaitė

Redagavo

Zita Tiukšienė

Maketavo

Jurgita Lazauskaitė

Išleido Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka

Trakų g. 10, LT-01132, Vilnius

El. paštas info@amb.lt

www.amb.lt

